जल, जमीन र जंगल हाम्रो सरोकार, कृषि क्षेत्रको विकास अर्थतन्त्रको आधार

कृषि जर्नल

Agriculture Journal

मासिक

कृषि जर्नल २०७९ असार (krishijournal–2022, (June-July)

१.भूमिको उचित व्यवस्थापन विना कृषि उत्पादन बढ्दैन ।२. भू-उपयोग नियमावाली आयो कार्यन्वयन कहिले ?

Bees and pollinators: small creatures but great allies on earth

कृषि जर्नल
Agriculture Journal
मासिक

काठमाडौं जि.प्र.का.द.नं. १३६/०६२/०६३

वर्ष-१८, अङ्क १७ असार २०७९

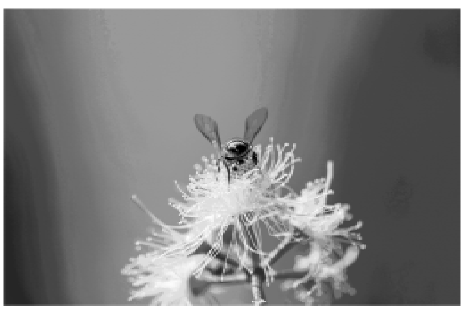

१. भूमिको उचित व्यवस्थापन विना कृषि उत्पादन बढ्दैन ३
२. भू-उपयोग नियमावली आयो कार्यन्वयन कहिले ? ६
३. कृषि र सिँचाईका प्रस्तुत वजेटको अंश ८
४. नीतिगत रुपमा शिक्षा मन्त्रालयबाट रिजर्भेशन आएको छ : सचिव शर्मा ११
५. खाद्य संकटसंघ जुध्न राष्ट्र संघको आव्हान १२
६. सप्ताहव्यापी विश्व खाद्य स्वच्छता दिवस १४
७. नेपालमा विश्व दूध दिवस १५
८. संयुक्त रुपमा मनाए विश्व दूध दिवस, २०७९ १६
९. निजी क्षेत्रका डेरि व्यवसायीहरुको संयुक्त कार्यक्रममा प्रकाशित : प्रेस विज्ञाप्ति १८
१०. किसानको खेतमै ऋण दिने वातावरण बनाउँछु : अर्थमन्त्री शर्मा १९
११. चौंरी संरक्षण गर्ने कार्यक्रम ल्याएको छु : मन्त्री यादव २०
१२. किसानहरुको माग तत्काल पूरा गरियोस २२
13. IFAD inaugural bond issuance 24
14. China designated FAO Globally Important Agricultural Heritage Systems 25
15. UN Security Council meeting: Agriculture is key to lasting peace and security, FAO says 26
16. Indigenous fishers new prospects 28
17. IFAD is helping farmers grow in Yemen 29
18. FAO Digital Villages initiative empowers farmers to access markets and improve incomes 30
19. From hard-hit Mariupol to backyard farming 32
20. Bees and pollinators: small creatures but great allies on earth 33
21. A nuclear technique averts a fruit fly 34
22. Thriving pig farm in the green hills of Lao PDR 35
23. WFP taking gear emergency food earthquake-hit areas 36

व्यक्तिगत मूल्य रु. ५०/-
संस्थागत मूल्य रु. १००/-

प्रकाशक : कृषि सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रकाशन प्रा.लि
सल्लाहकार : कृष्ण कोपिला, डा.गिरीराजमणी त्रिपाठी, छविन्द्रराज कँडेल, **प्रधान सम्पादक** : धनबहादुर मगर
मुख्य कार्यालय : बागबजार २८, कलंकी १४, **फिल्ड कार्यालय** : टौखेल मच्छेगाउँ ९, चन्द्रागिरी नगरपालिका
फोन : ०१४२८८७४३, **मोवाईल नं.** ९८४१४४५७५३, **मुद्रण** : प्रिन्ट स्काई, भुरुखेंल, काठमाडौं
Online : www.krishijournal.com.np, **इमेल** : krishijournal@yahoo.com

भू–उपयोग नियमावाली आयो कार्यन्वयन कहिले ?

सम्पादकीय

यतीबेला सरकारले भूमि कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयको सक्रियतामा भू-उपयोग नियमावली, २०७९ जेठ ९ गते ल्याइएको छ ।

नियमावाली बने पछि कतिपय जनियमावली जारी भईसकेकाले अब भू-उपयोग कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालनमा ल्याइने र भू-उपयोग नियमावली स्विकृत भएकाले निर्णय हुने र कार्यान्वयनमा ल्याउने क्रममा संक्रमणकालीन अवस्थामा आउन सक्ने समस्याको व्यवस्थापनका लागि योजना बनाउन लागि परेको देखिन्छ ।

अव्यवस्थित तरिकाले भइरहेको जग्गाको खण्डीकरण तथा कित्ताकाटलाई नियन्त्रण गर्न सरकारले भू-उपयोग ऐन तथा नियमावलीलाई कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

भूमिलाई १० वटा भू-उपयोग क्षेत्रमा वर्गीकरण गरी उपयोगको आधारमा भूमिकर निर्धारण गर्ने तयारी पनि सरकारले गरेको छ ।

भूमिलाई भू-वनोट, भूमिको क्षमता तथा उपयुक्तत, भूमिको मौजुदा उपयोग र आवश्यकताको आधारमा कृषि क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र, व्यावसायिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, आवश्यकता अनुसार तोकिएका अन्य क्षेत्र गरी १० वटा क्षेत्रमा अब जमीनलाई भू(उपयोगको आधारमा वर्गीकरण गर्ने कार्यलाई सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याइने बताइन् ।

भू(उपयोग नियमावली २०७९ गत जेठ ९ गते मन्त्रिपरिषद् बैठकबाट पारित भएपछि अब कार्यान्वयनको प्रक्रिया अघि बढेको छ ।

देशको सामाजिक आर्थिक र वातावरणीय विकास मार्फत दीगो विकासका लक्ष्या हासिल गर्न भूमि र भूमिस्रोतको समुचित उपयोग र व्यवस्थापन हुनु अत्यन्त आवश्यक छ । यही विषयलाई मध्यनजर गरी सम्मानित संसदवाट मिति २०७६ भाद्र ६ गते भू-उपयोग ऐन जारी भएको विषय विदितै छ । यसको मुख्य उद्देश्य देशको समग्र भूमिलाई विभिन्न भू-उपयोग क्षेत्रमा वर्गीकरण गर्ने, संघ प्रदेश र स्थानीयस्तरमा भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्ने, भू-उपयोग वर्गीकरण र योजना अनुसार भूमिको उपयोग गर्ने, उपयोगको आधारमा भूमिकर निर्धारण गर्ने लगायत रहेको बताईन । ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन मार्फत कृषियोग्य जग्गाको संरक्षण र समुचित उपयोगमार्फत उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने, खाद्य सुरक्षा र खाद्य सम्प्रभुता सुनिश्चित गर्ने, गाँउ वस्ती र आवासक्षेत्रलाई सुरक्षित, जोखिम रहित र व्यवस्थित तुल्याउन योजनावद्ध शहरी विकासलाई बढावा दिने, सुरक्षित र सुविधासम्पन्न औद्योगिक र व्यवसायिक क्षेत्रहरूको विकास गर्ने, वन वातावरणको संरक्षण र विकास सुनिश्चित गर्ने, जलवायु परिवर्तनका असरले निम्तिने विभिन्न किसिमका विपद जोखिमहरू न्यूनीकरण गर्न वातावरण र विकास बीच सन्तुलन कायम गर्ने लगायत गतिविधीहरू सञ्चालन र व्यवस्थापन हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

यो ऐन २०७६ मा नै लागू भए पनि यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि भू(उपयोग नियमावली लागू भैसकेको थिएन । मन्त्रालयले मिति २०७७ बैशाख २९ गते नै भू-उपयोग नियमावलीको मस्यौदा तयार गरी मन्त्रिपरिषदमा पेश गरेको भएतापनि लामो समयसम्म मन्त्रिपरिषदमा रहेर पुनः मन्त्रालयमा फर्किएको थियो । नियमावलीको अभावमा भू-उपयोग ऐनका उल्लिखित व्यवस्थाहरू कार्यान्वयनमा ल्याउन कठिनाई भैरहेको थियो । मन्त्रालयले विगतमा तयार भएको मस्यौदालाई व्यापक छलफल पश्चात परिमार्जन गरी अझै प्रष्ट र कार्यान्वयनयोग्य बनाई २०७८ माघ ६ गते पुनः मन्त्रिपरिषदमा पेश गरेको र मिति २०७९ जेठ ९ गते उक्त नियमावली पारित भएको हो ।

नियमावली पारित भएपछि भू-उपयोग कार्यक्रमलाई प्राथमिकताकासाथ सञ्चालनमा ल्याइनेछ । यस विषयमलाई नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा पनि समावेश गरिएको यहाँहरूलाई जानकारी भैसकेको छ । अब मन्त्रालयले आवश्यक गृहकार्य गरी निर्देशिका, कार्यविधीहरू तयार गर्नेछ र यस विषयलाई तत्काल कार्यान्वयनमा ल्याउने छ ।

भूमिलाइ भूवनोट, भूमिको क्षमता तथा उपयुक्तता, भूमिको मौजुदा उपयोग र आवश्यकताको आधारमा कृषि क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र, व्यावसायिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, र आवश्यकता अनुसार तोकिएका अन्य क्षेत्र गरी १० वटा भू-उपयोग क्षेत्रमा वर्गीकरण गर्न सकिने नेपाल सरकारले जनाएको छ ।

यसको उपयोग गर्ने अधिकार (संघीय तहले देशभरीको भू-उपयोग नक्साङ्कन गर्ने वा गराउने, संघले तयार गरेका नक्शा तथा तथ्याङ्क स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गर्ने, स्थानीय तहले आवश्यकता अनुसार नक्सा परिमार्जन अद्यावधिक गरी लागू गर्न सक्ने छ ।

भू-उपयोग योजना तयार गरिने, संघीय भू-उपयोग योजना प्रतिकूल नहुने गरी प्रादेशिक भू-उपयोग योजना तयार गर्नु पर्ने, प्रादेशिक र संघीय भू-उपयोग योजना प्रतिकूल नहुने गरी स्थानीय भू-उपयोग योजना तयार गर्नु पर्ने, भू-उपयोग योजना तयार गर्दा भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण र सो को आधारमा तयार भएको नक्शा तथ्याङ्क समेतलाई ध्यानमा राखी स्थानीय आवश्यकता अनुसार गर्नु पर्ने, भू-उपयोग योजना (संघीय, प्रादेशिक, स्थानीय) सरकारले तयार गरी (संघीय, प्रादेशिक, स्थानीय) भू-उपयोग परिषद्बाट स्वीकृत गराई लागू गर्नु पर्ने, कुनै पनि विकास निर्माण आयोजना सञ्चालन गर्दा भू-उपयोग योजनाको सँग आवद्ध गरी सो योजनाको आधारमा सञ्चालन गर्नु पर्ने छ ।

भूमिको अभिलेखिकरण गरि भू-उपयोग नीतिलाई कार्यन्वयन गर्न अब सबै तह र तप्काका सरकार, जनता जमीनवालाहरु देशको भूमिलाई कसरी समुचित ढंगले कार्यन्वयनमा लान सकिन्छ भनेर छलफल गरि सदियौं देखिको थातीरहेको जमीनको समस्यालाई समाधान गर्न जरुरी छ ।

यो देश र जनताको सामूहिक समस्या हो भनेर सबैले सोच्नु जरुरी छ ।

सबैले सहयोग गर्नु पर्छ । यसरी समस्याको समाधान गर्न सबै एकजुट भए खाद्य संकटको अभावमा तड्पिनु पर्दैन भन्ने कुरा सबैले मनन गर्न जरुरी छ ।

भूमिको उचित व्यवस्थापन विना कृषि उत्पादन बढ्दैन

नेपालमा जमीनलाई निम्नानुसार वर्गीकृत गरिएको छः (१) निजी जग्गा; (२) राज्य भूमि; (३) गुठी जग्गा । नेपालको अनुमानित २८ प्रतिशत जमीन निजी स्वामित्वमा रहेको छ । राम्रोसँग काम गर्ने भूमि प्रशासन प्रणाली भूमि व्यवस्थापनको लागि अपरिहार्य छ ।

धनबहादुर मगर

सिद्धान्ततः भूमिको प्राकृतिक साधान हो । मानिस जातिलाई न त तिम्रो निजी हो भनेर जिम्मा लगाएको छ । न मानिसले अन्तमासँगै लिएर जान सकिन्छ । तरपनि भूमिमाथिको खेलवाडले न्याय र अन्यायको बीउ रापिन्छ । यो मानव जातिको लागि दुर्भाग्य नै हो । हाम्रो देश नेपाल कृषि प्रधान देश हो । कृषि प्रधान देशमा गरिने प्रमुख व्यवसाय कृषि नै हो । यतिधेरै प्राकृतिक स्रोत साधान हाम्रो देशमा पाइन्छ । अन्य कुरा छोडेर बढीभन्दा बढी कृषि गर्न हामीलाई कसैले रोक्दैन । देशमा विविध कारण खेतियोग्य जमीन खुम्चिदै गएको छ । तर पनि सुधार गर्न अझै समय गएको छैन । अधिकतम् प्रयोग गरि देशलाई खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर बनाउन सकिन्छ । नेपालको भूमि सानासानो टुक्रामा बाँडिन पुगेको छ । सानो टुक्रे जमीनलाई व्यवस्थापन गर्न अब व्यक्तिगत रुपमा सकिदैन । सरकारको नीति विना सम्भव पनि छैन । तर कसले गर्ने यसको कार्यन्वयन । ऐन नियम बनाएर मात्र पुग्दैन पुग्दैन । कार्यन्वयन पक्षमा अझै जटिलता रहेको छ । यी जटिलताहरु पार गर्ने कसले ? यही प्रश्नको रुपमा अल्झिएको छ । व्यवहारिक रुपमा समाधान गर्ने सम्बन्धित निकाय, सरोकारवाला लागि परेन भने कार्यन्वयनको पाटो अझै अधुरो रहने देखिन्छ । यस तर्फ तीनै तहको सरकारबाट अग्रसरता लिन नसके सामाजिक, साँस्कृतिक, राजनैतिक रुपमा वर्गीकृत हाम्रो समाजको संरचनाले त्यति सहजै कार्यन्वयन गर्न दिने अनुमति नदिन सक्छ । चीन र भारत बिचको भूपरिवेष्ठित र यसको स्थल आकृति समुन्द्री सतहबाट ६० मिटर माथिको तल्लो भू-भागबाट सगरमाथाको चुचुरो (८,८४८.८६ मिटर अर्थात २९०३२ फिट) सम्म फरक भएको नेपालमा बसोवास गर्ने करिब तीन करोड मानिसमध्ये पैंसी प्रतिशतको जीवनयापनका लागि आधारभूत विषय भनेको खेतबारी हो अर्थात् जमीन हो । देशको प्राकृतिक स्रोतहरूबाट सामाजिक लाभहरू अनुकूलन गर्न नीति निर्माण र योजनादेखि व्यवस्थापनसम्म भूमि(सम्बन्धित गतिविधिहरु चासोको विषय हुनेगर्छ ।

नेपालको कुल क्षेत्रफल कुल क्षेत्रफल १ लाख ४७ हजार ५ सय १६ वर्ग किलोमिटर रहेको छ र तीन फरक भौगोलिक क्षेत्रहरू छन् : भारतसँगको दक्षिणी सिमाना (भूमि क्षेत्रको २० प्रतिशत); फेदको केन्द्रीय ब्यान्ड (जमीन क्षेत्रफलको ५६ प्रतिशत); र चीनसँगको उत्तरी सिमानामा उच्च हिमालय पर्वत (जमीन क्षेत्रको २४ प्रतिशत) । चुरे पहाड, ठूलो पारिस्थितिक र आर्थिक महत्वको क्षेत्र, जैविक विविधता र जल भण्डारमा धनी छ र ७७ जिल्लामा फैलिएको नेपालको कुल क्षेत्रफलको १३ प्रतिशत ओगटेको छ । नेपालको कुल क्षेत्रफलको २९ प्रतिशत कृषि भूमिको रूपमा वर्गीकृत गरिएको छ । कुल जमीनको १.५ प्रतिशत मात्रै स्थायी खेतियोग्य भूमि हो (विश्व बैंक २००९; एफएओ १९९९; वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय; विश्व बैंक २०१४) ।

२०७२ को भूकम्पपछि करिब दश लाख मानिस गरिबीको रेखामुनि धकेलिएको अनुमान छ । २७.४ प्रतिशतको ग्रामीण गरिबी दर १५.५ प्रतिशतको सहरी गरिबी दरको झण्डै दोब्बर हो । ग्रामीण गरिबी दर घटेको छ भने अनौपचारिक वस्ती र सुकुम्बासी वस्तीसँगै शहरी गरिबी बढ्दै गएको छ । ग्रामीण जनसंख्या भित्र भूमिहीन, कृषि मजदुर, साना कृषि परिवार, दलित जाति, आदिवासी जनजाति र मुस्लिम समूहहरु पर्छन् । एकासी प्रतिशत नेपालीहरू ग्रामीण विशेषता भएका नगरपालिका लगायत ग्रामीण क्षेत्रमा बस्छन् र पैंसी प्रतिशत आफ्नो जीविकोपार्जनका लागि कृषि भूमि, वन र माछापालनमा निर्भर छन् । नेपालमा अनुमानित एक्काइस लाख हेक्टर खेतीयोग्य जमीन रहेको अनुमान छ । खेती प्रणाली जग्गा प्रयोगको एक प्रमुख रूप हो र यसमा कृषि बाली र पशुधन समावेश हुन्छ । कृषिले कुल गार्हस्थ उत्पादनमा मात्र करिव पैंतिस प्रतिशत योगदान गरेको छ भने जनसंख्याको लगभग पैंसी प्रतिशत रोजगारी कृषि क्षेत्रले नै दिएको छ । ग्रामीण क्षेत्रमा जनसंख्या वृद्धिदर बढी छ भने उचित पूर्वाधार र आधारभूत सेवाको अभाव छ । किसानहरुको नीजि जमीनहरु साना र छरिएका छन् । फलस्वरूप किसानको उत्पादकत्व कम छ र खाद्यान्न आपूर्ति अस्थिर छ । दुर्गम क्षेत्रमा बसोवास गर्नेहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन गाह्रो छ किनभने खेतीपातीले मात्रै जीविकोपार्जन गर्नसक्छ र युवाहरू विदेश गएर आफ्नो आमाबाबुको खेतबारीको उत्पादकत्वमा सुधार गर्नुको सट्टा

मूल्यवृद्धि हुने आशामा शहरी घरजग्गामा लगानी गरिरहेका छन् ।

ग्रामीण गरिबहरू पहाडी क्षेत्रहरूबाट ठूलो मात्रामा बसोवास गर्न शहरहरू नजिकको समतल उर्वर भूमिमा अतिक्रमण गरेर खाद्य सुरक्षालाई थप अस्थिर बनाउँदै छन् । जमीनले खाद्यान्न, पानी, इन्धन, लत्ताकपडा र बासको आधारभूत आवश्यकताहरू पूरा गर्छ तर जिवनयापन गर्ने सिलसिलामा प्राकृतिक स्रोतहरुको दोहन हुने गरेको छ । नदी किनारहरू क्षतविक्षत भइरहेका छन् र उर्वर भूमि कंक्रिटको जङ्गलमा परिणत हुँदैछ । नेपालको राजधानी काठमाडौंको जमीन घना बस्तीमा परिणत भएको छ जसले जोखिम बढाएको छ तर जोखिमयुक्त क्षेत्रको संरक्षणका लागि कसैले पहल गरेको छैन । छोटकरीमा भन्नुपर्दा नेपाल अनियन्त्रित र अव्यवस्थित सहरीकरणले ग्रस्त छ, उर्वर भूमिमा वस्ती निर्माण र भूमि अतिक्रमणले खाद्य सुरक्षा र पारिस्थितिक सन्तुलनलाई खतरामा पारेको छ ।

कृषिमा उत्पादन र उत्पादकत्व कम छ, सिँचाईंको अभाव, असमान पहुँच र पूर्वाधारहरु सिमित छन् । स्थानीय अवस्था अनुरूप कृषि विस्तार र उन्नत प्रविधि धेरैजसो ग्रामीण किसानहरू, विशेषगरी दुर्गम क्षेत्रहरूमा पुग्न सकेको छैन । कृषि बजार सम्पर्कहरू अविकसित छन् र शहरी क्षेत्रमा बसाइँसराईं उच्च छ (विश्व बैंक २०१०) । खेतीयोग्य जमीनको तीस प्रतिशत सिँचाईं छ, र विद्यमान सिँचाई प्रणालीहरूको दक्षता कम छ । विशेषगरि पहाडका ठूला क्षेत्रहरु (अनुमानित १७.६० प्रतिशत) खेतीविहीन छन् अर्थात् बाँझो छन् । कतिपय जग्गा खेतीका लागि अनुपयुक्त छ र कतिपयलाई बाँझो छोडिएको छ ।

सिँचाईंको अभाव, कम उत्पादन र खेती गर्न परिवारको सदस्यको अनुपस्थितिले गर्दा अधिकांश जमीन बाँझो छ । रोजगारीको खोजीमा जनशक्ति शहर वा विदेशमा पलायन भएका छन् । कतिपय अवस्थामा जग्गाधनीहरूले खेती गरिएको जग्गाको मोहियानी हक लाग्ने कानुन भएकोले अरुलाई कमाउन दिनु भन्दा बरु बाँझै राख्ने गरेको बताउँछन् । यद्यपि यो कानुन आधिकारिक रुपमा २०५६ सालमा समाप्त भयो तापनि जग्गा धनीहरु अनुचित स्वामित्व दावी हुन्छ कि भन्ने त्रास महसुस गर्छन् ।

भूमि र कृषि सुधार नेपालको प्रमुख राजनीतिक र विकास एजेण्डा बन्ने गरेको दशकौं भईसक्यो । प्रमुख राजनीतिक दलहरु एवं नागरिक समाजका आन्दोलनले पनि भूमीलाई प्रमुख एजेण्डा बनाएको देखिन्छ । नेपाली समाजको लोकतन्त्रीकरणको लागि पनि महत्वपूर्ण कारकको रूपमा भूमी मुद्दा बन्ने गरेको छ । सबैभन्दा महत्वपूर्ण कुरा के छ भने हलिया, कमैया र अन्य विभिन्न भूमी अधिकार वञ्चित समूहका आफ्नै चेतना र समुदाय राष्ट्रिय राजनीतिक मुद्दाबाट टाढै छन् । तिनीहरुले मुद्दालाई सतहमा लैजान महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याए पनि त्यो वर्गभने लाभ लिनबाट वञ्चित छ ।

नेपालमा भूमि तथा कृषि विकासलाई सधैं राजनीतिक मुद्दाको रूपमा लिइन्छ, किनकि यससँग सम्बन्धित धेरै कुराहरू छन् । हाम्रो विद्यमान सामाजिक शक्ति संरचना जग्गाको वितरणसँग सम्बन्धित छ । समानता र सामाजिक न्यायका लागि अत्यावश्यक भएकाले यो महत्वपूर्ण

नेपालमा भूमि तथा कृषि विकासलाई सधैं राजनीतिक मुद्दाको रूपमा लिइन्छ, किनकि यससँग सम्बन्धित धेरै कुराहरू छन् । हाम्रो विद्यमान सामाजिक शक्ति संरचना जग्गाको वितरणसँग सम्बन्धित छ । समानता र सामाजिक न्यायका लागि अत्यावश्यक भएकाले यो महत्वपूर्ण छ । दलित र उच्च सीमान्तकृत जनजाति जस्ता मानिसहरूले भूमिमा पहुँचलाई महत्वपूर्ण ठान्छन् । भूमीमा पहुँच प्रमुख अभियान मागको रुपमा रहेको हुन्छ तर यस मुद्दामा ऐतिहासिक रुपमा राज्यले ध्यान दिएको छैन । भूमि अधिकार अस्वीकार गर्दा स्रोत साधनमा पहुँचको इन्कार, संस्कृति, धर्मको अधिकारको इन्कार, जिविकोपार्जन, मर्यादा र जीवन आँफैमा पनि ईन्कार गरेजस्तो हुने हुनाले सरकारमा जो आएपनि प्राथमिकताको विषय बन्दैन ।

नेपालमा जमीनलाई निम्नानुसार वर्गीकृत गरिएको छः (१) निजी जग्गा; (२) राज्य भूमि; (३) गुठी जग्गा । नेपालको अनुमानित २८ प्रतिशत जमीन निजी स्वामित्वमा रहेको छ । राम्रोसँग काम गर्ने भूमि प्रशासन प्रणाली भूमि व्यवस्थापनको लागि अपरिहार्य छ । व्यक्तिगत भूमि प्रयोगकर्ताले मेरो व्यक्तिगत जमीन हो मेरो सम्पत्ती हो म जेसुकै गरुँ भन्ने सोँचले काम गऱ्यो भने आफ्नो आर्थिक लाभलाईमात्र अधिकतम् बनाउन चाहन्छ । जसले वातावरणीय एवं सामाजिक आवश्यकताहरू तथा दीर्घकालीन नकारात्मक प्रभावहरूलाई बेवास्ता गर्दछ । आज नेपालमा ठ्याक्कै त्यस्तै भइरहेको छ जुन विडम्वनाको विषय बनिरहेको छ । भू-उपयोग नीति र योजना संयन्त्रको प्रभावकारी कार्यान्वयनको अभावले देशको समग्र सुशासनलाई असर गरेको छ । जसले दिगो भू(उपयोग योजना र जोनिङ निर्धारण कार्यक्रमहरू लागू हुन सकिरहेको छैन ।

नेपालमा भूमि उपयोग नीति र योजनाले अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार काम गर्न नसकेका कारणहरुमा भूमिहीन र वेरोजगार मानिसहरूले सार्वजनिक र राज्यको जमीनमा अतिक्रमण गर्नु प्रमुख चुनौती हो । त्यस्तै अर्को चुनौती भनेको खाद्य आपूर्ति सुरक्षित गर्न संघर्ष गरिरहेका पारिस्थितिक प्रणाली बिग्रदै गएको र साना किसानहरुको अवस्था हो । जमीन सँधै द्वन्द्वको प्रमुख कारण भएको छ र नेपालमा राजनीतिक संरचना बिग्रनुमा पनि जमीनको सम्बन्ध रहेको छ । यो सामन्तवादको स्रोत पनि हो । तसर्थ भूमिको उचित व्यवस्थापन महत्वपूर्ण छ ।

नीति निर्माताहरूले भू-उपयोगको व्यवस्थापन र नियन्त्रण गर्न उद्देश्य, कार्यक्रमहरू र सञ्चालनहरूको रूपरेखा परिभाषित गर्नुपर्छ र यो मुख्य रुपमा सरकारी काम हो । योजनाको उद्देश्य भू(उपयोगका विकल्पहरू छनौट गर्ने र अवलम्वन गर्ने हो जुन दिगो रुपमा भूमि प्रयोगकर्ताहरूका लागि सबैभन्दा बढी लाभदायक हुन्छ र जसले भूमि स्रोत र वातावरणलाई समाप्त पार्ने वा नराम्रो पार्नुको सट्टा संरक्षण गर्दछ । यसलाई भूमिको जोनिङ गर्ने भनिन्छ । जोनिङको उद्देश्य असंगत प्रयोगहरु छुट्याउनको लागि हो । भूमीको असंगत प्रयोगहरु छुट्याउनको लागि स्थानीय सरकारहरुद्वारा व्यवहारमा नियन्त्रण गरिनुपर्छ जसले विद्यमान प्रयोगहरूमा हस्तक्षेप गर्ने भूमिहरुमा नयाँ एवं अव्यवस्थित विकासहरु रोक्नसक्छ । खेतबारी, वन, चरन, शहरी बसोवास, पार्क र संरक्षण क्षेत्र जस्ता विभिन्न प्रकारका भू-उपयोग गर्न थालेपछि खेतिपाती गर्ने जमीनको उत्पादकत्व निश्चित स्तरमा कायम राख्न र त्यसको व्यवस्थापनका लागि ध्यान दिनुपर्छ ।

भूमिको व्यवस्थापनमा केहि सरकारी पहलहरु नभएका पनि होईनन् तापनि भूमी स्रोतको उचित व्यवस्थापन गर्ने पहलमा सरकार प्रत्यक्ष

रुपमा संलग्न हुनुपर्छ भन्ने हो । नेपालमा आवधिक विकास योजना प्रथम पञ्च वर्षीय योजना २०१३(२०१८ मा शुरु भयो । दोस्रो त्रि(वर्षीय योजना २०१९(२०२२ मा यातायात, सञ्चार र सार्वजनिक कार्यलाई प्राथमिकता दिइयो भने तेस्रो पञ्चवर्षीय योजना २०२२(२०२७ ले मूख्यतया कृषि विकासलाई सम्वोधन गरेको थियो । त्यसपछिका योजनाहरुमा पनि वि.सं. २०३०(२०४० को दशकमा त्यसबेला पचहत्तर जिल्लादेशको आर्थिक असमानता कम गर्न कृषि उत्पादन बढाउन र प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण गर्न भूमि(व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधारमा जोड दिइएको थियो । वि.सं. २०४० देखि २०५२ सम्म कृषि क्षेत्र र त्यसपछि वन र अन्य भूमि प्रयोगमा उत्पादकता वृद्धिमा जोड थियो ।

त्यसपछिको नवौं पञ्चवर्षीय योजना (वि.सं. २०५४(२०५९) एवं दशौं पञ्चवर्षीय योजना (वि.सं. २०५९(२०६४) अवधिमा सामाजिक(आर्थिक विकासको लागि भूमिको प्रयोगलाई प्रमुख माध्यमको रूपमा मान्यता दिइयो र कृषि, वन, चरन, बसोवास, शहरी विकास र औद्यौगीकरण जस्ता विशेष प्रयोगहरूका लागि भूमिको क्षेत्रहरु तोकियो । दशौं पञ्चवर्षीय योजनाले आधुनिक प्रविधिमा आधारित प्रभावकारी र भरपर्दो भूमि प्रशासनिक प्रणालीको विकास गरी ऐतिहासिक तथा धार्मिक सम्पदा र गुठी (धार्मिक आस्था) भूमिलाई समुदायमार्फत सम्वोधन गरी सामाजिक न्याय, गरिबी निवारण र सुशासनमा जोड दिएको छ । त्यसपछिका योजनाहरु पनि भूमि स्वामित्व, उत्पादकता र व्यवस्थापन र भूमि(उपयोग क्षेत्र नियमहरूको तयारीमा केन्द्रित थियो । चालु पन्रौं पञ्चवर्षीय योजनाले समेत सामाजिक र आर्थिक रूपान्तरणको लागि उचित भूमि व्यवस्थापनको महत्वलाई जोड दिएको छ ।

नेपाल सरकार र तत्कालिन ने.क.पा. माओवादी बिच भएको विस्तृत शान्ति सम्झौतामा पनि भूमीलाई विशेष रुपले उल्लेख गरिएको छ । विस्तृत शान्ति सम्झौता दश वर्षभन्दा लामो नेपाली गृहयुद्धलाई अन्त्य गरेको घोषणा गर्दै नेपाल सरकार र नेकपा माओवादीले वि.सं. २०६३ मंसीर ५ गते हस्ताक्षर गरेको सम्झौता पत्र हो । तत्कालीन प्रधानमन्त्री गिरिजा प्रसाद कोइराला र माओवादी अध्यक्ष पुष्प कमल दाहाल (प्रचण्ड)ले उक्त सम्झौता पत्रमा हस्ताक्षर गरेका थिए । यस सम्झौतामा वैज्ञानिक भूमिसुधारको मुद्दा पनि प्रमुख रुपमा उठाइयो । नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ र अन्तरिम त्रिवर्षीय योजना (२०६७/६८(२०६९/७०)ले पनि भूमि र कृषि सुधार पहलहरूमा योजना र प्रावधानहरू समावेश गरेको थियो । पछिल्लो समयमा राज्यको तर्फबाट उच्चस्तरीय वैज्ञानिक भूमि सुधार आयोग आदि सम्वोधन गर्ने दिशामा यी धेरै महत्वपूर्ण घटनाहरू हुन् ।

नेपालको संविधान २०७२ एवं राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेको पन्रौं योजना (आ.व. २०७६/७७(२०८०/८१ तर्जुमा गर्दा पनि भूमि र कृषि सुधार पहलहरूमा विशेष ध्यान दिईएको छ । आ. व. २०७९/८० का लागि प्रदेश र स्थानीय तहमा संघीय समपूरक अनुदान तथा विशेष अनुदान अन्तर्गत सञ्चालन गरिने आयोजना/कार्यक्रमका लागि प्रस्ताव आह्वान गरिएको छ । जस अन्तर्गत कृषि भूमिसुधार तथा वन क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

जग्गाको हक र भू(उपयोग सम्बन्धी कानुनहरुको प्रचुर मात्रामा व्यवस्था भएपनि भू(उपयोगको व्यवस्थापन र नियन्त्रण गर्न, भूमिसुधार, भूमि नापी र दर्ता, कर असुली र अन्य धेरै जग्गा सम्बन्धी गतिविधिहरुको कार्यान्वयन जटिल छ । भूमि र यसका स्रोतहरूको अधिकतम प्रयोग मार्फत दिगो सामाजिक(आर्थिक र वातावरणीय विकासको उपलब्धिको लागि सबैभन्दा पहिले कुन ठाउँमा वस्ती राख्ने, कुन ठाउँमा उद्योग राख्ने, कुन ठाउँमा खेतिपाती गर्ने भन्ने अर्थात भू(उपयोग जोनिङ राख्ने, अनधिकृत भूमि प्रयोग नियन्त्रण र निरुत्साहित गर्ने, विकास र वातावरणबीच सन्तुलन कायम गर्ने, जमीनको खण्डिकरण र अव्यवस्थित शहरीकरणलाई नियन्त्रण गर्ने, विशिष्ट भूमिहरुको अनुमति दिइएको भूमि प्रयोग निर्धारण र यो कार्यान्वयन एवं अनुगमन गरिएको सुनिश्चित गर्दै उपयुक्त नीतिगत उपायहरू निर्धारण गर्ने तथा प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि रणनीतिक योजनाहरू विकास गर्ने नीति अवलम्वन गर्नुपर्छ ।

यी उद्देश्यहरू निर्धारण गर्न सबैभन्दा पहिले सबै सरोकारवालाहरु सम्मिलित समन्वयात्मक रुपमा नीति तथा योजनाहरु निर्माण गरिनु पर्दछ । स्थानीय समुदायको संलग्नता बढाउन यी सरोकारवालाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्छ । जोखिममा रहेका क्षेत्रहरू, खेतिका लागि उपयुक्त क्षेत्रहरू, संरक्षण क्षेत्रहरू र जैविक विविधता हटस्पटहरूलाई प्राथमिकता दिनुपर्छ । सडक, ढल निकास, खानेपानी आपूर्ति र अन्य पूर्वाधारको निर्माणसँगै घरहरू निर्माण गर्नुपर्छ । शहरी क्षेत्रहरूको अनियमित र अव्यवस्थित विस्तारको परिणामस्वरूप बनेका वस्तीहरू र ग्रामीण क्षेत्रमा छरिएका बसोवासहरूलाई व्यवस्थित गर्न कानूनी रुपमा सम्वोधन गर्नुपर्छ । यससँगै भूमि विकास, वातावरण संरक्षण, बसोवासको व्यवस्था र खेतीयोग्य जमीनको संरक्षणका योजनालाई कानून मार्फत सम्वोधन गर्नुपर्छ । नियन्त्रण संयन्त्रको विकास गरी सार्वजनिक र राज्यको जग्गा अतिक्रमणलाई ह्वात्तै घटाउनुपर्छ र प्राकृतिक स्रोतको दिगो उपयोग गरि संरक्षण गर्नुपर्छ । साथै, जग्गा सम्बन्धी गतिविधिमा संलग्न धेरै संस्थाहरूलाई एउटै सरकारी विभागको छातामा मिलेर सहकार्य गर्ने गरी पुनर्संरचना गर्नुपर्छ । यसले एक सुसंगत नीति र व्यवस्थापन दृष्टिकोणको विकास र समान नीति, नियम र मापदण्डहरूको निर्माणलाई धेरै सजिलो बनाउँछ ।

अर्कोतर्फ, राष्ट्रिय विकासका लागि अझै धेरै काम गर्न बाँकी छ । जनताको पक्षमा भूमिसुधार कार्यान्वयन गर्न सहमति एवं स्पष्ट रणनीति आवश्यक हुन्छ । नीतिनियम कानून सुधारले गरिब र सीमान्तकृत मानिसहरूको भूमिमा पहुँच सहज बनाउनु पर्छ । यसले कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउनुपर्छ, गैर(कृषि आर्थिक क्षेत्रहरूको विकासको लागि आधार निर्माण हुनुपर्छ । यी सबै कुरालाई मध्यनजर गर्दै भूमि सुधार गर्नुपर्छ ।

कृषि क्षेत्रको उत्पादन नबढ्नुमा भूमिको समस्या प्रमुख बन्दै आएको छ । यसका पछाडि धेरै कारणहरु रहेपनि नेपालको भूमि प्रयोगको नीति कार्यन्वयन गर्दै नेपालमा बढ्दै गएको खाद्य संकटलाई समाधान गर्न सकिने देखिन्छ । नेपालको सिँचाई व्यवस्थापन अझै हुन सकेको छैन । कतिपय खोलानालाको छेउछाउमा रहेको अथाह खेत बारीहरु सिँचाईको अभावमा धान लगाई सकेपछि बाँझो रहन्छ । त्यसबाट उत्पादन लिने मेलोमेसो सम्बन्धित जग्गा धनीले नगरेको खण्डमा स्थानीय सरकारको पहलमा गरि कृषि उत्पादन गर्नु पर्छ । ति कार्य गर्न सके आयातित खाद्यान्नलाई विस्थापित गर्न निकै सहयोग पुग्ने देखिन्छ । एक सिजनमात्र धान रोप्ने र त्यसपछि बाँझै छोड्ने परिपाटी कतिपय ठाउँमा देखिन्छ । स्थानीय तहबाटै बाँझो बनेको खेतबारीमा सिँचाईको प्रबन्ध मिलाई खेति गर्न लगाउँदा भूमिको उपयोग बढी उत्पादकत्व बढ्न जान्छ । यसले नेपालको अर्थतन्त्रमा बलियो ढंगले सहयोग पुर्‍याउन सक्ने कुरामा दुईमत हुन सक्दैन ।

भू–उपयोग नियमावाली आयो कार्यन्वयन कहिले ?

कृषिको जग्गा अन्य वर्गीकरणमा राखे १ लाखसम्म जरिवाना हुने

खेतीयोग्य जमीनमा जेन मन लाग्यो त्यही गर्न नपाइने

काठमाडौं जेठ १८ भूमि व्यवस्था सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्री शशी श्रेष्ठले भू-उपयोग नियमावली, २०७९ कार्यान्वयनका लागि मन्त्रालय प्रतिवद्ध रहेको बताएकी छन् । मन्त्रालयमा भू-उपयोग नियमावली, २०७९ स्वीकृत भएको सम्बन्धमा जानकारी गराउन आयोजना गरिएको पत्रकार सम्मेलनमा मन्त्री श्रेष्ठले नियमावली कार्यान्वयनका लागि आवश्यक गृहकार्य गरी निर्देशिका, कार्यविधि तयार पारेर तत्काल कार्यान्वयनमा ल्याइने जानकारी दिइन् ।

नियमावली जारी भईसकेकाले अब भू-उपयोग कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालनमा ल्याइने पनि मन्त्री श्रेष्ठले बताइन् । श्रेष्ठले भू(उपयोग नियमावली स्विकृत भएकाले निर्णय हुने र कार्यान्वयनमा ल्याउने क्रममा संक्रमणकालीन अवस्थामा आउन सक्ने समस्याको व्यवस्थापनका लागि योजना बनाउन लागि परेको बताइन् ।

अव्यवस्थित तरिकाले भइरहेको जग्गाको खण्डीकरण तथा कित्ताकाटलाई नियन्त्रण गर्न सरकारले भू-उपयोग ऐन तथा नियमावलीलाई कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

भूमिलाई १० वटा भू-उपयोग क्षेत्रमा वर्गीकरण गरी उपयोगको आधारमा भूमिकर निर्धारण गर्ने तयारी पनि सरकारले गरेको छ ।

भूमिलाई भू-वनोट, भूमिको क्षमता तथा उपयुक्तत, भूमिको मौजुदा उपयोग र आवश्यकताको आधारमा कृषि क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र, व्यावसायिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, आवश्यकता अनुसार तोकिएका अन्य क्षेत्र गरी १० वटा क्षेत्रमा अब जमीनलाई भू(उपयोगको आधारमा वर्गीकरण गर्ने कार्यलाई सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याइने बताइन् ।

भू(उपयोग नियमावली २०७९ गत जेठ ९ गते मन्त्रिपरिषद् बैठकबाट पारित भएपछि अब कार्यान्वयनको प्रक्रिया अघि बढेको छ ।

देशको सामाजिक आर्थिक र वातावरणीय विकास मार्फत दीगो विकासका लक्ष्या हासिल गर्न भूमि र भूमिस्रोतको समुचित उपयोग र व्यवस्थापन हुनु अत्यन्त आवश्यक छ । यही विषयलाई मध्यनजर गरी सम्मानित संसदवाट मिति २०७६ भाद्र ६ गते भू-उपयोग ऐन जारी भएको विषय विदितै छ । यसको मुख्य उद्देश्य देशको समग्र भूमिलाई विभिन्न भू-उपयोग क्षेत्रमा वर्गीकरण गर्ने, संघ प्रदेश र स्थानीयस्तरमा भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्ने, भू-उपयोग वर्गीकरण र योजना अनुसार भूमिको उपयोग गर्ने, उपयोगको आधारमा भूमिकर निर्धारण गर्ने लगायत रहेको बताईन । ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन मार्फत कृषियोग्य जग्गाको संरक्षण र समुचित उपयोगमार्फत उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने, खाद्य सुरक्षा र खाद्य सम्प्रभुता सुनिश्चित गर्ने, गाँउ वस्ती र आवासक्षेत्रलाई सुरक्षित, जोखिम रहित र व्यवस्थित तुल्याउन योजनावद्ध शहरी विकासलाई बढावा दिने, सुरक्षित र सुविधासम्पन्न औद्योगिक र व्यवसायिक क्षेत्रहरूको विकास गर्ने, वन वातावरणको संरक्षण र विकास सुनिश्चित गर्ने, जलवायु परिवर्तनका असरले निम्तिने विभिन्न किसिमका विपद जोखिमहरू न्यूनीकरण गर्न वातावरण र विकास बीच सन्तुलन कायम गर्ने लगायत गतिविधीहरू सञ्चालन र व्यवस्थापन हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

यो ऐन २०७६ मा नै लागू भए पनि यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि भू(उपयोग नियमावली लागू भैसकेको थिएन । मन्त्रालयले मिति २०७७ बैशाख २९ गते नै भू(उपयोग नियमावलीको मस्यौदा तयार गरी मन्त्रिपरिषदमा पेश गरेको भएतापनि लामो समयसम्म मन्त्रिपरिषदमा रहेर पुनः मन्त्रालयमा फर्किएको थियो । नियमावलीको अभावमा भू-उपयोग ऐनका उल्लिखित व्यवस्थाहरू कार्यान्वयनमा ल्याउन कठिनाई भैरहेको थियो । मन्त्रालयले विगतमा तयार भएको मस्यौदालाई व्यापक छलफल पश्चात परिमार्जन गरी अझै प्रष्ट र कार्यान्वयनयोग्य बनाई २०७८ माघ ६ गते पुनः मन्त्रिपरिषदमा पेश गरेको र मिति २०७९ जेठ ९ गते उक्त नियमावली पारित भएको हो ।

नियमावली पारित भएपछि भू(उपयोग कार्यक्रमलाई प्राथमिकताकासाथ सञ्चालनमा ल्याइनेछ । यस विषयमलाई नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा पनि समावेश गरिएको यहाँहरूलाई जानकारी भैसकेको छ । अब मन्त्रालयले आवश्यक गृहकार्य गरी निर्देशिका, कार्यविधीहरू तयार गर्नेछ र यस विषयलाई तत्काल कार्यान्वयनमा ल्याउने छ ।

भू-उपयोग ऐन र नियमावलीका मुख्य विशेषताहरू :

(भूमीलाइ भूवनोट, भूमिको क्षमता तथा उपयुक्तता, भूमिको मौजुदा उपयोग र आवश्यकताको आधारमा कृषि क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र, व्यावसायिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक

महत्वको क्षेत्र, र आवश्यकता अनुसार तोकिएका अन्य क्षेत्र गरी १० वटा भू-उपयोग क्षेत्रमा वर्गीकरण गर्न सकिने नेपाल सरकारले देशभर वा कुनै सीमित क्षेत्रमा तोक्न सकिने छ ।

(नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी भू-उपयोग कार्यक्रम लागू गर्न सक्ने छ ।

(संघीय तहले देशभरीको भू-उपयोग नक्साङ्कन गर्ने वा गराउने, संघले तयार गरेका नक्शा तथा तथ्याङ्क स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गर्ने, स्थानीय तहले आवश्यकता अनुसार नक्सा परिमार्जन अद्यावधिक गरी लागू गर्न सक्ने छ ।

(स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रको जग्गालाई भू-उपयोग नक्शा तथा स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी माथि उल्लेख गरिएवमोजिमका भू-उपयोग क्षेत्रमा वर्गीकरण गर्ने छ ।

(माथिका क्षेत्रहरुले स्थानीय आवश्यकतालाई नसमेट्ने देखिएमा संघीय भू-उपयोग परिषद्को सहमती लिई आवश्यकता अनुसार थप क्षेत्रमा वर्गीकरण गर्न सकिने छ ।

(एउटै भू-उपयोग क्षेत्र भित्र विभिन्न उपक्षेत्रहरु (उदाहरणको लागि कृषि क्षेत्र भित्र अन्नबाली उत्पादन उपक्षेत्र, फलफूल उपक्षेत्र) वर्गीकरण गर्न सक्ने छ ।

(वर्गीकरणको सूचना सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गर्ने छ ।

(वर्गीकरणमा चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले उजूरी गर्नपाउने छ ।

(तीन तहको भू-उपयोग योजना तयार गरिने, संघीय भू-उपयोग योजना प्रतिकूल नहुने गरी प्रादेशिक भू(उपयोग योजना तयार गर्नु पर्ने, प्रादेशिक र संघीय भू-उपयोग योजना प्रतिकूल नहुने गरी स्थानीय भू-उपयोग योजना तयार गर्नु पर्ने, भू-उपयोग योजना तयार गर्दा भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण र सो को आधारमा तयार भएको नक्शा तथ्याङ्क समेतलाई ध्यानमा राखी स्थानीय आवश्यकता अनुसार गर्नु पर्ने, भू-उपयोग योजना (संघीय, प्रादेशिक, स्थानीय) सरकारले तयार गरी (संघीय, प्रादेशिक, स्थानीय) भू-उपयोग परिषद्बाट स्वीकृत गराई लागू गर्नु पर्ने, कुनै पनि विकास निर्माण आयोजना सञ्चालन गर्दा भू-उपयोग योजनाको सँग आवद्ध गरी सो योजनाको आधारमा सञ्चालन गर्नु पर्ने छ ।

(स्थानीय कार्यान्वयन समितिमार्फत भू-उपयोग योजना कार्यान्वयन हुने, भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण र योजना अनुसार स्थानीय तहले सर्वसाधारणको जानकारीको लागी सूचना प्रकाशन गर्ने, भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरणमा चित्त नबुझ्ने जग्गाधनीले ७ दिन भित्र जिल्ला अदालतमा उजुरी दिन सक्ने, भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण र योजना अनुसार स्थानीय तहले आफ्नो भूमि सम्बन्धी अभिलेख अद्यावधिक गर्ने गराउने ।

(संघीय भू-उपयोग परिषद, प्रादेशिक भू(उपयोग परिषद, स्थानीय भू-उपयोग परिषद, स्थानीय कार्यान्वयन समिति जस्ता संस्थागत संरचना मार्फत तीनै तहमा भू-उपयोग कार्यान्वयनमा ल्याउने ।

(एउटा क्षेत्रमा वर्गीकृत भूमि अर्को प्रयोजनमा उपयोग गर्न नमिल्ने, आवासीय प्रयोजनका लागि वर्गीकृत क्षेत्र बाहेकका अन्य क्षेत्रमा कुनै पनि प्रयोजनले व्यावसायिक रूपमा घडेरी विकसित गर्न र सोको बिक्री वितरण गर्न नमिल्ने, भू-उपयोग परिवर्तन गर्न कुनै व्यक्तिले निवेदन दिन सक्ने, उक्त निवेदन प्रदेश परिषद्ले गठन गर्ने विज्ञ समितिको अध्ययन प्रतिवेदन, प्रदेश परिषद्को सहमती र कार्यान्वयन समितिको सिफारिसमा स्थानीय परिषद्ले भू-उपयोग परिवर्तनको निर्णय गर्न सक्ने ।

(महत्वपुर्ण खनिज पदार्थ फेला परेमा, प्राथमिकता प्राप्त आयोजना सञ्चालन गर्नु परेमा, अन्तर्राष्ट्रिय सीमा, सुरक्षा, विकास, पर्यटन, विश्व सम्पदा सूची वा अन्य मनासिव कारणले संघीय सरकारले भू-उपयोग परिवर्तन गर्न सक्ने ।

(विपद् जोखिमको अवस्था व्यवस्थापन गर्न स्थानीय तहले भू-उपयोग परिवर्तन गरी असुरक्षित वस्ती सार्न सक्ने ।

(जग्गाको खण्डीकरण नियन्त्रण तथा कित्ताकाट गर्ने कार्यलाई नियमन गर्न आवश्यक आधार र मापदण्ड तयार गर्ने ।

(कृषि भूमिमा यान्त्रीकरण गर्न कित्ता जग्गा एकीकरण गरी चक्लावन्दी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न, गराउन सक्ने ।

(नदीको प्राकृतिक वहाव परिवर्तन हुने गरी भूमिको उपयोग गरेमा, तहगत भू(उपयोग नक्शा र भू-उपयोग योजना विपरितका कार्य गरेमा, काबु बाहिरको पारिस्थिति बाहेक कृषि क्षेत्रमा वर्गीकृत जमीन लगातार तीन वर्षसम्म बाँझो राखेमा, ऐनमा उल्लेख भएबाहेक निर्धारित भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण परिवर्तन गरेमा कसूर गरेको मानिने ।

(कसूर गरेमा एकलाख रुपैयाँसम्म जरिवाना हुने, भू-उपयोग परितवर्तन गरेमा जरिवानाका साथै त्यस्तो जग्गा छ महिनाभित्र साविक वमोजिम भू-उपयोग कायम गर्ने गरी आदेश दिन सक्ने, अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने ।

(उजूर तथा पुनरावेदन गर्न सकिने, संक्षिप्त कार्यविधि अपनाइने, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि बनाउन सकिने ।

हार्दिक अपिल ! हार्दिक अपिल !!

रेल मार्ग विकास गर्दै देशको आर्थिक सामाजिक उत्थानमा टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यका साथ मुख्यत: पूर्वपश्चिम रेलमार्ग छिमेकी राष्ट्र भारत र चीनसँग अन्तदेशीय रेलमार्गहरुको निर्माण कार्य रेल विभागबाट हुँदै आइरहेको छ । रेलमार्ग निमार्णलाई छिटो सम्पन्न गरी जनतालाई सुर्वसुलभ यातायात सेवा प्रदान गर्ने कार्यमा सहयोग गर्न रेल मार्गमा घर टहरा हटाईदिने, मुआवजा रकम समयमै बुझिदिने कार्य गरिदिनुहुन हार्दिक अनुरोध छ ।

नेपाल सरकार
भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय
रेल विभाग

कृषि र सिँचाईका प्रस्तुत वजेटको अंश

किसानलाई आवश्यक पर्ने कृषि कर्जा किसानको घरदैलोमा सरल र सहज रूपमा उपलब्ध गराउन रु. ५ खर्ब बराबरको कर्जा प्रवाह गर्न एक लघु वित्त कोष स्थापना गरिनेछ । कोषमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले अनिवार्य रूपमा विपन्न क्षेत्र तथा कृषि उत्पादन क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने कर्जा तर्फको रकम लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाएको छ ।

(पूर्ण पाठ)

कृषि क्षेत्रको रूपान्तरण र रोजगारी वृद्धिः निरपेक्ष गरिबीको अन्त्य र आर्थिक समृद्धि

आगामी आर्थिक वर्ष आत्मनिर्भरताको लागि कृषि उत्पादनको राष्ट्रिय अभियान वर्ष हुनेछ । यस अभियान अन्तर्गत आन्तरिक उत्पादन बढाउन आत्मनिर्भरताको लागि कृषि उत्पादन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । नेपालको ग्रामीण क्षेत्रलाई कृषि उत्पादनको केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ । किसानहरूलाई कृषि सहकार्य समूह र सहकारीमा संगठित गरी उपलब्ध खेतीयोग्य जमीनका साथै बाँझो जमीनको

उपयोग गरी कृषि उत्पादन बढाइनेछ । कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व वृद्धिका लागि यस क्षेत्रको व्यवसायीकरण, यान्त्रिकीकरण र आधुनिकीकरण गरिनेछ । यस कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि मार्गदर्शन गर्न सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको संयोजकत्वमा विभागीय मन्त्रीहरू सहितको उच्चस्तरीय संयन्त्र निर्माण गरिनेछ ।

कृषकहरूलाई सरल र सहज रूपमा बिउ, मल, प्रविधि र सिँचाईं सुविधा उपलब्ध गराउने, लघुवित्त मार्फत सहुलियतपूर्ण कर्जा प्रदान गर्ने, कृषि बीमा विस्तार गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने, कृषि उत्पादन संकलन केन्द्र निर्माण गर्ने, कृषि उत्पादन ढुवानीका लागि कृषि एम्बुलेन्सको व्यवस्था गर्ने, उत्पादित वस्तुको मूल्य निर्धारण गर्ने, कृषि उत्पादन बिक्री वितरणको लागि बजारको व्यवस्था गर्ने तथा स्थानीय तहले तोकेका विशिष्टिकृत कृषि तथा पशु उपजको न्यूनतम् समर्थन मूल्य तोकी खरिद गर्ने प्रत्याभुति गरिनेछ । प्राविधिक ज्ञान उपलब्ध गराउन प्रत्येक स्थानीय तहमा कृषि तथा पशु विज्ञानमा स्नातक गरेका एक एक जना जनशक्ति तथा सबै वडामा कृषि प्राविधिक उपलव्ध गराउने व्यवस्था मिलाएको छ । कृषि उत्पादनदेखि बजारीकरणसम्मका प्रक्रियाहरूमा उत्प्रेरक, परिचालक र श्रम सहयोगीको रूपमा सहभागी हुने गरी प्रत्येक स्थानीय तहमा रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचीकृत बेरोजगार युवाहरू मध्येबाट प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत श्रम सहकारीमा आवद्ध गरी कम्तीमा ३ सय कृषि स्वयंसेवक तयार पारिनेछ ।

विभिन्न मन्त्रालयबाट सञ्चालन हुने तालिम एवं गरिबी निवारणसम्बन्धी कार्यक्रमलाई समेत यस कार्यक्रममा आवद्ध गरिनेछ । कृषि तथा पशु विज्ञानतर्फ उच्च शिक्षा अध्ययनरत विद्यार्थी, कृषिविज्ञ र सेवा निवृत्त राष्ट्रसेवकलाई यस कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहभागी गराउने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।

संघ, प्रदेश र स्थानीय तहसँगको समन्वयमा बाँझो एवं उपयोग विहीन खेतीयोग्य जमीन कृषक, कृषक सहकार्य समूह तथा कृषक सहकारीलाई लीजमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ । कृषिको रूपान्तरण अभियानमा उत्कृष्टता हासिल गर्ने प्रत्येक प्रदेशका ३ वटा स्थानीय तहलाई रु. ५ करोडका दरले प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराइनेछ । संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको लागत साझेदारीमा सञ्चालन हुने आत्मनिर्भरताको लागि कृषि उत्पादन कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि रु. १० अर्ब विनियोजन गरेको छु ।

किसानलाई आवश्यक पर्ने कृषि कर्जा किसानको घरदैलोमा सरल र सहज रूपमा उपलब्ध गराउन रु. ५ खर्ब बराबरको कर्जा प्रवाह गर्न एक लघु वित्त कोष स्थापना गरिनेछ । कोषमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले अनिवार्य रूपमा विपन्न क्षेत्र तथा कृषि उत्पादन क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने कर्जा तर्फको रकम लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाएको छु । उक्त कोषमा नागरिक लगानी कोष, कर्मचारी सञ्चयकोष र सामाजिक सुरक्षा कोषबाट समेत निश्चित रकम लगानी गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । यसबाट कृषि उत्पादनका लागि वित्तीय पहुँच अभिवृद्धिमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्ने विश्वास लिएको छु ।

नेपाल सरकारको स्वामित्व रहेको ग्रामीण विकास लघुवित्त वित्तीय संस्थाको पुनर्संरचना गरी पूँजी संरचना र संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ । उक्त संस्थामा गाउँपालिका र नगरपालिकाले क्रमश रु. ५० लाख र रु. १ करोड सम्म शेयर लगानी गर्न पाउने प्रबन्ध गरिनेछ । यसबाट स्थानीय तहमा किसान, युवा, दलित र महिलाहरूलाई घरदैलोमै कृषि तथा अन्य उद्यमका लागि सहुलियतपूर्ण कर्जा उपलब्ध हुनेछ ।

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको पुनर्संरचना गरी प्राविधिक र आर्थिक दृष्टिकोणबाट सम्भाव्य विभिन्न बाली तथा वस्तुका जोनहरूलाई प्रदेशमा हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु । कृषि ज्ञान केन्द्र र पशुसेवा विज्ञ केन्द्रलाई उत्पादन क्षेत्रमा सेवा प्रदान गर्ने गरी किसानसँग आवद्ध गर्ने नीति अवलम्वन गरिनेछ । प्रधानमन्त्री कृषि

आधुनिकीकरण परियोजनाको लागि रु. ५ अर्ब ९० करोड विनियोजन गरेको छु।

किसान हुनुमा आत्मसम्मान र गौरव वृद्धि गर्न किसानसँग सरकार कार्यक्रम अन्तर्गत योगदानमा आधारित किसान पेन्सन योजना शुरूवात गर्न किसान हित कोष स्थापना गरिनेछ। उक्त कोषमा हरेक महिना किसानले जम्मा गर्ने रकमको १० प्रतिशत रकम नेपाल सरकारले जम्मा गरिदिने व्यवस्था मिलाइनेछ। कोष स्थापना गर्न प्रारम्भमा बिउ पूँजी वापत रु. १ अर्ब छुट्याएको छु। किसान परिचयपत्रको आधारमा किसानहरूलाई सार्वजनिक सेवामा सहुलियत तथा छुट प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

ग्रीन हाइड्रोजन र ग्रीन एमोनिया प्रविधि प्रयोग गरी रासायनिक मल कारखाना स्थापना गर्न लगानी बोर्ड नेपाल मार्फत कार्य अगाडि बढाइनेछ। आगामी वर्ष प्रमुख बालीहरू लगाउने समयमा रासायनिक मलको सहज आपूर्ति सुनिश्चित गर्न मल खरिदका लागि रु. १५ अर्ब विनियोजन गरेको छु। तीनै तहका सरकारको समन्वयमा प्रत्येक स्थानीय तहमा प्राङ्गारिक मल उत्पादन तथा उपयोगलाई प्रोत्साहन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।

धान, गहुँ, मकै र दूध लगायतका कृषि उत्पादनको न्यूनतम् समर्थन मूल्य तोकिनेछ। उक्त मूल्यमा तोकिएका खाद्यान्न बाली खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लिमिटेड लगायतका संस्थाहरूले खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। समर्थन मूल्य र खरिद मूल्यबीच अन्तर हुन गएमा सोधभर्ना उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाएको छु। धान लगायतका खाद्यान्न भण्डारणका लागि मुलुकभर १०० सामुदायिक खाद्य गोदाम घर निर्माण गर्न रु. ४५ करोड विनियोजन गरेको छु।

खाद्य सुरक्षाको लागि बिउ सुनिश्चितता अभियान अन्तर्गत कृषिमा आत्मनिर्भरताका लागि गुणस्तरीय बिउ बिजनमा क्रमशः आत्मनिर्भर बनाउँदै लगिनेछ। उन्नत तथा वर्णशंकर बिउ विकास तथा अनुसन्धानमा राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान परिषद्, विश्वविद्यालयहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ-संस्था, निजी क्षेत्र तथा किसानहरूको समन्वय र सहकार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनका लागि आवश्यक उन्नत नश्ल, माछाका भूरा, उन्नत घाँसका बिउ, बेर्ना, दाना, औषधी, खोप लगायतका

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम अन्तर्गत मुगु, जुम्ला र कालिकोट जिल्लाका जलवायु तथा खाद्य संकटासन्न वासिन्दाहरूको जीविकोपार्जन सुधार र अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

सामग्रीहरू स्वदेशमै उत्पादन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ। पशुपन्छीका महामारी रोग नियन्त्रणको लागि खोप कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। पशु नश्ल सुधार मार्फत उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न पशु प्रजनन् कार्यालयको संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण गरी मुलुकका ५१० स्थानीय तहमा कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध गराइनेछ। कुखुरा लगायत पशुपन्छीको खोपको आयातमा सहजीकरण गरिनेछ।

पोखरा र नेपालगंजमा रहेको सिमेन उत्पादन केन्द्रमा थप प्रविधि जडान गरी उन्नत नश्ल साँढे र राँगा ल्याई सिमेन उत्पादन गरिनेछ। आगामी वर्ष २ लाख गाई र २ लाख भैंसीको उन्नत नश्लको सिमेनबाट कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध गराइनेछ।

कृषि, खाद्य प्रविधि तथा पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशालाहरूलाई क्रमशः अन्तर्राष्ट्रिय प्रत्यायनयुक्त प्रयोगशालामा स्तरोन्नति गर्न न्यूनतम् पूर्वाधार विकास र क्षमता अभिवृद्धिको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। खाद्य पदार्थमा हुनसक्ने थप दुई वर्गका विषादीहरूको अवशेष परीक्षण शुरू गरिनेछ। प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनलाई प्रोत्साहन, प्रमाणीकरण र ब्राण्ड प्रवर्द्धन गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा बजारीकरण गरिनेछ।

जलवायु परिवर्तन, रोग/किराको प्रकोप एवं प्राकृतिक विपद्हरूबाट कृषि, पशुपन्छीपालन तथा मत्स्य क्षेत्रमा रहेको जोखिम न्यूनीकरणका लागि पशुपन्छी बीमा लगायतका अनुकूलन व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। विक्रम सम्वत् २०७९ लाई कृषि जैविक विविधता वर्षको रूपमा मनाइनेछ। कृषि बाली तथा पशु बीमाको प्रिमियममा ८० प्रतिशत अनुदान प्रदान गर्न रु. ७६ करोड विनियोजन गरेको छु।

नगदे बाली खेती गर्न किसानहरूलाई उत्प्रेरित गरिनेछ। नेपाल सरकारले उखु किसानलाई उपलब्ध गराउने अनुदान रकम उखु क्रसिङ्ग भएकै वर्ष उपलब्ध गराइनेछ। उखुको जातीय विकास गर्न उखु अनुसन्धान कार्यक्रम प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिनेछ। चिनी उत्पादनमा मुलुकलाई आत्मनिर्भर बनाउन उखु बालीका अतिरिक्त सुगर बिट्स समेतको उत्पादन गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। उखु किसानलाई अनुदान उपलब्ध गराउन रु. ८१ करोड विनियोजन गरेको छु।

प्रत्येक प्रदेशमा ठूला र मध्यम आकारका मोडिफाइड एटमोस्फेयर कोल्ड स्टोर खोल्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। चोभारस्थित फलफूल तथा पुष्प बजार सञ्चालनमा ल्याइनेछ। रूपन्देहीको कर्साघाटमा आधुनिक कृषि उपज निर्यात बजार निर्माण कार्य शुरू गरिनेछ।

कृषि तथा वन विश्वविद्यालय तथा अन्य कृषि क्याम्पसहरूले आफ्ना विद्यार्थीहरूलाई अध्ययन अनुसन्धानका अतिरिक्त अनिवार्य रूपमा उत्पादनमूलक कृषि तथा पशुपालन फार्महरूमा प्रयोगात्मक अध्ययन गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ।

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम अन्तर्गत मुगु, जुम्ला र कालिकोट जिल्लाका जलवायु तथा खाद्य संकटासन्न वासिन्दाहरूको जीविकोपार्जन सुधार र अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। कर्णाली प्रदेशमा रैथाने बाली तथा जैविक खेतीको संरक्षण र विकास गर्नुका साथै कृषिको आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण, विविधिकरण र विशिष्टिकरणका माध्यमबाट उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि, मूल्य श्रृँखला विकासमा सहलगानी, सामुदायिक कृषि पूर्वाधार विकास एवं कृषि उपजको बजारीकरणमा सहयोग गर्न कृषि क्षेत्र विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको लागि रु. ५५ अर्ब ९७ करोड विनियोजन गरेको छु।

जलस्रोत तथा सिँचाई :

कृषियोग्य भूमिमा बाह्रै महिना सिँचाई सुविधा उपलब्ध गराई कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बढाइनेछ। उपयुक्त प्रविधि मार्फत थप कृषियोग्य भूमिमा सिँचाई सुविधा विस्तार गरिनेछ। सम्पन्न भएका सिँचाई प्रणालीहरूको व्यवस्थित सञ्चालन र मर्मत सम्भार गर्ने व्यवस्था गरेको छु। विद्युत कम उपयोग हुने समयमा विद्युत प्रयोग गरी लिफ्ट प्रणालीबाट गरिने सिँचाइलाई प्रोत्साहन गर्न विद्युत महशुलमा छुट दिने व्यवस्था मिलाएको छु। मध्य तराईका पाँच जिल्लाको १ लाख २२ हजार हेक्टर जमीनमा वर्षैभरी सिँचाई सेवा उपलब्ध गराउन सुनकोशी(मरिन डाइभर्सन

वहुउद्देश्यीय आयोजनाको टनेल निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिइनेछ। आयोजनाको हेडवर्क्स र विद्युतगृह लगायत अन्य निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ। यसका लागि रु. २ अर्ब ७० करोड विनियोजन गरेको छु।

अन्तर जलाधार जल स्थानान्तरण आयोजनाहरू प्राथमिकताकासाथ कार्यान्वयन गर्दै जाने क्रममा भेरी(बबई डाइभर्सन वहुउद्देशीय आयोजनाबाट पानी डाइभर्सन गरी बर्दिया र बाँके जिल्लाको ५१ हजार हेक्टर जमीनमा वर्षैभरि सिँचाई सेवा प्रवाह गर्न हेडवर्क्स तथा पावर हाउसको निर्माण कार्य द्रुत गतिमा गरिनेछ। सोका लागि रु. २ अर्ब २७ करोड विनियोजन गरेको छु।

तराई मधेशका कृषियोग्य पकेट क्षेत्रहरूमा क्लस्टरमा आधारित ४ हजार स्यालो ट्युववेलबाट १० हजार हेक्टर तथा १०० डिप ट्यूववेलवाट ५ हजार हेक्टर खेतीयोग्य जमीनमा सिँचाई सुविधा विस्तार गरिनेछ। पाँचखाल उपत्यका एकीकृत सिँचाई आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गरिनेछ। पहाडी क्षेत्रमा पानी सञ्चय पोखरी र भूमिगत जलबाट सिँचाई हुनसक्ने आयोजनाहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ। नवीन यान्त्रिक सिँचाई आयोजनाबाट सर्लाही र रौतहट जिल्लाको २० हजार हेक्टरमा र झापा भूमिगत जल सिँचाई आयोजनाबाट ७ हजार हेक्टरमा वर्षैभरी भरपर्दो सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउन आयोजना कार्यान्वयन शुरू गरिनेछ।

सिञ्चित कृषि क्षेत्रको विस्तारका लागि राष्ट्रिय गौरवको रानी जमरा कुलरिया सिँचाई आयोजनाको प्रथम चरणको १४ हजार ३ सय हेक्टरका लागि फिडर नहर तथा विद्युत गृहको निर्माण सम्पन्न गरी नवनिर्मित मुहानबाट पानी सञ्चालन गरिनेछ। सिक्टा सिँचाई आयोजनाको पश्चिम मूल नहरको मर्मत र सञ्चालनलाई निरन्तरता दिनुका साथै पूर्वी मूल नहरको २६ किलोमिटर र त्यसका शाखा नहरहरू निर्माण सम्पन्न गरिनेछ। रानी जमरा कुलरिया सिँचाई आयोजनाको लागि रु. २ अर्ब ९० करोड र सिक्टा सिँचाई आयोजनाको लागि रु. १ अर्ब ८८ करोड विनियोजन गरेको छु।

बबई सिँचाई आयोजनाको पश्चिम मूल तथा शाखा नहरहरूको विस्तार गरी थप ३ हजार हेक्टर जमीनमा सिँचाई सेवा विस्तार गरिनेछ। महाकाली सिँचाई आयोजनाको तेस्रो चरणको मूल नहर विस्तारको कार्यमा तीव्रता दिइनेछ

कृषियोग्य जमीनमा थप सिँचाई सुविधा विस्तारको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु। अध्ययन कार्य सम्पन्न भएको नौमुरे-राप्ति-कपिलवस्तु डाइभर्सन वहुउद्देश्यीय आयोजनाको निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ। कालीगण्डकी-तिनाउ र तमोर-चिसाङ डाइभर्सन आयोजनाको अध्ययन कार्य अगाडि

भने ब्रम्हदेव क्षेत्रको २ हजार ९ सय हेक्टर जमीनमा सिँचाई सेवा पुऱ्याउन शाखा नहर निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ। उक्त कार्यको लागि रु. १ अर्ब ५२ करोड विनियोजन गरेको छु।

कृषियोग्य जमीनमा थप सिँचाई सुविधा विस्तारको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु। अध्ययन कार्य सम्पन्न भएको नौमुरे-राप्ति-कपिलवस्तु डाइभर्सन वहुउद्देश्यीय आयोजनाको निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ। कालीगण्डकी-तिनाउ र तमोर-चिसाङ डाइभर्सन आयोजनाको अध्ययन कार्य अगाडि बढाइनेछ।

दाङ जिल्लाको देउखुरी उपत्यकामा प्रगन्ना तथा बड्कापथ सिँचाई आयोजनाको मूल नहर विस्तारको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। वृहत् दाङ उपत्यका सिँचाई आयोजनाको सिँचाई प्रणाली पुनर्निर्माण गरिनेछ।

नदी किनाराका गरा सधैं हराभरा अभियानलाई साकार रूप दिन नदी छेउछाउका कृषियोग्य भूमिमा लिफ्ट सिँचाईका माध्यमबाट थप ६०० हेक्टर जमीनमा सिँचाई सेवा पुऱ्याइनेछ।

करिब २ लाख ५० हजार सिञ्चित क्षेत्र भएका सुनसरी-मोरङ्ग, चन्द्र नहर, कोशी पम्प तथा वितरण प्रणाली, मनुष्मारा, झाँझ, बागमती, नारायणी, गण्डक, राजापुर, महाकाली जस्ता ठूला सिँचाई प्रणालीहरूलाई पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन गर्न मर्मत(सम्भार तथा पुनर्स्थापना कार्यलाई आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।

राष्ट्रिय गौरवका सिँचाई आयोजना र ठुला नहरहरूबाट किसानहरूले आफ्नो जग्गासम्म सिँचाई सुविधा विस्तारका लागि शाखा नहर निर्माण गर्न चाहेमा लागत शोधभर्ना विधिमा रकम उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ। आगामी आर्थिक वर्ष भूमिगत सिँचाईबाट १५ हजार र सतह सिँचाईबाट ६ हजार ६ सय हेक्टर गरी थप २१ हजार ६ सय हेक्टर जमीनमा सिँचाई सेवा पुऱ्याइनेछ।

काठमाडौं उपत्यकाको पर्यावरणीय प्रवर्द्धनका लागि शिवपुरीमा निर्मित धाप बाँधमा पानी सञ्चय शुरू गरिनेछ। बागमतीको सहायक नदी नागमतीमा उच्च बाँध निर्माण गरेर वर्षाको पानी संकलन गर्ने जलस्रोत संरक्षण आयोजना शुरू गरिनेछ।

महाकाली, कर्णाली, नारायणी तथा कोशी जस्ता ठूला, कन्काई, कमल, रतुवा(मावा, सुनसरी, त्रियुगा, खाडो, कमला, राप्ती, कयर, बबई, मोहना, खुटिया जस्ता मध्यम तथा अन्य जोखिमयुक्त नदी र पहाडी भागमा प्रभावकारी रूपमा पहिरो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनको लागि नदी नियन्त्रण, थेग्रान व्यवस्थापन, बहाव क्षेत्रको संरक्षणका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ। यस्ता कार्यहरूमा वायो ईञ्जिनियरिङ्ग सहितका नवप्रवर्तनशील प्रविधि प्रयोग गरी प्रदेश सरकार र स्थानीय तहसँगको समन्वयमा नदी नियन्त्रण तथा संरक्षणबाट उकास भएको जमीनलाई वृक्षारोपण, बगर खेती तथा अन्य उत्पादनमूलक कार्यमा उपयोग गरिनेछ। नदी नियन्त्रण कार्यको लागि रु. ३ अर्ब १९ करोड विनियोजन गरेको छु।

द्विपक्षीय संयन्त्रहरूलाई प्रभावकारी बनाई सीमा क्षेत्रमा हुने कटान र डुबान सम्बन्धी समस्यालाई समाधान गर्दै लगिनेछ। कर्णालीदेखि कोशीसम्मका प्रमुख नदीहरूलाई एकआपसमा जोडीने वहुउद्देश्यीय पूर्व पश्चिम सिँचाई प्रणालीको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।

जल तथा मौसम पूर्वानुमान र पूर्व(सूचना प्रणालीलाई थप विश्वसनीय र भरपर्दो बनाउन स्वचालित रियल टाईम केन्द्रहरू विस्तार गरिनेछ। मौसमी प्रणालीको अनुगमनलाई सुधार गर्न पाल्पा र उदयपुरमा मौसमी राडार केन्द्रहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ। मौसमजन्य जोखिम न्यूनीकरणका लागि क्षेत्रगत मौसम पूर्वसूचना प्रणाली विस्तार र विकास गर्ने लक्ष्यअनुरूप उड्डयन मौसम तथा पर्वतीय मौसम सेवा विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

जलस्रोत तथा सिँचाइ तर्फ रु. ३३ अर्ब ५० करोड विनियोजन गरेको छु।

नीतिगत रुपमा शिक्षा मन्त्रालयबाट रिजर्भेशन आएको छ : सचिव शर्मा

धनबहादुर मगर

काठमाडौं असार ४ "प्रभावकारी कृषि प्रसार सेवा, कृषि अनुसन्धान प्रसार तथा शिक्षाको समन्वय र सवलीकरण" भन्ने मूल नाराका साथ कृषि विभाग, नेपाल कृषि प्रसार समितिको आयोजनामा २ दुईदिने कृषि प्रसार समिति कृषि प्रसार सम्बन्धी सम्मेलन काठमाडौंको जमलस्थित होटल एलो प्यागोडामा सम्पन्न भएको छ ।

कृषि प्रसार सम्मेलनका प्रमुख अतिथि डा.गोविन्द शर्माले राज्यको पुनर्संरचना सँगै कृषिका जनशक्ति धेरै ठाउँमा छरिनु परेको बताए । उक्त कुरा कृषि प्रसार समितिको आयोजना दुईदिने कृषि प्रसार समिति, कृषि विभागले आयोजना गरेको कृषि प्रसार सम्बन्धी सम्मेलनमा बताएका हुन ।

शर्माले स्थानीय तहमा कृषि विज्ञहरु एकदमै कमी रहेको बताउँदै सबै तहमा कृषि स्नातक गरेका विद्यार्थीहरुलाई सहभागी गराउन कार्यक्रम रहेको पनि बताए । वजेटको समेत व्यवस्थापन मिलाएको बताए । यसै आवको वजेटमा कृषिले प्राथमिकता पाएको छ । विकासको हिसाबले सबै तहबाट प्रतिवद्धता नआएसम हुन्न । एकै किसिमको भावनाहरु आउन जरुरी छ । कर्मचारीहरुको बढुवा भएन भन्ने गुनासो बढी आएको बताउँदै तपाईहरु जहाँ पनि प्रमोशन हुनसक्छ । हामीले सकेको गरेका छौं । अनुदानलाई ५ वटा प्याकेजमा वर्गीकरण गरि छुट्याउनु पर्छ ।

हामी खेतबारीमै गएर सबै अनुगमनको गर्नु पर्छ भनेर गऱ्यौं । कतिपय स्थानीय तहमा परियोजनाहरुले भन्दा कैयौं राम्रो काम गरेका छन् ।

किसानहरुले प्रशंसा गरेका छन् । केरामा व्यवसायिक हिसावले गरेका छन् । अहिले मलका विषयहरु प्रमुख छन् । नेपाली किसानहरुलाई मर्का परेको छ । यस विषयमा वाणिज्य मन्त्रालयसँग समन्वय भईरहेको छ । नेपालको नार्क र भारतीय नार्क बिच एमयूएका भएका छन् । नीतिगत रुपमा शिक्षा मन्त्रालयको रिजर्भेशन आएकोले रोकिएको छ । त्यो सम्झौता कार्यन्वयन भयोभने दक्ष जनशक्तिलाई अगाडि बढाउन सकिन्छ । किसानहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न नीति अनुसन्धानमा जोड दिएका छौं । किसानले जमीनमा हाइटेक बनाएर कृषिको पूर्वाधार निर्माण गर्दा । जमीन्दार जमीन बेचियो भने समस्य आउँछ । कृषि विधेयकमा ४/५ वटा प्रोभिजन छन् कानुनत अगाडि बढेको छ ।

पोष्टर प्रदर्शनीमा राखिएको उत्कृष्ठ ठहरिएको पोष्टरहरुको विषयवस्तु मूल्याङ्कन गरि छनौंट गर्दा दिव्ये वराल, प्रविन आचार्य, रेजिना वजगाई प्रथम, विपना गिरी द्धित्तीय, विकास भुसाल, इश्वरी गौतम तृत्तिय अंक हासिल गरि पुरस्कृत तथा सम्मानित भएका थिए ।

माइक्रो लेभलबाट किसानहरु आकर्षित भएका छन् । गैरकृषि प्रतिस्पर्धी हुन नसक्दा खाद्य असुरक्षा बढेको बताउँदै नेपालले सन् २००७ बाट मात्र धानमा वृद्धि गरेको छ । जमीनमाथि तर्राइको प्लटिङ्ग र पहाडमा बाँझो भयो । तराईको कृषियोग्य भूमिहरु गैरकृषिमा गयो । विगतमा हामीले मोटो चामल नै खान्थ्यौ । अहिले मोटो चामल खान छोडेका छौं । मोटो चामल पशुको दानाको लागि गएको छ । अब हामी वर्णशंकर धानमा जानै पर्छ । धान, मकै, गहुँ, आलुमा जानै पर्छ । राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षालाई सम्वोधन गर्ने हो भने चैते धानको प्रवर्द्धन गर्नुपर्छ । चैते धानको प्रवर्द्धन गर्न सकियो भने १२ देखि १४ लाख मेट्रिक टन थप खाद्यान्न उत्पादन हुन्छ ।

अर्थ मन्त्रालयमा कुरा राखेको छु । काम गरेन भने हिसाव किताव खोज्नु पर्छ भनेको छु । बंगलादेशले धान उत्पादनमा जति पनि फड्को मारेको छ । अनुसन्धानको कारण बढेको हो । हाम्रो देशमा असारमा धान लगाउन वाधा पुग्छ भनेर चैते धान लगाउँदैनन् । संघ र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरेर अगाडि बढ्छौं ।

अर्का कृषि सचिव निरु दाहाल पाण्डेले राम्रो काम गर्दा जहाँ पनि राम्रै हुन्छ । कर्मचारीहरुको क्षमताको विकास गर्न राजनीतिक तहको प्रतिवद्धता आउनु जरुरी छ । दाहालले स्याउ, केरा, अलैची किसानहरुलाई बोलाएर उहाँहरुको समस्या समाधान गर्नुपर्छ । साथै पाण्डेले आफु ३२ वर्ष अघि माटो जाँच्ने काममा प्रवेश गरेको बताउँदै कृषि मन्त्रालयको सचिव जस्तो गरिमामय पदमा पुग्दा आफूलाई भाग्यमानीको रुपमा लिएको छु । यसमा सबैको सहयोग रहेको बताउँदै महिलाहरुका लागि निकै ठूलो चुनौंती रहेको पनि बताइन् । दोहोरो जिम्मेवारीको कारण अगाडि बढ्न सक्दैन । तर पनि मिहिनेत गर्नुपर्छ पाण्डेले भनिन् । "छोरी मान्छेलाई गाह्रो छ" १ नं प्रदेशमा बसेर काम गर्दा धेरै कुराहरु नजिकबाट हेर्ने, बुझ्ने अवसर पाएँ । भारतमा सेमिनारमा जान अवसर पाएँ । सहभागीहरु बीच

योगदानको चर्चा भयो । मैले सुने, मैले यो देशलाई यति दिन सक्यौं भनेको सुनें । त्यस्तो सुन्दा मलाई लाग्यो एउटा कर्मचारीले दिएको योगदान सुन्दा मैले राष्ट्रलाई के दियो ? मैले राष्ट्रलाई केही दिन सकेनन् जस्तो लाग्यो । राजनीतिक रुपमा पनि प्रतिवद्धता हुनु आवश्यक पर्छ । भारतको उडिसा राज्यलाई हेर्दा दंग भएँ । काम गर्दा उकालो ओह्लालो आउँछ नै । ३२ वर्ष मैले के गरे मलाई थाहै भएन । सबैको भिजन र मिशन छ ।

नेपाल कृषि प्रसार समितिका अध्यक्ष सुरेशबाबु तिवारीले कृषि विभागले सम्मेलन सम्पन्न गर्ने जिम्मेवारी दिएकोमा आफूलाई थप जिम्मेवारी बोध भएको बताए । तिवारीले भने सम्मेलनहरु प्रायः देशमा कुनै समस्या पर्दा, समाधन गर्ने र कुनै ग्यापहरुको पूरा गराउनु पर्दा दिशानिर्देश दिनको लागि गरिन्छ । मलाई विश्वास छ आएका निचोडहरुलाई लिपीवद्ध गरि कृषि क्षेत्रको हितको लागि अगाडि बढाउने वातावरण बनेको छ ।

विएसस्सी ग्राजुयटहरु गरेका कृषि क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुबाट फरक फरक किसिमका अनुसन्धानका पोष्टर प्रदर्शन गरिएका थिए । ति प्रदर्शनीमा राखिएका उत्कृष्ठ ठहरिएको पोष्टरहरुको विषयवस्तु मूल्याङ्कन गरि छनौंट गर्दा दिव्य वराल, प्रविन आचार्य, रेजिना वजगाई प्रथम, विपना गिरी द्धित्तीय, विकास भुसाल, इश्वरी गौतम तृत्तिय अंक हासिल गरि पुरस्कृत तथा सम्मानित भएका थिए । ७ वटै प्रदेशका कृषि प्राविधिकहरुको तर्फबाट चन्द्रकान्त चौधरी, उद्यमीको तर्फबाट विष्णुहरी पन्तले समग्र कृषि क्षेत्रले भोग्नु परेको समस्या चुनौती, अवसर र सुझावहरु प्रस्तुत गरेका थिए ।

उक्त दुइदिने सम्मेलनमा पहिलो सेसन डा.श्रीमत श्रेष्ठ, डा.देवेन्द्र गौचन, थानेश्वर भण्डारी, सविन कार्की, डा.हुमा न्यौपाने, महेश जैसी, डा.अर्जुन कुमार श्रेष्ठ, डा.लालप्रसाद अमगाई , डा.गोविन्द रिजाल, डा.सुवोध खनाल, बेन्जु ढकाल, सिर्जना न्यौपाने लगायत कृषि वैज्ञानिक तथा विज्ञहरुबाट कार्यपत्र प्रस्तुत गरेका थिए ।

पहिलो दिनको समग्र रिपोर्ट प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रमुख हिक्मत बहादुर श्रेष्ठ, दोस्रो दिनको समग्र रिपोर्ट डा.रामकृष्ण श्रेष्ठले गरेको थिए । पहिलो दिनको अध्यक्षता नेपाल किसान महासंघका अध्यक्ष शिवसुन्दर श्रेष्ठ, दोस्रो दिनको अध्यक्षता पूर्व कृषि मन्त्री टेकबहादुर थापा थिए । डा.महादेव पौडलेले सुमा कार्कीले टिप्पणी गरेका थिए । दोस्रो सेसनमा अविरल पन्त, डा.नारायण प्रसाद खनाल, डा.दीपक भण्डारीले कार्यपत्र प्रस्तुत गरेका थिए ।

कार्यक्रम सञ्चालन विभागका अरुण जिसी,

खाद्य संकट ......

सम्भावित संकटको नेपालको अवस्था र त्यससँग जुध्न थालिएको प्रयासबारे सरकारी निकायबाट हालसम्म कुनै धारणा बाहिरिएको छैनन् । तर निजी क्षेत्रले भने यसबारे बोलिसकेको छरु। उद्योगी-व्यवसायीहरूको छाता संगठन नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघले गत सोमबार आयोजना गरेको कार्यक्रममा अध्यक्ष शेखर गोल्छाले मुलुक खाद्य संकटमा जान सक्ने चेतावनी दिए ।

'युद्धका कारण रुस र युक्रेनमा गहुँको उत्पादन कमी आएको छरु। विश्वको दोस्रो ठूलो गहुँ उत्पादक भारतले निर्यातमा कडाई गरिसकेको छ । विश्वव्यापी रूपमा खाद्यान्न आपूर्तिमा आइरहेको समस्याले नेपालमा पनि संकट निम्तन सक्ने अवस्थालाई नजरअन्दाज गर्न सकिँदैन,' गोल्छाले भने । नेपालभित्रको कृषि उत्पादनले बढ्दो खाद्यान्न आवश्यकतालाई पूरा गर्न नसकेको र वार्षिक करिब ६ लाख मेट्रिक टन खाद्यान्न अपुग हुने पनि गोल्छाले बताए । सरकारी तथ्याङ्क अनुसार नेपालमा करिब २ देखि ३ महिना बराबर मात्रै स्वदेशमै उत्पादित गहुँले माग धान्न सक्छ भने ९ देखि १० महिना विदेशबाट आयात गरिने गहुँले माग धान्दै आएको छन् । त्यस्तै विदेशबाट कच्चा पदार्थ आयात गरेर खाद्यान्न सामग्री उत्पादन गर्ने उद्योगहरू पनि समस्यामा पर्ने ठानिएको छ ।

युक्रेनमाथि रुसको आक्रमणका कारण विश्वले चरम ऊर्जा संकटसमेत भोगिरहेको छ । ऊर्जा संकटपछि खाद्यान्न संकटको चेतावनीले विश्व त्रसित छन् । सन् २००८ को विश्व आर्थिक मन्दीपछि सिर्जित खाद्य समस्याको पुनरावृत्ति र त्योभन्दा अझ जटिल अवस्था आउन सक्ने आंकलन गरिएको छ । एक दशकअघिको संकटका क्रममा पनि अहिलेजस्तै मूल्यवृद्धि अकासिएको थियो । त्यो बेला विश्वव्यापी रूपमा मकै, धान र गहुँको मूल्य क्रमशः ७०, १८०, १२० प्रतिशतसम्म बढेको थियो । कोभिड महामारीयता विश्व अर्थतन्त्रमा एकपछि अर्को समस्याहरू थपिँदै गएका छन् । ती समस्याबाट नेपाल पनि अछुतो छैन । यद्यपि, आर्थिक संकटसँग जुध्न नेपालले कुनै महत्वपूर्ण कदम भने हालसम्म चालेको देखिँदैन । अहिले पनि घट्दै गएको विदेशी मुद्रा सञ्चितीका कारण नेपालले करिब छ महिना हाराहारीमा मात्रै आयात धान्न सक्ने स्थिति छ । बढ्दै गएको खाद्यान्न संकट र मूल्यवृद्धिले आगामी दिनमा अझ चुनौती थप्ने देखिन्छन् ।

प्रकाशित : जेष्ठ १२, २०७९ बिबिसी नेपाली सेवा

पशुसेवा विभाग

राष्ट्रिय पशुपन्छी स्रोत

व्यवस्थापन तथा प्रवर्द्धन कार्यालय

हरिहरभवन, ललितपुरको अनुरोध

-पशु नश्ल सुधारका माध्यमबाट पशुजन्य पदार्थको उत्पादन एवं उत्पादकत्व बढाई खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको सुनिश्चितता गरौं ।

-घाँसमा आधारित पशुपालन गरी उत्पादन लागत घटाई खुद नाफा बढाऔं ।

-स्वास्थ तथा स्वच्छ पशुजन्य पदार्थ उत्पादनका लागि आफ्ना फर्ममा असल पशुपालन अभ्यास (Good Husbandary Practices) र असल उत्पादन अभ्यास (Good Manufacuturing Practices) को अवलम्बन गरौं ।

-रैथाने तथा लोपोन्मुख पशुपन्छीहरुको संरक्षण, सम्वर्द्धन र सुदपयोग गरौं ।

-अनुत्पादक पशु वस्तुहरुलाई सडक तथा सार्वजनिक स्थानहरुमा छाडा नछाडौं ।

-आफ्ना पशुपन्छीहरुलाई नियमित रुपमा परजीवि नियन्त्रण गरौं तथा विभिन्न संक्रामक रोग विरुद्ध खोप लगाऔं ।

विस्तृत जानकारीको लागि
सम्पर्क फोन : ०१५५२२०३१
इमेल : info@nlrmpo.gov.np

खाद्य संकटसंघ जुझ्न राष्ट्र संघको आव्हान

काठमाडौं जेठ १२ विश्वले नयाँ चुनौतीका रूपमा गम्भीर खाद्य संकटको सामना गर्नुपर्ने अन्तर्राष्ट्रिय निकायले चेतावनी दिएका छन् । संयुक्त राष्ट्र संघ, युरोपियन युनियन, विश्व खाद्य कार्यक्रम, विश्व बैंकलगायत निकायहरूले सम्भावित खाद्यान्न संकटबारे औपचारिक घोषणा गरिसकेका छन् । यो संकटको सामनाका लागि तयार रहन र

युक्रेनमाथि रुसको आक्रमणका कारण विश्वले चरम ऊर्जा संकटसमेत भोगिरहेको छ । ऊर्जा संकटपछि खाद्यान्न संकटको चेतावनीले विश्व त्रसित छन् । सन् २००८ को विश्व आर्थिक मन्दीपछि सिर्जित खाद्य समस्याको पुनरावृत्ति र त्योभन्दा अझ जटिल अवस्था आउन सक्ने आंकलन गरिएको छ ।

समस्यासँग जुध्न आगामी कार्यदिशा तयार पार्न पनि विश्व समुदायलाई ती निकायहरूले सचेत गराएका छन् ।

युरोपियन युनियन, संयुक्त राष्ट्र संघ अन्तर्गतको खाद्य तथा कृषि संगठन (एफएओ) र विश्व खाद्य कार्यक्रमले मे ४ मा संयुक्त विज्ञप्ति जारी गर्दै खाद्य संकटको चेतावनी दिएका छन्रु। संयुक्त विज्ञप्तिमा उल्लेख भएअनुसार मुख्य गरी रुस-युक्रेन तनाव, जलवायु परिवर्तन र मूल्यवृद्धिका कारण खाद्य संकट गहिरिँदै गएको हो । त्यस्तै, रासायनिक मल आपूर्ति घट्दा त्यसको असर पनि खाद्यान्न आपूर्तिमा देखिएको छरु। गत साता संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव एन्टोनियो गुटेरेसले आउँदा महिनाहरूमा विश्वव्यापी खाद्यान्न अभावको संकटबारे चेतावनी सहितको सार्वजनिक अभिव्यक्ति दिएरु। नर्मन वर्ल्ड इकोनोमिक फोरममा बोल्दै अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषका प्रबन्ध निर्देशक क्रिस्टालिना जर्जिएभाले खाद्य वस्तुको मूल्य वृद्धिका कारण विश्वव्यापी तनावको स्थिति सिर्जना हुने अवस्था निकट रहेको चेतावनी दिइन् । यो संकटबाट अधिकांश देशहरू प्रभावित हुने ठानिएकाले सामूहिक प्रयासमार्फत निवारण खोज्न पनि उनीहरूले विश्व समुदायलाई अपिल गरेका छन् ।

'ग्लोबल नेटवर्क अगेन्स्ट फुड क्राइसिस' (जीएनएएफसी) ले गत अप्रिलमा सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदन अनुसार तीव्र खाद्य असुरक्षाको सामना गरिरहेका र खाद्य सहायता तथा जीविकोपार्जनका लागि सहयोग चाहने मानिसहरूको संख्या चिन्ताजनक रूपमा बढिरहेको छ । अहिले देखिएको खाद्य संकट व्यवस्थापनका लागि भन्दै विश्व बैंकले यही मे १८ मा ३० बिलियन अमेरिकी डलर बराबरको कार्यक्रम घोषणा गरेको छ । विश्व बैंकको यो कार्यक्रममार्फत कृषि, पोषण, सामाजिक सुरक्षा, पानी र सिँचाईजस्ता क्षेत्रका विद्यमान र नयाँ परियोजनाहरूमा सहयोग गरिनेछ । वित्त पोषणमा खाद्यान्न र मल उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्ने, खाद्य प्रणालीको वृद्धि गर्ने, व्यापार सहजीकरण गर्ने र आर्थिक रूपमा विपन्न घरपरिवारलाई सहयोग गर्ने प्रयासका रूपमा विश्व बैंकको यो कार्यक्रमलाई लिइएको छ ।

जीएनएएफसीको प्रतिवेदन अनुसार अहिले करिब ६० करोड मानिस खाद्यान्न संकटको उच्च जोखिममा रहेको अनुमान गरिएको छ । अफगानस्तान, लेवनान, इथोपिया, सोमालिया, केन्या लगायत देशहरूले अहिले पनि चरम खाद्य संकट व्यहोरिरहेका छन् । खाद्य संकटबाट उम्कन विभिन्न देशहरूले एकपछि अर्को गर्दै निर्यात कटौती लगायतका कदमहरू चालिरहेका छन् । यस्तो नीतिलाई कथित 'खाद्य राष्ट्रवाद' (फुड नेसनालिजम) का रूपमा पनि हेर्न थालिएको उल्लेख गरेको छ ।

युक्रेनमाथि रुसको आक्रमणका कारण गहुँको मूल्य नराम्ररी प्रभावित भएको छ । रुस र युक्रेन गहुँ उत्पादन गर्ने विश्वका ठूला मुलुकहरूमा पर्दछन् । संकटको चेतावनीपछि विभिन्न देशहरूले खाद्यान्न निर्यातमा रोक लगाएका छन् । भारतले गहुँपछि चिनी निर्यातमा रोक लगाएको छ । खाद्य संकट र मूल्यवृद्धिको कारण देखाउँदै भारतले अघिल्लो मेको पहिलो हप्तातिर गहुँ निर्यात रोक्ने निर्णय गरेका थिए । बुधबार थप अर्को निर्णयमार्फत जुन १ बाट लागू हुने गरी चिनीको निर्यातमा पनि रोक लगाइने जनाइएको छरु। त्यसैगरी इन्डोनेसियाले कच्चा पाम आयलको निर्यातमा रोक लगाउने निर्णय गरेको छरु। मलेसियाले कुखुरा र कुखुराको मासु निर्यातमा कटौती गरेको छ । यो संकटको नेपाल प्रभावबारे पनि विभिन्न आंकलनहरू गर्न थालिएका छन्रु। आयातित खाद्यान्नले धानिरहेको नेपालको उपभोग अवस्थालाई कसरी व्यवस्थापन गर्ने भन्ने ठूलो चुनौती छ । सँगसँगै नेपाललाई खाद्यान्न बेच्ने भारतलगायत देशहरूको निर्यात कटौती नीतिले मूल्यवृद्धि वाञ्छित सीमाभन्दा माथि पुग्न सक्ने देखिन्छ । मूल्यवृद्धि दर बढ्दै जाँदा त्यसले समग्र अर्थतन्त्रमा नै असर पार्छन् ।

बाँकी .... १२ पृष्ठ

सप्ताहव्यापी विश्व खाद्य स्वच्छता दिवस

काठमाडौं जेठ १८ अस्वच्छकर एवं दूषित खाद्य पदार्थबाट वर्षेनी धेरै मानिसको मृत्यु हुने गरेको छ । विश्व स्वास्थ्य संगठनको तथ्याङ्क अनुसार विश्वमा हरेक वर्षमा अस्वच्छकर एवं दूषित खाद्य पदार्थबाट झाडा पखालादेखि क्यान्सरले २०० भन्दा बढी रोग लाग्ने गरेको छ ।

प्रत्येक दस जना मध्ये एक जना विषाक्त खाद्य पदार्थको उपभोगका कारण विरामी हुने गरेका छन् भने ४ लाख २० हजार खाद्य जनित रोगबाट मृत्यु हुने तथा झाडापखालाबाट करिब ५५ करोड विरामी र २ लाख ३० हजारको मृत्यु हुने गरेको खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभागले सार्वजनिक

गरेको छ । विश्व खाद्य स्वच्छता दिवस मनाउने विषयमा जानकारी दिन आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा विभागका प्रवक्ता मोहनकृष्ण महर्जनले खाद्य स्वच्छतामा ध्यान नदिँदा धेरै मानिसले अकालमा ज्यान गुमाइरहेको बताए ।

विश्व स्वास्थ्य संगठनको अध्ययन अनुसन्धान अनुसार तरकारी फलफूलमा जीवनाशक विषादीको अवशेष, पशुपन्छीजन्य खाद्य पदार्थमा एन्टिवायोटिक अवशेष, खाद्यान्नमा ढुसीजन्य विषालुको समस्या रहेको जनाएको छ ।

स्वस्थ तथा सवल जनशक्ति राष्टू निर्माणको महत्वपूर्ण आधार स्तम्भ भएकोले समग्र देश विकासका लागि समेत स्वच्छ र सन्तुलित खानपान अपरिहार्य छ । यसै सन्दर्भमा विभागले ''स्वच्छ सन्तुलित आहार, स्वस्थ जीवनको आधार'' भन्ने मूल नारा सहित विश्व खाद्य स्वच्छता दिवस २०२२ मनाईरहँदा नेपालमा पनि मनाइएको हो ।

खाद्य स्वच्छता र गुणस्तरको महत्वलाई आम जनमानसमा पुऱ्याउन विभागले चौध वर्ष अघिदेखि खाद्य स्वच्छता दिवस मनाउन शुरु गरेको हो ।

यो अभियानलाई समर्थन हुने गरी कोडेक्स एलिमेन्टेरियस कमिशन, खाद्य तथा कृषि संगठन (FAO) र विश्व स्वास्थ्य संगठन (ध्ज्इ) को प्रस्तावमा सन् २०१८ डिसेम्बर २० का दिन संयुक्त राष्ट्र संघको महासभा (UN General Assembly) ले हरेक वर्ष जुन ७ का दिन विश्व खाद्य स्वच्छता दिवस (World Food Safety Day) मनाउने निर्णय गरिएको थियो ।

यसै विषयमा केन्द्रीत गर्दै सरकारले पनि सप्ताहव्यापी रूपमा गते विभिन्न कार्यक्रम गरी विश्व खाद्य स्वच्छता दिवस मनाउन लागेको हो । संविधानले हरेक नेपालीका लागि खाद्य सम्बन्धी हकको सुनिश्चितता गरेको छ । नागरिकको खाद्य सम्बन्धी हकलाई परिपूर्ण बनाउँदै सरकारले ''कोही भोकै पर्दैन, कोही भोकले मर्दैन'' भन्ने नीति तय गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

पछिल्लो पटक फैलिएको कोभिड(१९ को विश्वव्यापी महामारीका जोखिम कम गर्न सन्तुलित र स्वच्छ खाद्य पदार्थमा जोड दिएको थियो ।

पत्रकार सम्मेलन कार्यक्रममा विभागका महानिर्देशक मतिना जोशी वैद्यले स्वास्थ्य जीवनयापनका लागि सन्तुलित खाद्यमा ध्यान दिनुपर्ने बताइन् ।

मतिना वैद्यका अनुसार ''पछिल्लो समय खानामा आमूल परिवर्तन भएको छ'' वैद्यले भनिन्, यस्तो अवस्थामा स्वास्थ्य जीवनयापनका लागि फिजिकल एक्टिभिटिसँगै सन्तुलित खाद्य पदार्थमा विशेष ध्यान दिन आवश्यक छ । आम मानिसलाई खाद्य स्च्छता सम्बन्धी सूचना दिनकै लागि पनि विश्व खाद्य दिवस मनाउन आवश्यक रहेको बताइन् ।

विश्व खाद्य स्वच्छता दिवसको अवसरमा सप्ताहव्यापी रूपमा खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी निम्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको छ ।

(विश्व खाद्य स्वच्छता दिवस, २०७९ जेठ २४ (ठ वालभ द्ण्द्द्) को अवसरमा प्रधानमन्त्री, मन्त्री, सचिव तथा महानिर्देशकको शुभकामना एवं सन्देश राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकाबाट प्रकाशन भएको छ ।

(विश्व खाद्य स्वच्छता दिवसको नारा र सन्देश सहितको व्यानर विभिन्न मन्त्रालय, विभाग र यसविभाग मातहतका कार्यालय तथा डिभिजन कार्यालयहरुमा राख्ने एवं विभागको वेभसाइटमा अपलोड गरेका थिए ।

(विभाग र मातहतका कार्यालयहरुबाट स्टिट फूड स्वच्छता अभिवृद्धि कार्यक्रम गरेको छ ।

(विभाग र मातहतका कार्यालयहरुबाट होटल रेष्टुरेण्ट अनुगमन निरिक्षण एवं स्तरीकरण गरि लोगो वितरण कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ ।

(खाद्य उद्यमी व्यवसायीहरुसँग खाद्य स्वच्छता एवं अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरेको छ ।

(विभाग मातहतका कार्यालयहरुबाट खाद्य उद्यमी व्यवसायीहरुसँग खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी, अन्तरक्रिया कार्यक्रम

(खाद्य स्वच्छता तथा पोषण सम्बन्धी स्कूल शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरेका थिए ।

(विश्व खाद्य स्वच्छता दिवसको नारा तथा खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी सूचना सन्देशका चेतनामूलक पर्चा पम्प्लेट प्रकाशन तथा वितरण गरि प्रचार प्रसार गरे ।

(खाद्य स्वच्छतासँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरुः सरकारी निकाय, गैर सरकारी संघ(सस्था, शिक्षण संघ(सस्था, एवं उपभोक्ता हकहितसँग सम्बन्धी संघ(सस्थाहरु लगायतको सहभागीतामा विश्व खाद्य स्वच्छता दिवस, ७ जुन २०२२ का दिन बिहान प्रभातफेरि कार्यक्रम गरि सोही दिन दिउँसो मूल समारोह कार्यक्रम सञ्चालन गरेका थिए । मूल समारोह कार्यक्रममा खाद्य स्वच्छताका आधारमा छनौट भएका उत्कृष्ट खाद्य उद्योगहरुलाई प्रमाण प्रत्र प्रदान गरे ।

उक्त दिन नै राखिएको गोष्ठी कार्यक्रममा उपभोक्ता संरक्षण मञ्चका अध्यक्ष प्रेमलाल महर्जनले नेपालमा उपभोग गर्ने वस्तुहरु उपभोक्ताले उपभोग गर्नु परेको र सम्बन्धित निकाय गरिएको काम कारवाही सकारात्मक

रुपमा रहे पनि कार्यन्वयनको पाटो फितलो भएको कारण प्रभावकारी बन्न नसकेको र कतिपय उपभोक्ता सस्तो वस्तुको पछि लागेर आफ्नो स्वास्थ्यलाई ध्यान दिन नसकेको बताउनु भयो । स्वास्थ मानिसको लागि सबैभन्दा ठूलो विषय हो । स्वास्थ रहनको लागि स्वच्छ खानपानको जरुरी रहेको भन्दै त्यसतर्फ जनचेतना जगाउन आग्रह गर्नु भयो ।

त्यसैगरि अर्का अतिथि प्राध्यापाक डा. टीकाबहादुर कार्कीले खाद्य स्वच्छता नीति कार्यन्वयन गर्न सक्यौं भने धेरै सुधार हने बताए । कार्कीले भने किसानले पेस्टिसाइड छर्कदै थिए । फुड सेफ्टी लागु हुने र त्यसलाई फुड सेफ्टी इण्डष्ट्री स्थापना जरुरी भएको जनाए । पेष्टिसाइड एक्सपोजर नियमन गर्नु पर्छ । हेभि मेटल रिसर्च इन्स्टिच्यूट चाहियो । फार्म लेभलमा फुड प्राक्टिस चाहिन्छ । प्राविधि सहयोग आवश्यक छ । अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्न जरुरी छ । जथाभावी हर्मोनको प्रयोग गर्नु राम्रो होइन । गोठको व्यवस्थापन गरेको छैन भने कोन्टामिनेशन हुन्छ । अर्गानिक सर्टिफिकेशनको सिस्टम डब्लु टिओको नियमन भएपछि सरकार कानमा तेल हालेर बस्छ । 'म त तरकारी किन्दा ताजा भन्दा पनि करमरिएको किन्छु ।

खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभागका महानिर्देशक मतिना वैद्य जोशीले खाद्य उपभोग गर्दा जीवनसँग सँधै जोडिएको हुन्छ । खानपानको कारण नन कम्युनिकेवल डिजिज पनि बढीरहेको छ । होटल र रेष्टुरेन्टहरुमा प्रि पेड र फ्राइड फुडहरु खानेहरुको संख्या बढ्दै गएको छ । विभागले मापदण्डहरु छिट्टै ल्याइने छ । नुन र चिनी मा संयुक्त राष्ट्र संघले ५ ग्राम हुने पर्ने भने पनि साँढे ९ ग्राम उपभोक्ताले खाइरहेको बताए । उपभोक्ता आफै जागरुक हुने हो । २०७८ कार्तिक १ बाट फलफूल तरकारी कृषि विभागले गर्दै आएको थियो । जुन चेकजाँच अहिले यस विभागले लिएको छ । चेक गरेर मात्र सीमाबाट भित्रिने गरेको छ । डाइजेष्ट सप्लिमेन्टमा सुधार भएकोले ७१ वर्ष सरदर आयु बढेको छ । डाइटको क्यापासिटी बढीरहेको छ । बजारमा आएको फलफूल टेष्ट नै गरेको छैन की बजार मोनिटरिङ्ग , कृषि विभागले गर्छ । अनुज्ञापत्र लिने तर रिन्यू गर्न नआउने गरेको छ । अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको वस्तुको नियमन खाद्य निरीक्षक गएर नियमन गर्ने हो । हामी प्रशोधित पानीमा सफल भएको छ । अब अर्गानिक खेती तर्फ अघि बढी हाईभ्यालु बालीमा जानु पर्छ । यसले व्यापार घाटा घटाउन सक्छ ।

नेपालमा विश्व दूध दिवस

काठमाडौं जेठ १८ विभिन्न कार्यक्रम गर्दै विश्व दूध दिवस मनाएको छ । 'दीर्घ जीवन, गुणस्तरीय दूध तथा दुग्ध पदार्थको सेवन' भन्ने नाराका साथ विभिन्न कार्यक्रम गरी विश्व दूध दिवस मनाईएको हो ।

विश्वमा दुग्ध क्षेत्रले पोषण तथा खाद्य सुरक्षण एवं जीविकोपार्जनमा पुऱ्याएको योगदानको मनन गर्दै दूध माथिको पहुँच बढाउन खाद्य

तथा कृषि संगठनले जुन १, २००१ बाट नेपालमा पनि विश्व दूध दिवस मनाउन शुरु गरेको हो ।

विश्वमा दुग्ध क्षेत्रले पोषण तथा खाद्य सुरक्षण एवं जीविकोपार्जनमा पुऱ्याएको योगदानको मनन गर्दै दूध माथिको पहुँच बढाउन खाद्य तथा कृषि संगठनले जुन १, २००१ वाट विश्व दूध दिवस मनाउन शुरु गरेको हो । नेपालमा पनि जनतालाई दूधको उपभोगमा वृद्धि गर्न चेतना फैलाउने उद्देश्यले सन् २०११ बाट विश्व दूध दिवस मनाउदै आएको छ ।

संयुक्त राष्ट्र संघ कृषि तथा खाद्य संगठन एफएओको मापदण्ड अनुसार स्वस्थ रहन प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष कम्तीमा ९१ लिटर दूध उपभोग गर्नुपर्छ । नेपालमा यो दर ७८ लिटर मात्रै छ । नेपालमा वार्षिक २४ लाख मेट्रिक टन दूध उत्पादन हुन्छ । प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष १३ लिटर दूध अभाव छ । नेपाललाई २०८० सम्ममा दूधमा आत्मनिर्भर बनाउने सरकारको लक्ष्य छ ।

विश्व दूध दिवस मनाउनुको उद्देश्य दैनिक गुणस्तरीय दूध पिउन जनचेतना जगाउन, पोषणयुक्त दूध तथा दुग्ध पदार्थको उपभोग वृद्धि गर्न प्रचार प्रसार गर्न, दूध तथा दुग्ध पदार्थको गुणस्तर कायम गर्न जनचेतना जगाउन र दूध तथा दुग्ध पदार्थको उपभोगमा सबैको पहुँच पुऱ्याउन पहल गर्न रहेको पनि राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डले जनाएको छ ।

दूधको महत्व

(दूध विभिन्न पोषक तत्वहरू (प्रोटिन, चिल्लो पदार्थ, ल्याक्टोज, खनिज पदार्थ, भिटामिन) मिली बनेको हुन्छ । मानव जीवनमा दूधको महत्व निम्न अनुसार रहेको छ ।

(खाद्य पोषण : शारीरिक वृद्धि विकास, दैनिक क्रियाकलाप, मेटाबोलिक क्रियाकलाप, उत्पादन एवं प्रजनन क्षमताको विकास गर्न अत्यावश्यक प्रोटिन, ल्याक्टोज, चिल्लो पदार्थ, खनिज पदार्थ तथा भिटामिन पौष्टिक पदार्थ दूधमा पाइन्छ । खाद्य पोषणको अभावमा बाल बालिकाको शारीरिक वृद्धि नहुने, उमेर अनुसारको तौल नपुग्ने, प्रजनन् क्षमतामा ह्रास आउने जस्ता लक्षणहरू देखिन्छन् । ३५ प्रतिशत चिल्लो पदार्थ एवं ८५ एस.एन.एफ.भएको १०० ग्राम प्रशोधित दूधले करिब ६० क्यालोरी शक्ति प्रदान गर्दछ ।

(स्वास्थ्य उपचार : उचित खानपानको अभावका कारण शरीरमा प्राय : क्याल्सियमको कमी भई हाड कमजोर हुने गरेको पाइएको छ । चिकित्सकहरूले क्याल्सियम युक्त औषधिको सेवन गर्ने सिफारिसका साथै नियन्त्रणका लागि नियमित दूधको सेवन गर्ने समेत सल्लाह दिन्छ ।

(स्वादिष्ट भोजन : माछा मासुको ठाउँमा दूधको सेवन उत्तम भोजन मानिएको छ। दूधले पोषण प्रदान गर्नुका साथै चिल्लो पदार्थले खाद्य पदार्थलाई सुगन्धित एवं बास्नादार बनाउँदछ ।

(प्रतिरक्षा प्रणालीको विकास : जीवाणु, विषाणु तथा शरीरलाई हानी गर्ने कारकतत्वको विरुद्ध लड्न शरीरको प्रतिरक्षा प्रणालीले गर्दछ । प्रतिरक्षा प्रणालीले एन्टिजेनको विरुद्ध लड्नुका साथै शरीरलाई रक्षा गर्दछ। दूधको सेवनले रोग विरुद्ध लड्ने शक्ति प्रदान गर्दछ। दूधको सेवनले स्वस्थ र तन्दुरुष्टी हुने पोषणविद् लगायत चिकित्सा विज्ञ समेतको एउटै मत रहेको छ।

(सन्तुलित आहार: नवजात शिशु ९६ महिनासम्म) को लागि आमाको दूध एक सन्तुलित, पूर्ण खाद्यपदार्थ हो । शारीरिक वृद्धि विकासमा आमाको दूध पर्याप्त हुन्छ। हरेक उमेर, तह र तप्काका व्यक्तिहरूलाई दूध एक उत्तम खाद्यपदार्थ हो।

संयुक्त रुपमा मनाए विश्व दूध दिवस, २०७९

काठमाडौं जेठ १६ "दीर्घ जीवन, गुणस्तरी दूध तथा दुग्ध पदार्थको सेवनं" (Consumption of quality milk and milk products for longevity) विश्व दूध दिवस, २०७९

प्रेस विज्ञप्ती

१. परिचय :

विश्वमा दुग्ध क्षेत्रले पोषण तथा खाद्य सुरक्षण एवं जिविकोपार्जनमा पुऱ्याएको योगदानको मनन गर्दै दूध माथिको पहुँच बढाउन खाद्य तथा कृषि संगठन (FAO) ले जुन १, २००१ बाट विश्व दूध दिवस मनाउन शुरु गरी वाइसो अन्तर्राष्ट्रिय विश्व दूध दिवस, व्यालभ ज्ञ, द्दण्द्द विश्वभर विभिन्न कार्यक्रमहरु गरी मनाइने भएको छ । आम जनतालाई दूधको उपभोगमा वृद्धि गर्न चेतना फैलाउने उद्देश्यले नेपालले पनि सन् २०११ बाट विश्व दूध दिवस मनाउन शुरु गरेको हो । केन्द्रियस्तरमा विश्व दूध दिवस, २०७९ राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डको संयोजकत्वमा सरोकारवाला निकायहरु पशु सेवा विभाग, दुग्ध विकास संस्थान, केन्द्रिय दुग्ध सहकारी संघ लि. नेपाल डेरी एशोशिएसन, डेरी उद्योग संघ, केन्द्रीय पशुपन्छी मत्स्य सहकारी संघ लि. तथा नेपाल डेरी साईन्स एशोशिएसनको सहयोगमा वृद्धाश्रमका वृद्ध वृद्धालाई दुग्धपान, दुग्ध क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याउने विशिष्ठ महानुभावलाई सम्मान कार्यक्रम, सम्मेलनमार्फत विश्व दूध दिवसको शुभकामना आदन प्रदान आदि कार्यक्रम गर्ने तय भएको छ । सातै प्रदेशका भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, प्रादेशिक दुग्ध विकास बोर्ड, पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, जिल्ला दुग्ध उत्पादक सहकारी संघ, दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था, दुग्ध उद्योग लगायतका सरोकारवाला निकायहरुले विश्व दूध दिवस मनाउने कार्यक्रम रहेको छ ।

२. उद्देश्य :

- दैनिक गुणस्तरीय दूध पिउन जनचेतना जगाउने ।
- पोषणयुक्त दूध तथा दुग्ध पदार्थको उपभोग वृद्धि गर्न प्रचार प्रसार गर्ने ।
- दूध तथा दुग्ध पदार्थको गुणस्तर कायम गर्न जनचेतना जगाउने ।
- दूध तथा दुग्ध पदार्थको उपभोगमा सबैको पहुँच पुऱ्याउन पहल गर्ने ।
- दूध तथा दुग्ध पदार्थको उपभोग मार्फत खाद्य पोषण सुरक्षणमा सुनिश्चित गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।

३. कार्यक्रम जेठ १६ गते : मिडिया, रिपोर्टस क्लव मार्फत (पत्रपत्रिका, एफ.एम, विद्युतीय माध्यम) मार्फत प्रचार प्रसार ।

जेठ १७ गते :

- वृद्ध अवस्था व्यवस्थापन तथा सामाजिक कल्याण गुठी, आमाघर (सोल्टीमोड) मा दूध तथा दुग्धपदार्थ वितरण ।
- तुलसालय आश्रम, चांगुनारायण, भक्तपुर लाई दूध तथा दुग्धपदार्थ वितरण ।
- दीर्घ जीवन, गुणस्तरीय दूध तथा दुग्ध पदार्थको सेवन विषयक मा.वि.स्तरीय उपत्यका व्यापी वक्तृत्व कला प्रतियोगिता ।

जेठ १८ गते : विश्व दूध दिवस समारोह एवं दुग्ध क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याउने विशिष्ठ व्यक्तिहरुको सम्मान ।

४. दूधको महत्व दूध विभिन्न पोषक तत्वहरु (प्रोटिन, चिल्लोपदार्थ, ल्याक्टोज, खनिजपदार्थ, भिटामिन) मिली बनेको हुन्छ । मानव जीवनमा दूधको महत्व निम्न अनुसार रहेको छ ।

- खाद्य पोषण: शरीरिक वृद्धि विकास, दैनिक क्रियाकलाप, मेटावोलिक क्रियाकलाप, उत्पादन एवं प्रजजन् क्षमताको विकास गर्न अत्यावश्यक प्रोटिन, ल्याक्टोज, चिल्लो पदार्थ, खनिज पदार्थ तथा भिटामिन, पौष्टिक पदार्थ दूधमा पाइन्छ । खाद्य पोषणको अभावमा ९:बलिगतचष्तष्यल० बाल बालिकाको शारीरिक वृद्धि नहुने, उमेर अनुसारको तौल नपुग्ने, प्रजनन् क्षमतामा ह्रास आउने जस्ता लक्षणहरु देखिन्छन् । ३५ चिल्लो पदार्थ एवं ८५ एस.एन.एफ.भएको १०० ग्राम प्रशोधित दूधले करिव ६० क्यालोरी शक्ति प्रदान गर्दछ ।
- स्वास्थ्य उपचार : उचित खानपानको अभावका कारण शरीरमा प्राय : क्यालसियमको कमी भई हाड कमजोर हुने गरेको पाइएको छ । चिकित्सकहरुले क्यालसियम युक्त औषधिको सेवन गर्ने सिफारिसका साथै नियन्त्रणका लागि नियमित दूधको सेवन गर्ने समेत सल्लाह दिन्छ ।
- स्वादिष्ट भोजन : माछा मासुको ठाउँमा दूधको सेवन उत्तम भोजन मानिएको छ । दूधले पोषण प्रदान गर्नुका साथै चिल्लो पदार्थले खाद्यपदार्थलाई सुगन्धित एवं वास्नादार बनाउँदछ ।
- प्रतिरक्षा प्रणालीको विकास : जिवाणु, विषाणु तथा शरीरलाई हानी गर्ने कारकतत्वको विरुद्ध लड्न शरीरको प्रतिरक्षा प्रणालीले गर्दछ । प्रतिरक्षा प्रणालीले एन्टिजेनको विरुद्ध लड्नुका साथै शरीरलाई रक्षा गर्दछ । दूधको सेवनले रोग विरुद्ध लड्ने शक्ति प्रदान गर्दछ । दूधको सेवनले स्वस्थ र तन्दुरष्टी हुने पोषणविद् लगायत चिकित्सा विज्ञ् समेतको एउटै मत रहेको छ ।
- सन्तुलित आहार : नवजात शिशु (६ महीनासम्म)को लागि आमाको दूध एक सन्तुलित, पूर्ण खाद्यपदार्थ हो । शारीरिक वृद्धि विकासमा आमाको दूध पर्याप्त हुन्छ । हरेक उमेर, तह र तप्काका व्यक्तिहरुलाई दूध एक उत्तम खाद्यपदार्थ हो । बोर्डले "दीर्घ जीवन, गुणस्तरी दूध तथा दुग्ध पदार्थको सेवन" नाराका साथ दैनिक दूध पिउन आह्वान गर्दछ ।

५. दूध उत्पादन Source: MoALD (2020), AITC (2022)

६. औपचारिक क्षेत्रमा दूधको माग तथा आपूर्ति (दैनिक लि.) उद्योगको विवरण क्षमता (प्रति सिफ्ट) दूध वढि उत्पादन हुने समय कम दूध उत्पादन हुने समय माग आपूर्ति घटि/बढी माग आपूर्ति घटि/बढी सार्वजनिक २,५०,००० २५०००० ३०००० ५०००० २२५००० १,००,००० (१२०००० निजी १,४०,००,००० ८,००,००० ९००००० १,००,००० ८००००० ६,००,००० (२००००० जम्मा १६,५०,००० १०,५०,००० १२,००,००० १,५०,००० १०,२५,००० ७,००,००० (३,२५,०००

दुग्ध उद्योगहरुको सामान्य अवस्थाको चित्रण क्र.स. विवरण २०७२/०७३ २०७३/०७४ २०७४/०७५ २०७५/०७६ २०७६/०७७ २०७७/०७८

१. दूध दिने गाई १०२६१३५ १०२९५२९ १०३९५३८ १०७८७७५ ११६६१५६ १२०९०४१ २. दूध दिने भैंसी १३५५३८४ १५०९५१२ १५३६९४८ १५६०५८४ १६३५४९२ १६३०६४२ ३. गाईको दूध (मे.टन.) ६४३८०६ ६६५२९५ ७५४१२६ ७९६६३० ९२०४०० १०६०४८५ ४ भैंसीको दूध (मे.टन.) १२१०४४१ १२४५९५४ १३३८२७७ १३७२९०४ १३८०६०० १४१९४१२

५ कूल दूध उत्पादन (मे.टन.) १८५४२४८ १९११२३९ २०९२४०३ २१७८४३४ २३०१०० ६. प्रति वेत गाईको दूध (लिटर) ६२७.४१ ६२६.२० ७२५.४४ ७३७.४४ ७८९.२६ ८७८.१३ ७ प्रतिवेत भैंसीको दूध (लिटर) ८९३.०६ ८२५.४० ८७१.३० ८७९.७४ ८४४.१५ ८७०४६

८ प्रतिशत उत्पादन वृद्धि दर ६.९९ २.९८ ८.६६ ३.५१ ५.६७ ७.२१

९ औषत वार्षिक दूध वृद्धि ५.८५ ३

७. औपचारिक क्षेत्रमा कच्चा दूध संकलन तथा बिक्री

क्र.स. विवरण अघिल्लो वर्षको दैनिक संकलन लि. हाल दैनिक संकलन लि. मौज्दात SMP (Mt) Butter (Mt) 1. DDC १३०००० ११०००० २१० १२ २। NDA मातहतका डेरी २७५००० २५०००० २० १..४३.३. DIA मातहका डेरी ४००००० ३००००० ४२० ५५० ४. Sujal Dairy Pvt. Ltd. ६०००० ४८००० २६ २० जम्मा ८६५००० ७०८००० ६६० ६१२ प्रतिशत (घटि/बढि) (१६०००० ९(१८.४९५) २०.७६५ स्रोत : दुग्ध उद्योगबाट प्राप्त विवरण (२०७९/१/१६) विराटनगर दुग्ध वितरण आयोजना अन्तरगतका धुलो दूध कारखाना, चितवन धुलो दूध कारखाना, सुजल धुलो दूध कारखाना (पोखरा) तथा खरीपाटि धुलो दूध कारखाना सञ्चालनका लागि प्रयाप्त दूधको आवश्यकता पर्दछ। हेटौडा धुलो दूध कारखाना, सुनसरी धुलो दूध कारखाना तथा सूर्योदय मिल्क एण्ड विभरेज ईण्डष्ट्री प्रा.लि.(विराटनगर) हाल निर्माणधिन अवस्थामा रहेको हुनाले ती उद्योगहरु सञ्चालन गर्न प्रयाप्त दूधको आवश्यकता देखिएको छ। कृषकले उत्पादन गर्ने दूध बाहेक ठुला ठुला व्यवसायिक डेरी फर्म सञ्चालन गरी दूधको माग तथा आपूर्तिमा सहज पुग्ने देखिन्छ।

८. दूधको बजार अवस्था बन्दाबन्दि अघिको दूधको बजार

- कुल उत्पादनको करिव १७५ मात्र औपचारिक क्षेत्रबाट खरीद विक्री,

- कुल उत्पादनको करिव ३३५ निजी स्तरमा मिठाई पसल, चिया पसल, लज/रेष्टुरेन्टमा खपत,

- बाँकी करिव ५०५ दूध कृषकहरुद्वारा उपभोग,

९. वार्षिक उपभोग विवरण मापदण्ड उपलब्धता नपुग प्रति व्यक्ति (नेपाल) ९१ लि. ८४ लि. ७ लि. Population of Nepal: २९१३६८०८ सन्(२०२०), Milk production २४७८८९९:ता (२०२०)

१०. दूध तथा दुग्ध पदार्थको आयात, निर्यात (रु. हजारमा) आ.व. २०७५/७६ आ.व. २०७६/७७ आ.व.२०७७/७८ आ.व.२०७८/७९ (चालु ८ महिना सम्मको) आयात निर्यात आयात निर्यात र आयात निर्यात र आयात निर्यात १६०८१९६/ १०५२८७६/ (५२.७४५) २०३५१५७/ १२२८३५६/(५६.६८५) १६७१८३६/१९६५०४६/ (९१४.९२५) १३३०९८६/ १९७०६४०/ ९३२.४६५)

https://www.customs.gov.np/page/fts-fy-2074-78 (Date of citation 2022-05-25, PM) नोटः आ.व. २०७५/०७६ तुलनामा आ.व. ०७६/०७७ मा आयात २०.९७५ प्रतिशतले बढेको छ। त्यस्तै, आ.व. २०७६/०७७ को तुलनामा २०७७/०७८ मा आयात २१.७३ प्रतिशतले घटेको छ। निर्यातको सन्दर्भमा, आ.व. २०७५/०७६ को तुलनामा ०७६/०७७ निर्यात २४.२५५ ले, ०७६/०७७ तुलनामा २०७७/०७८ मा द्ध ३७.४८५ ले र २०७७/०७८ को तुलनामा २०७८/०७९ को चालु ८ महिनामा ०.२८ ५ ले बढेको उपरोक्त तथ्याङ्कबाट देखिन्छ। आयात निर्यातको तुलना गर्दा २०७५/०७६ मा ५२.७५ प्रतिशतले र २०७६/७७ मा ६५.६८ प्रतिशतले व्यापार घाटा भएको छ। तर आ.व.२०७७/७८ मा १४.९२ प्रतिशतले व्यापार नाफा भएको छ भने आ.व.२०७८/७९ को चालु ८ महिनामा ३२.४६ प्रतिशतले व्यापार नाफा दखिएको छ। विगत २ वर्षदेखी अरवौ रुपैयाँ बराबरको छुर्पी निर्यात हुने भएकोले व्यापार नाफामा सहयोग पुगेको छ।

हार्दिकि अनुरोध ।

उच्च ज्वरो आउने, खोकी लाग्ने, घाँटी दुख्ने, सम्पूर्ण शरीर दुख्ने, वान्ता आउने र झाडापखाला लाग्ने लक्षणहरु देखिएमा इनफ्लुएन्जा ए, (H1N1) स्वाइनफ्लु पनि हुनसक्छ । तसर्थ यस अस्पतालमा तथा नजिकको स्वास्थ्य संस्थामा जचाई समयमा नै उपचार गराउनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

नेपाल सरकार
शुक्रराज ट्रपिकल तथा सरुवा रोग अस्पताल
टेकु, काठमाडौं

निजी क्षेत्रका डेरि व्यवसायीहरुको संयुक्त कार्यक्रममा प्रकाशित : प्रेस विज्ञाप्ति

(पूर्ण पाठ) ''दीर्घ जीवन, गुणस्तरीय दूध तथा दुग्ध पदार्थको सेवन''राष्ट्रिय दुग्ध विकास वोर्डको सहयोग, नेपाल डेरी एसोसिएशनको आयोजना नेपालमा १२औं विश्व दुध दिवस कार्यक्रम

प्रेस विज्ञप्ति :

काठमाडौं २०७९/०२/१८ ९, June1st, 2022)

काठमाडौं जेष्ठ १८ राष्ट्रिय दुग्ध विकास वोर्डको आयोजनमा नेपाल डेरी एसोसिएशन एवं सरोकारवाला निकायहरुको सहभागीतामा "दीर्घ जीवन, गुणस्तरीय दूध तथा दुग्ध पदार्थको सेवन'' विश्व दुध दिवस कार्यक्रम सम्पन्न भयो ।

मूख्य कार्यक्रम :

जेष्ठ १८ गते २२औं विश्व दुध दिवस एवं १२ राष्ट्रिय दुध दिवसको अवसरमा राष्ट्रिय दुग्ध विकास वोर्डको आयोजनामा हरिहरभवन, ललितपुरमा रहेको पशु सेवा विभागको थिरबम हलमा कार्यक्रम सम्पन्न गरियो । कार्यक्रमको सभापतित्व वोर्डका कार्यकारी निर्देशक डा. राजेन्द्र प्रसाद यादव, प्रमूख अतिथि कृषि तथा पशुपंक्षी विकास मन्त्रालयका सचिव डा.गोविन्द प्रसाद शर्मा रहनु भएको थियो । कार्यक्रम सञ्चालन वोर्डका प्रशासन अधिकृत विदुर राईले गर्नुभयो भने अतिथिहरुमा नेपाल डेरी एसोसिएसनका अध्यक्ष राधाकष्ण सापकोटा, निवर्तमान अध्यक्ष एवं उद्योग वाणिज्य महासंघका कार्य समिति सदस्य सुमित केडिया, महा सचिव प्रल्हाद दाहाल, उपाध्यक्ष राजन प्रसाद दाहाल, सह कोषाध्यक्ष दिप प्रसाद धमला, बागमति प्रदेश अध्यक्ष टिका प्रसाद घिमिरे लगायत केन्द्रिय सदस्य मनोज घिमिरे, रामभक्त दाहाल, बद्रि ढकालका साथै बागमति प्रदेश उपाध्यक्ष तिवारी, सचिव श्याम घिमिरे, पशु सेवा विभागका उप महा निर्देशक लेखराज दाहाल, केन्द्रिय दुग्ध सहकारी संघका अध्यक्ष नारायण देवकोटा, महासचिव राम आचार्य, डेरी उद्योग संघका अध्यक्ष राजकुमार दाहाल लगायत विभिन्न संघ संस्थाबाट सहभागी भएको विज्ञाप्तिमा जनाएको छ ।

विश्व दूध दिवसको अवसरमा नेपाल डेरी एसोसिएसनका विभिन्न निकायले पनि कार्यक्रम सम्पन्न गरेको विज्ञाप्तिमा जनाएको छ ।

प्रदेश नं. १ :

नेपाल डेरि एसोसिएसन प्रदेश नं. १ को पुकार अपाङ्ग अशक्त समाज, कन्काई नगरपालिका ४, सुरुगां, झापामा दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरि मनाईको । नेपाल डेरि एसोसिएसनका केन्द्रिय उपाध्यक्ष राजन चिमरिया, प्रदेश अध्यक्ष गंगा बहादुर खड्का, निवर्तमान प्रदेश अध्यक्ष हेमचन्द्र खनाल, सोमनाथ घिमिरे र दमक नगर संयोजक योगाननन्द खतिवडाको उपस्थित थियो ।

मधेश प्रदेश :

प्रदेश अध्यक्ष श्री राघौ सिंहको संयोजनमा केन्द्रिय सचिव विजय प्रसाद चौरसिया, उद्यागी नविन चौरसिया एवं उद्योगीहरुको उपस्थितिमा दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरेर मनाईयो ।

बागमति प्रदेश :

विश्व दुध दिवसको अवसरमा देशभरका सबै स्थानमा नेपाल डेरी एसोसिएसनका सदस्यहरुले आ(आफ्नो तरिकाले कार्यक्रम गरिरहेका छन् । काठमाडौं भने एसोसिएसनका अध्यक्ष राधाकृष्ण सापकोटाको अध्यक्षतामा, महासचिव प्रल्हाद दाहाल, सह कोषाध्यक्ष दिप प्रसाद धमला, बागमति प्रदेश अध्यक्ष टिका प्रसाद घिमिरे, उपाध्यक्षद्वय गोपाल तिमिल्सिना तिवारी, सचिव सदस्य श्याम घिमिरे र एसोसिएसनका पदाधिकारीहरुको सहभागीतामा चाँगुनारायण, भक्तपुरको तुलसालय आश्रममा दूध तथा दूग्धजन्य पदार्थ वितरण गरेर भव्यताका साथ मनाईयो । साथै मकवानपुर जिल्लामा पनि जिल्ला समितिको आयोजनामा जिल्ला अध्यक्ष राजु श्रेष्ठको अध्यक्षतामा केन्द्रिय सदस्य तिर्थ अधिकारीको प्रमूख अतिथ्यतामा बागमति प्रदेश सदस्य ज्ञानराज लामा लगायत जिल्ला समितिका पदाधिकारीहरुको उपस्थितिमा लामसुरे डाँडा स्थित वृद्धाश्रममा भएका जेष्ठ नागरिकहरुलाई दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरि मनाईयो ।

गण्डकी प्रदेश :

गण्डकी प्रदेशमा प्रदेशका अध्यक्ष श्री शिवहरि आचार्य, केन्द्रिय उपाध्यक्ष रेशमराज पन्थी, उपाध्यक्ष ज्ञानेन्द्र बजगाईं, सदस्य रामचन्द्र वराल, सल्लाहकार सुरेश श्रेष्ठ, सप्त गण्डकी दुग्ध उत्पादक सहकारी संघका अध्यक्ष पुण्य प्रसाद पौडेलको उपस्थितिमा गण्डकी प्रदेश नेपाल डेरी एसोसिएसनको सहयोगमा दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरि मनाईयो ।

लुम्बिनी प्रदेश :

प्रदेश अध्यक्ष थानेश्वर न्यौपानेको संयोजकत्वमा निवर्तमान प्रदेश अध्यक्ष कृष्ण भट्टराई, केन्द्रिय कोषाध्यक्ष दयाराम भण्डारी, सल्लाहकार मेघराज भण्डारी, सदस्य रामकृष्ण पौडेल, शिव भुषाल लगायत डेरी उद्योगीहरुको उपस्थितिमा सिद्धार्थ बाल तथा महिला अस्पताल (आम्दा अस्पताल) दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरि मनाईयो । साथै दाङ्ग, तुल्सीपुरमा केन्द्रिय सह(सचिव रेशम बहादुर खड्का र पाल्पामा केन्द्रिय सदस्य टिकाराम खरालबाट अनाथालय दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरि मनाईयो ।

कर्णाली प्रदेश :

प्रदेश अध्यक्ष प्रेम बहादुर डि.सिको संयोजन र डेरी उद्योगीहरुको उपस्थितिमा स्कुल र बाल आश्रममा दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरि मनाईयो ।

सुन्दर सुदुर पश्चिम प्रदेश :

नेपाल डेरी एसोसिएसन सुदुर पश्चिम प्रदेश अध्यक्ष रविन पन्तको संयोजनमा निवर्तमान प्रदेश अध्यक्ष भुपेन्द्र थापा, उपाध्यक्ष कर्ण बहादुर हमाल लगायत प्रदेश सचिव डम्मरा दियाकोटी सहित डेरी उद्योगीको सहभागीतामा दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरि मनाईयो । साथै विश्व दुध दिवसको उपलक्ष्यमा केन्द्रिय सदस्य प्रेम प्रकाश पाठकको पहलमा भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, कञ्चनपुरको आयोजनामा पाठक डेरी इण्डष्ट्रिज र आगन डेरी एण्ड स्विट हाउस महेन्द्रनगर, कञ्चनपुरमा दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरि मनाईयो र केन्द्रिय सदस्य प्रकाश सामन्तको विशेष पहलमा महाकाली नगरपालिका खलंगा, दार्चुलामा दार्चुला डेरी उद्योग महाकाली र राकेश डेरी उद्योग महाकालीको आयोजनामा जिल्ला स्वस्थ्य कार्यालय दार्चुला, महेन्द्र नमुना माध्यामिक विद्यालय खलंगा, दार्चुलाका अनाथ असहाय छात्रावासमा रहेका बालबालिकाहरुलाई दुध तथा दुग्ध पदार्थ वितरण गरि दुध तथा दुग्ध पदार्थको महत्वबारे जानकारी सहित भव्यताका साथ सम्पन्न भएको महासचिव प्रल्हाद दाहालद्धारा जारि विज्ञाप्तिमा जनाएको छ ।

महा सचिव

प्ल्हाद दाहाल

किसानको खेतमै ऋण दिने वातावरण बनाउछु : शर्मा

काठमाडौं जेठ २३ कृषि मेशिनरी व्यवसायी संघको छैठौं वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न भएको छ। राजधानीमा आयोजित साधारण सभामा देशभरका कृषि मेशिनरी आयातकर्ता, बिक्री वितरकहरुको उपस्थिति रहेका थिए। उक्त अवसरमा कार्यक्रमलाई सम्वोधन गर्दै अर्थमन्त्री जनार्दन शर्माले कृषि मेशिनरी व्यवसायीहरुलाई विदेशबाट मेशिन आयात गर्ने भन्दा पनि नेपालमा नै कृषि यन्त्रहरु निर्माण गर्न आग्रह गरेका थिए।

नामियाका पदाधिकारीहरुलाई लक्षित गर्दै अर्थमन्त्री शर्माले भने, "तपाईहरु आयात गर्ने कुरा मात्रै नगर्नुस। यहि उत्पादन गर्ने तिर पनि ध्यान दिनुस। खुर्पाको बीड पनि आयात गर्ने अवस्था छ। अब यो हुन सक्दैन ?" ट्रैयाक्टर मात्रै ल्याएर नहुने बताउदै उनले नर्सरी राख्ने ट्रे जस्ता साना(साना उपकरणहरु यही बनाउने तिर उन्मूख हुन आग्रह समेत गरे।

शर्माले भने "समुन्द्रको किनारमा पाउनेभन्दा बाहेकका सबै खाले बस्तुहरु हामीकहाँ पाइहाल्छ नि ?", प्रश्न गर्दै उनले अगाडि भने, "कृषि अनुसन्धानको पाटो एकदमै कमजोर छ। कृषि मन्त्रालयसँग धेरै छलफल भएको छ। यस मन्त्रालयका कर्मचारीले अनुसन्धानको काम गर्नुपर्छ। विज्ञको काम गरोस् ल्यावहरु सञ्चालन गरोस् र कृषिमा आत्मनिर्भर बनाउन तिर लाग्नुपर्छ।"

विदेशबाट कृषि सिकेर आएकाहरुको फार्म केन्द्रलाई विस्तार गर्दै लैजानुपर्ने सुझाव दिदै उनले भने, "ठूला उद्योगीहरुले पनि कृषिमा चासो देखाइरहेका छन्। त्यस्तै अन्य व्यवसायीहरुबाट पनि सिक्नुपर्छ। उत्पादकत्व वृद्धि गर्नका लागि मलको आपूर्ति, प्रविधि हस्तान्तरदेखि सिँचाईको पनि व्यवस्था गर्नुपर्छ।"

थोपा सिँचाईबाट पनि सिँचाई गर्ने प्रविधि आइसकेको उल्लेख गर्दै उनले किसानलाई आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थलाई सहजता बनाउनुपर्ने बताए। यसका लागि सरकारले सहयोग गर्ने बताए।

"किसानलाई शिक्षा चाहिएको छ। ज्ञान चाहिएको छ। ज्ञान र शिक्षा भयो भने चार गुणासम्म उत्पादन वृद्धि गर्न सक्छौं", अर्थमन्त्री शर्माले भने, 'कृषि क्षेत्रमा ६०/६२ आवद्ध हुने होइन। यसलाई विस्तारै प्रविधि, यान्त्रीकरणबाट त्यो प्रतिशतबाट घटाउँदै लैजानुपर्छ।"

विदेशबाट कृषि सिकेर आएकाहरुको फार्म केन्द्रलाई विस्तार गर्दै लैजानुपर्ने सुझाव दिदै उनले भने, "ठूला उद्योगीहरुले पनि कृषिमा चासो देखाइरहेका छन्। त्यस्तै अन्य व्यवसायीहरुबाट पनि सिक्नुपर्छ। उत्पादकत्व वृद्धि गर्नकालागि मलको आपूर्ति, प्रविधि हस्तान्तरदेखि सिँचाईको पनि व्यवस्था गर्नुपर्छ।" किसानको समस्या समाधान गर्ने वजेट आएको उल्लेख गर्दै उनले किसानको उत्पादन वृद्धिदेखि बजारको सुनिश्चितता गर्नुपर्नेमा जोड दिए।

समृद्धिका लागि किसानकै खेतसम्म ऋण पुऱ्याउने प्रस्ताव गरेका जानकारी दिदै उनले नेपालमा उत्पादन बढाउन प्रोत्साहन गर्नैपर्ने बताए। प्लाष्टिक आयातमा गरिएको भन्सार वृद्धिबारे पुनर्विचार गर्ने बताउँदै उनले कृषि क्षेत्रमा प्रयोग हुने वस्तुहरुमा भन्सार कुनैकुनैमा होला तर अधिकांश वस्तुमा भन्सार शून्यमा झारिएको बताए।

"नामियाका अध्यक्ष खोजराज कटुवालले कारखाना सञ्चालनको जिम्मा पाएमा नाफा गरेर देखाउने बताए।", कटुवालले भने, "कृषि मेसिन, उपकरण र औजार खरीदका लागि राज्यको नीतिमा केही सुधार गर्नुपर्छ।"

'म आव्हान गर्छु बिरगंजको कृषि कारखाना सञ्चालन गर्ने प्रस्ताव लिएर आउनुस", उनले भने, "यति राम्रो कारखानाहरु बन्द गरेपछि आयात नबढे के बढ्छ त ?"

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयका सचिव डा.गोविन्दप्रसाद शर्माले पनि बिरगंजस्थित बन्द कृषि औजार कारखाना पुनः सञ्चालन गर्न सकिने दोहोऱ्याएका छन्।

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयका सचिव डा.गोविन्दप्रसाद शर्माले वीरगन्जमा बन्द रहेको कृषि औजार कारखाना पुनः सञ्चालन गर्न सकिने बताएका छन्। वि.सं २०५९ सालमा नै उद्योग सञ्चालन गर्न सकिन्छ कि सकिँदैन भनेर गरिएको अध्ययन प्रतिवेदनले पनि पुनः सञ्चालन गर्न सकिने देखिएको भन्दै शर्माले अहिले पनि पुनः सञ्चालन कसरी गर्ने भनेर छलफल भइरहेको बताए।

सचिव शर्माले राखेकै लाइनमा कारखाना सञ्चालन गर्न सकिने बताएका हुन्। कृषि मन्त्रालयभन्दा उद्योग मन्त्रालयसँग यसको सम्पूर्ण अधिकार भएको उल्लेख गर्दै सचिव शर्माले यसको व्यवस्थापन मिलाउन त्रिपक्षीय सहमति गरेर अगाडि बढ्नुपर्ने बताए।

मल खरीद र वितरणको जिम्मा निजीक्षेत्रलाई दिने विषयमा आफु सकारात्मक रहेको बताए। विगतका वर्षमा भन्दा यसपाली कृषि क्षेत्रमा राम्रो वजेट आएकाले त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न आफुले कुनै कसर बाँकी नराख्ने बताए।

संघका अध्यक्ष खोजराज कटुवालले कृषि औजार कारखाना नामियाले सञ्चालन गर्न सक्षम भएको बताएका छन्। "नामियाले कारखाना सञ्चालनको जिम्मा पाएमा नाफा गरेर देखाउनेछ", कटुवालले भने, कृषि मेसिन, उपकरण र औजार खरीदका लागि राज्यको नीतिमा केही सुधार गर्नुपर्ने बताए।

कार्यक्रममा उद्योग बाणिज्य महासंघ, वस्तुगत तर्फका सभापति अन्जान श्रेष्ठ, फ्लोरिकल्चर एसोसियसनका अध्यक्ष मीनबहादुर तामाङ, कृषि विभागका महानिर्देशक डा.रेवतीरमण पौडेल, सह(सचिवद्धय राजेन्द्र मिश्र, प्रकाश सञ्जेल लगायतको उपस्थिती रहेका थिए।

चौंरी संरक्षण गर्ने कार्यक्रम ल्याएको छु : यादव

धनबहादुर मगर

काठमाडौं, जेठ १३ कृषि पत्रकार एशोसिएसन (अनाज)को आयोजनामा 'कृषि नीति, वजेट' आत्मनिर्भरता र साना किसानका लागि सवाल कृषि वहस कार्यक्रम कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्री महेन्द्रा राय यादवको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न भएको छ ।

उक्त अवसरमा महेन्द्रा राय यादवले खाद्य सुरक्षाको हिसाबले २७ प्रतिशतले परिवर्तन आएको बताए । व्यवसायिक कृषि गर्नेलाई छुट्टा-छुट्टै सुविधा चाहिन्छ । त्यसका लागि किसानहरुको क्षमता र आवश्यकता ०७५/०७६ देखि कृषि सूचिकरण र वर्गीकरणको कार्यक्रम गर्‍यौं । कार्यक्रम अघि बढाउन सहज हुनको लागि साना र ठूलाको पहिचान गरेपछि कार्यक्रम अगाडि बढाउनु छ । छिमेकी देश भारतले उत्पादनमा आधारित अनुदान दिन्छ । यहाँ पनि अनुदानमा आधारित अनुदानको व्यवस्था गरिनु पर्छ । पूर्वाधारको विकास नभईसकेको अवस्था भएकोले कार्यक्रमहरु शुरु गर्न नसकेको बताए । प्राङ्गारिक र रसायनिक मल दिने कार्यक्रम छ । ढुवानी बढी खर्च लाग्दो रहेछ । घर(घरमा संकलित प्रविधि नभएसम्म कृषि अगाडि बढ्न सक्दैन । अनुसन्धान नितान्त आवश्यक छ । कृषि अनुसन्धान ऐनमा जोड र अनुगमनमा फितलो भएको छ । ईमान्दार कर्मचारी आएपनि नीति तथा कार्यक्रमको अभावमा कार्यक्रम अगाडि बढाउन सक्दैन ।

नेपाल डेरी एशोसिएसनका अध्यक्ष राधा कृष्ण सापकोटाले गर्त वर्षको जस्तो न्यून् वजेटले किसानलाई विश्वासत पार्न सक्दैन । लाभइस्टक पनि ठूलो क्षेत्र हो । यो क्षेत्रको लागि वजेट डबल बनाउनु आग्रह गर्दछु । चिनी, गहुँ भारतले रोक्ने भन्ने कुरा आएको छ । मौलिक बिउविजन संरक्षण गर्ने हो कि, खेती गर्ने बेलामा किसान तड्पिरहेकै हुन्छ । डेरी क्षेत्र ८० प्रतिशत आत्मनिर्भर उन्मूख भएको छ ।

नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका कृषि सभापति अरुण सुमार्गीले कृषिका विषयमा लेख्ने देखि कराउनेसम्म नगरेको होइन । केही गरेर देखाउनु पर्‍यो । हार्भेष्टिङ्ग र जर्मीनेशन हुन्छ । विकसित देशमा २ प्रतिशत किसानले उत्पादन गर्छ । ९८ प्रतिशतलाई खुवाईरहेको छ । रुपचन्द्र विष्टले ५० वर्षसम्म सघन कृषि अभियान चलाउनु भयो । जसको कारण मकवानपुरका किसानहरु केही अगाडि बढ्न सफल भएका छन् । खासगरी ४ वटा उत्पादन मुला, काउली, आलु, गाजर बेचेर घर बनाएका छन् । विमा किसानसँग पुग्दैन । किसानको भनेर ७ वटा कलेक्शन सेन्टर छुट्याउनु पर्‍यो । २०४६ साल अघि बैंक अस्पतालहरु ९८ प्रतिशत उद्योगीहरु हुने । भक्तपुरमा कृषि उद्यम केन्द्रमार्फत ७ सय रोपनी जमीन भाडामा लिएर ५२ परिवारले गोलभेडा खेती गरेको छन् । त्यही गोलभेडा नेपाल भर पुर्‍याउन सक्ने रहेछ । फेरि भारतबाट गोलभेडा आउने गरेको छ ।

अन्तरमन्त्रालयबाट कुरा नमान्दा समस्या आएको छ । हामीले ठूलो उत्पादन खोजेका छौं । अनुदान भन्दा सहुलियत ऋण कसरी पाउने ? कार्यक्रमहरु एउटा सचिवबाट अर्को सचिवले नबढाउने । कार्यन्वयनमा आउन १० वर्ष लाग्छ । हामी आफैले कलेक्शन सेन्टर बनाएका छौं । अरु देशमा किसान धनी हुन्छ । हाम्रो देशको किसानको यो अवस्था छ यसरी कृषि कसरी अगाडि बढ्छ ।

कृषि उद्यम केन्द्रले शुरु गरेको छ । नीतिगत रुपमा काम गरौं भनेर उद्योग वाणिज्य महासंघ लागेको छ । देशको विकासको मौलिकता बचाउनु पर्छ । डेरी सेक्टरले छुर्पी बाहेक नियार्त गर्न सक्दैन । यो आफ्नो देशको मौलिक उत्पादन भएकोले छुर्पी र गुन्द्रुकमा प्याटेन्ट राइट लिनु पर्छ । आफ्नो देशको उत्पादन भएको जुन कुरा छ त्यसलाई जोड दिनुपर्छ ।

त्यसैगरी कृषि अभियन्ता विनोद कुमार लामीछानेले ट्रिपल वजेट आओस भन्न चाहन्छु । कृषिमा ५० प्रतिशत वजेट अनुदान आउनु पर्छ । मन्त्रालय कमीशनकै चक्करमा छ । कृषि ऐन बन्न सकेन । वजेट व्यवस्थापन गर्ने नीति छैन । प्रदेश सरकारबाट ७० प्रतिशत र स्थानीय सरकारबाट ३० प्रतिशत दिने भनेर सम्झौता गरिरहेको छ, किन दिन मिल्दैन । जिटुजीको मल कहिले आउँछ ?

कृषि मन्त्री महेन्द्रा राय यादवले कृषि प्रधान देशमा सबभन्दा पहिले वजेटकै कुरा हुन्छ । अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा अर्थतन्त्र नै डामाडोलको अवस्था छ ।

अब हामीले स्थानीयलाई जोडदिनु पर्छ ।

१ जनशक्ति पूर्ति र अभावलाई पूर्ति गर्नुपर्छ ।

२. वजेट कार्यन्वयन सवालमा नीतिको आवश्यकता छ । संघीयता अनुसार कृषि नीति अगाडि बढाउने विस्वास दिलाउन चाहन्छु ।

३. वजेटको आकार संघ, प्रदेशमा रहेको छ । उत्पादन कसरी बढाउने । सवाल उठेको छ । कृषिको लागि यान्त्रिकरण, भण्डारीकरण गर्न त्यतिकै जरुरी छ ।

किसानको उत्पादन सरकराले खरीद गरिनु पर्ने छ । यसपालीको मुख्य कार्यक्रम वजेटमा, भण्डार र गोदाम बनाउने भन्नेछ । किसानको हितमा कृषि वजेट पुगोस् । मलाई विश्वास छ । नेपाली जनताको महत्वपूर्ण योगदान हुनेछ । कृषिलाई तलैबाट सिकाउनु पर्छ । धेरै वजेट प्रदेशमा र स्थानीय तहमा गएको छ । ४/५ अर्ब गाउँपालिकामा जान्छ । ७५३ पालिकामा बीएस्सीएजी पढ्ने विद्यार्थीहरुलाई नियुक्त गर्नेछ । नेपाल सरकारले विद्यार्थीहरुलाई नियुक्त गर्ने हो । प्रत्येक गाउपालिका जेटीए छ । प्राविधिकको लागि ५० प्रदेश सरकार र ५० प्रतिशत पालिकाले सहयोग गर्ने भन्ने छ । सामूहिक खेतीगर्ने

प्रोत्साहन दिने । त्यस कार्यका लागि लाखौ हेक्टर जमीन उपयोग गर्ने छौं । धेरैजसो यान्त्रीकरण भएको अवस्था छ । औद्यौगिकीकरण कसरी गर्न जरुरी छ ? यस विषयमा कृषि मन्त्रालयको अधिकार भित्र पर्दैन ।

कृषि क्षेत्रलाई बचाउन भू(उपयोग नीति आएको छ । सहकारीको तीन खम्बे नीतिलाई अगाडि बढाउन किसानहरु लाग्नु पर्छ । पानी, विजुली, बजारीकरण, सरकारले गर्ने हो । निजी क्षेत्रको बाँझो जमीनलाई समूहिक खेती गर्ने हो ।

अब तहगत खेतीमा लाग्नु पर्छ । चितवन र वारामा २० विगाह पोखरीमा ४० मेट्रिक टन माछा उत्पादन हुन्छ । माछाबाट कम जग्गामा धेरै उत्पादन दिन्छ । निजी र सरकारको २ प्रकारको जमीन छ । सबभन्दा बढी कर्णाली प्रदेशमा बाँझो जमीन छ । यो नीति र कार्यक्रमले कमाऔं र पढाऔं भन्ने कार्यक्रम पनि ल्याउनु पर्छ । १० कक्षामा पढ्न विद्यार्थीहरुले कमाऔं र पढाऔं भन्ने कार्यक्रमबाट १३ क्विन्टल मासु उत्पादन गरेका थिए । अर्गानिक फलफूलको लागि वजेट छुट्याएको छ । हामीले अर्गानिक मललाई जोड दिएका छौं । युरिया मलले जमीन कमजोर गर्छ । कर्णाली पदेशमा अर्गानिक प्रदेशको रुपमा घोषणा गरिएको छ । आफनो मल गोदाम बनाउन सरकारले सहयोग गर्छ । प्रदेश र स्थानीय तहमा राम्रो पैसा पठाएको छौं । पीएमपी परियोजनालाई व्लक र पकेट स्थानीय तहलाई दिने । मल ७० प्रतिशत कृषि सामग्री कम्पनी र ३० प्रतिशत साल्ट ट्रेडिङ्गले ल्याउने भनिएको छ । समय लाग्छ । तत्काल डेढ लाख मेट्रिक टन मल ल्याउने छ । टेण्डर खुलाएको थियो टेण्डर परेन खरिद गर्ने वजेट छ समयमै आउँछ । नाइट्रोजन ५० लाख लिटर ल्याउने र २८ जिल्लामा एनएलसी परियोजना मार्फत ठूलो लगानी हुन लागेको छ ।

स्थानीय जातको भेडा, याक, चौरी संरक्षण गर्न मुस्ताङ र मनाङ जिल्लामा कार्यक्रम ल्याएको छ । तिनीहरुलाई उन्नत जातको नश्लमा सूधार गरी गाईभैंसी साँढेहरु तयार गरिने छन् । नश्ल परिवर्तन गर्न माइग्रेण्ड गर्ने नेपालको दूधको आयत् घटाउने छ । आफ्नै देशमा घर(घरमा पशुपालन गरि ताजा दूध खाने छ । अनुदानमा आधारित पशुपालन गर्ने कार्यक्रम ल्याएको छ ।

चिया र कसरी निर्यात गर्ने कार्यक्रम तरकारीमा धेरै विषादी छर्ने काम भएको छ । केरा कम आएको छ । तरकारीमा आत्मनिर्भर भएको छ ।

सेन्ट जर्ज स्कुलले मनायो विश्व वातावरण दिवस

सेन्ट जर्ज स्कुलमा पनि विद्यार्थी माझ विविध कार्यक्रम गरी यो दिवस मनाइयो । कार्यक्रमको क्रममा विद्यालयमा प्रधानाध्यापक मेघराज बजगाईंले वातावरणको विषयमा आफ्ना भनाई राख्दै विश्वमा बिग्रदै गएको वातावरण प्रति चिन्ता व्यक्त गर्दै आफ्ना विद्यालयका विद्यार्थीहरुलाई

जेष्ठ २२ अर्थात जुन ५ तारिख संसारभर विश्व वातावरण दिवस एक साथ मनाइँदै छ । नेशनल प्याब्सनले आफ्ना सदस्य विद्यालयहरुबिच जुममार्फत एकैसाथ विविध कार्यक्रम गरी बिहान ११ बजे सामूहिक उद्घाटन गरेको छ ।

विश्व वातावरण दिवसको स्थापना सन् १९७२ मा भएको हो । यो दिवस मनाउन १९७४ बाट संयुक्त राष्ट्र संघले शुरु गऱ्यो । यसपालिको विश्व वातावरण दिवस स्विडेनको आयोजनामा "एक मात्र पृथ्वी" भन्ने नाराका साथ शुरु गरियो । यस दिन प्रत्येक वर्ष फरक(फरक देश आयोजक भई फरक(फरक नाराका साथ विभिन्न कार्यक्रम गर्दै आएका छन् । यो दिवस मनाउनुको खास उद्देश्य पृथ्वीमा हाल भईरहेका विभिन्न विनाश तथा प्रदुर्षणलाई रोकी स्वच्छ वातावरण निर्माण गरी संसारलाई सुन्दर शान्त र मनोरम कायम राख्नु नै हो । यसै क्रममा काठमाडौंको हाँडीगाउँमा रहेको

वातावरण संरक्षण हुने खालका काम गर्न अनुरोध गरे । विद्यार्थीहरुले कविता, लेख, आदि मार्फत वातावरणका विषयमा आफ्ना धारणा व्यक्त गरेका थिए । कार्यक्रमको उद्घाटन साना(साना भाइबहिनी सब्रीया गौतम र दिप्सन हुमागाईंले गमलाको फूलमा पानी हाली गरेका थिए ।

कार्यक्रम सञ्चालन विद्यालयकी शिक्षक उषा आचार्यले गर्दै हाल बिग्रिदै गरेको वातावरणका बारे बताउँदै अब हामी सबै जना बेलैमा सचेत हुनुपर्ने कुरा बताइन् । अन्त्यमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष प्रल्हाद दाहालले यस्ता खालका कार्यक्रम आयोजना गरेकोकामा नेसनल प्याब्सनलाई धन्यवाद दिए । आफ्ना विद्यालयका विद्यार्थीहरुलाई वातावरण बिग्रन नदिन हामी सबैले आ(आफ्नो स्थानबाट लाग्नुपर्ने कुरा बताए । अबका दिनमा सबैभन्दा खतरा भनेको वातावरण बिग्रिएर आउन सक्ने विनास नै प्रमुख भएको बताए ।

१३. युवा स्वरोजगार कोषद्वारा असल व्यवसायीलाई ५ लाख व्याज अनुदान वितरण

जनहितको लागि समर्पित सूचना

मिर्गौला जस्ता प्राणघातक रोगबाट बच्ननिम्न कुराहरूको पालना गरौं । अरुलाई बचाऔं, आफू पनि बाचौं ।

१. धुम्रपान, मध्यपान नगरौं ।
२. फ्रिजमा राखिएको, साँधिएको खानेकुराहरू खाऔं ।
३. शुद्ध, ताजा खानपिनमा ध्यान दिऔं
४. समयमा सुतौं, अनिदो नबसौं ।

कृषि जर्नल मासिक

किसानहरुको माग तत्काल पूरा गरियोस

काठमाडौं जेठ २० अखिल नेपाल किसान महासंघका अध्यक्ष प्रेम दंगालले प्रेस विज्ञाप्ति प्रकाशित गरि संघर्षको कार्यक्रम अघि बढाउने घोषणा गरेको छ । विज्ञाप्तिमा अध्यक्ष प्रमुख दंगालद्धारा हस्ताक्षरित विज्ञाप्तिमा मुलुकको अर्थतन्त्र संकटको अवस्थामा पुगेको छ । अर्थतन्त्रका सबै जसो सुचकहरु नकारात्मक देखिन थालेको छ । दैनिक उपभोग्य वस्तु, पेट्रोलियम पर्दाथ, निर्माण सामाग्रीमा चरम मूल्यवृद्धि भएको छ । जसका कारण अनियन्त्रित ढंगबाट महँगी बढेको छ । कृषि अभाव सिर्जना भएको । महँगीले उपभोक्ता मारमा परेका छन् । मूल्य वृद्धि दर अघिल्लो वर्षको तुलनामा दोब्बर रहँदा मुद्रार्फिति दोहोरो अंकतिर लम्किैदछ । दैनिक उपभोग्य (दाल, चिनी, दुध, घ्यु तथा तेल सवारी साधानको भाडा, सामान ढुवानी, शिक्षा तथा अन्य कतिपय आधारभूत आवश्यकताका वस्तु र सेवाको मूल्य आकाशिएको छ । पेट्रोलियमा पदार्थको मूल्य एक वर्षमा भन्दा कम अवधीमा नै ५० प्रतिशत भन्दा धेरैले बढाइएको कारण ढुवानी सेवा, सडक तथा हवाई यातायात सेवा, औद्योगिक उत्पादन र उपभोग्य वस्तुको समेत मूल्य अचाक्लि बढेको छ । आयात् निर्यातमा चरम असन्तोषको आर्थिक व्यापार घाटा चुलिएको छ । यो हालसम्मकै उच्च हुने गरेको छ । विदेशी मुद्रा संचिति घट्दो छ । खाद्यान्न औषधि निर्माण सामाग्री समेतको आयतमा गम्भीर समस्या देखिएका छन् ।

यस्तो अभाव यसवर्ष पटक भएको छ । जबजब खेतिपाति लाउने बेला हुन्छ । तबतब किसान मलको लागि भौतारिनु पर्ने अवस्था आए । किसानहरुले मुख्य बालीलाउने समयमा देशैभरी रसायनिक मलको हाकाकार छ । मुलुकको लागि करिब ५ देखि ७ लाख मेट्रिक टन मल जरुरी रहेको छ र यसका लागि करिव ३० अर्बको हाराहारीमा वजेट छुट्याउन जरुरी रहेको विज्ञहरुको भनाई छ । नेपाल सरकार र भारत सरकारबीच (जिटुजी प्रक्रियाबाट) भएको सम्झौता अनुसार ल्याउने भनिएको एक लाख ५० हजार मेट्रिक टन मल मागको तुलनामा ज्यादै न्यून् हो । र त्यो मल पनि कहिले आइपुग्छ भन्ने निस्चित छैन । यस्तो अवस्थमा मल उपलब्ध नहुँदा कृषि उत्पादन घट्न गई खाद्य सुरक्षामा समेत आँच नआउला भन्न सकिने अवस्था छैन ।

तर, नेपाल सरकार महँगी नियन्त्रण गर्नु पेट्रोलिय पदार्थमा भएको मूल्य घटाई उपभोक्तालाई राहत दिन र रसायनिक मलको सहज आपूर्ति गर्न असक्षम भएको छ । कृषि क्षेत्रमा राज्यले देखाएको उदासिनता र किसानलाई उचित प्रोत्साहनको अभावका कारण कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व घट्न गई आर्थिक वृद्धि, समयमै जारी सिर्जना, गरिवी निवारण समेत अर्थतन्त्रका अन्य आयमा समेत यसको प्रभाव पर्ने स्पष्टै छ । महासंघले रसायनिक मल र इन्धनमा भएको चरम मूल्य वृद्धिका कारण समग्र कृषि क्षेत्र, मुलुकको अर्थतन्त्र र आम जनताको जीवनस्तरमा गम्भीर प्रभाव परिरहेको विषयलाई सरकारको ध्यानाकर्षण गराउँदै । यो विषय कुनै आधार तयारी विना हठात्मा प्रचार र सस्तो लोकप्रियताका लागि वजेट तथा कार्यक्रममा समावेश गरिएको छ । किसानहरुको अत्यन्त समवेदनशील माग प्रति सरकार सस्तो प्रचारवाजी गरेर किसानको आँखामा छारो हाल्ने प्रयास गरिरहेको छ । यो । कार्यक्रम लागु गर्न खर्बौ वजेटको आवश्यकता पर्दछ । तर नेपाल सरकारले यसका लागि नाम मात्रको वजेट विनियोजन गरेको छ ।

उनीहरुको निवृतिभरण कोषमा योगदानमा गरेबराबर रकम नै राज्यका तर्फबाट योगदान गरि निवृतिभरण कार्यक्रम घोषणा गरि

तर, सरकारले किसान र कृषि क्षेत्रमाका समस्या समाधान गर्न उचित कदम चाल्न नसकेको कारण किसानहरुले सास्ती भोग्नु परेको छ ।

यसै बीच भरखरै नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को नीति तथा कार्यक्रम र वजेट ल्याएको छ । अखिल नेपाल किसान महासंघले लामो समयदेखि किसान निवृतिभरणको विषय उठाउँदै दबाव दिँदै आएको थियो र छ । नेपाल सरकारले ल्याएको वजेटमा भनिएको छ । किन "योगदानमा आधारित किसान पेन्सन शुरु गर्न किसान हित कोष स्थापना गरिनेछ । । उक्त कोषमा हरेक महिना किसानले जम्मा गर्ने रकमको १० प्रतिशत रकम नेपाल सरकारले जम्मा गरिदिने व्यवव्था मिलाइने छ ।"

नेपाल सरकारले घोषणा गरेको किसान हित कोष आधारित यो कार्यक्रम निवृतिभरणको अवधारणा, मूलमर्म र भावना विपरित छ । कार्यन्वयन गर्न किसान महासंघ जोडदार माग गर्दछ ।

मुलुकको कृषि क्षेत्रको समस्याहरुमा जमीनको असमान वितरण, जमीनको अधिक खण्डिकरण, निर्वाहमूखी खेती प्रणाली, न्यून् उत्पादकत्व, सिँचाई सुविधाको अभाव, पछ्यौटे र परम्परागत प्रविधिमा आधारित श्रम प्रधान कृषि प्रणाली, बालीको सघनता र विविधकरणमा कमी, व्यवसायिकरणको संगठित प्रयासको कमी, कृषिजन्य उद्योगको कमी, सहुलियतपूर्ण कृषि ऋणको अभाव, कृषि क्षेत्रमाथि अत्यधिक जनचाप, व्यवस्थित कृषि बजारको अभाव, उत्पादनको लाभकारी मूल्य अभाव, जैविक विविधताको संरक्षणको अभाव आदिलाई सम्वोधन गर्न उपयुक्त कृषि नीति लिनुपर्छ छ ।

त्यसगरी पूर्ण रुपमा उपयोग गर्न नसिकिएको नेपालको कृषि विकास सम्भावनालाई सदुपयोग

गर्न पूर्वाधार निर्माणको विषयलाई जोड दिनुपर्दछ। कृषिलाई प्रतिस्पर्धी बनाउनु पर्दछ। कृषिलाई राज्यले प्राथमिकता दिनु पर्दछ। कृषि नीतिद्धारा ग्रामीण क्षेत्रका रोजगारी सिर्जना गर्न, कृषि मजदुर र कृषकका लागि स्तरयुक्त जीवनस्तर प्राप्त गर्ने, शहरी क्षेत्रमा बसाई सर्ने प्रवृतिलाई निरुत्साही गर्ने। मुलुकको खाद्य सुरक्षा र सम्प्रभुत्ताको प्रत्यभुति हुने, विश्व व्यापारीकरण र उदारीकरणबाट कृषि क्षेत्रमा सिर्जित समस्यालाई समाधन गर्न जरुरी छ। यस्तो अवस्थामा समग्र कृषि क्षेत्रको विकास किसान हकहित र अधिकार, उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि, पूर्वाधार निर्माण समेतका क्षेत्रका समस्या समाधान गर्न वजेट अपर्याप्त रहेको छ।

मुलुकलाई कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउँदै आयतलाई प्रतिस्थापन गर्ने र निर्यातलाई प्रवर्द्धन गर्दै समाज उन्मूख अर्थव्यवस्था निर्माण गर्ने अविभारा पूरा गर्न सरकारले ल्याएका नीति तथा कार्यक्रम र वजेटले पर्याप्त देखिएको छैन। रसायनिक मलको आपूर्तिमा भएको चरम अभावको अन्त्य गरि गुणस्तरीय मल समयमै सहज ढंगले उपलब्ध गराउन, इन्धनमा भएको मूल्यवृद्धि घटाउन र किसान र कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित उपरोक्त विषयहरुमा समेत महासंघले अगाडि सारेको किसान हकहित र अधिकार तथा कृषि क्षेत्रको रुपान्तरण सम्बन्धित ११९ सुत्रिय मागहरु अविलम्व पूरा गर्न अखिल नेपाल किसान महासंघले नेपाल सरकारसँग जोडदार माग गर्दछ। अन्य तथा किसान महासंघ देशव्यापी रुपमा किसान परिचालन गर्न वाध्य हुने व्यहोरा समेत जानकारी गराइन्छ। वर्तमान समयमा किसानले भोग्नु परेको अति गम्भीर समस्यालाई उठान गर्दै अखिल नेपाल किसान महासंघ चरणवद्ध आन्दोलनका कार्यक्रहरु घोषणा गरि आन्दोलित भएको छ। आन्दोलनका कार्यक्रम निम्न वमोजिम रहेको विज्ञाप्तिमा जनाएको छ।

१. पहिलो चरणको कार्यक्रममा प्रमुख जिल्ला अधिकारी मार्फत प्रधान मन्त्री समक्ष ज्ञपान पत्र बुझाउने।

२. मलको चरम अभावको विषयमा पत्रकार सम्मेलन गरि आम जनतालाई सुसुचित गर्ने।

३. दोस्रो चरणमा मुख्य मन्त्रीको कार्यलयमा धर्ना, र जिल्ला प्रशासन कार्यलयमा धर्ना बस्ने।

४. विरोध ऱ्याली र आमसभा आयोजना गर्ने।

५. तेस्रो चरणमा नेपाल सरकारबाट सञ्चालित साल्ट ट्रेडिङ्ग र कृषि सामाग्री कम्पनीको डिपोहरुमा तालावन्दी गने गर्ने।

५. स्थानीयस्तरमा समेत रचनात्मक कार्यक्रमहरु गर्ने जनाएको छ।

नेपालमा पहिलो पटक अफ्रिकन स्वाइन फिभर : विभाग

काठमाडौं जेठ १३ नेपालमा पहिलो पटक अफ्रिकन स्वाइन फिभर रोग देखा परेको छ। पशु सेवा विभागका अनुसार, गत चैतको अन्तिम साता काठमाडौंको कागेश्वरी मनोहरा क्षेत्रमा पालिएका बँगुरमा उच्च मृत्युदर देखा परेपछि नमूना संकलन गरिएको थियो।

केन्द्रीय पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशाला र त्रिपुरेश्वरमा मलिकुर र सिरोलोजिकल विधिबाट परीक्षण गर्दा अफ्रिकन स्वाइन फिभर रोग प्रारम्भिक नतिजा प्राप्त भएको थियो। नेपालमा पहिलो पटक संक्रमणको आशंका भएकाले रोग पुष्टि गर्न विश्व पशु स्वास्थ्य संगठन नमूना पठाइएकोमा २ जेठमा अफ्रिकन स्वाइन फिभर रोग पुष्टि भएको पशु सेवा विभागले जनाएको छ।

पशु विभागबाट खटिएका प्राविधिक टोलीले प्रदेश सरकार र स्थानीय तहका पशु सेवासँग सम्बन्धित निकायसँगको सहकार्यमा काठमाडौं कागेश्वरी मनहरा, कीर्तिपुर, चन्द्रगिरी, टोखा र दक्षिणकाली क्षेत्र, ललितपुरको गोदावरी क्षेत्र र भक्तपुरको चाँगुनारायण क्षेत्रमा संक्रमण फैलिएको र हालसम्म १०१९ सुँगुर बँगुर मरेको प्रतिवेदन आएको जनाएको छ।

विभागका महानिर्देशक डा.रामनन्दन तिवारीका अनुसार घरपालुवा सँगुर, बँगुर र जंगली बँदेल प्रजातिमा विषाणुको कारण लाग्ने अफ्रिकन स्वाइन फिभर रोग उच्च मृत्युदर भएकाले अति खतरनाक महामारीजन्य सरूवा रोग हो। तर यो पशुबाट मानिसमा सर्दैन। यस रोग भएका सुँगुर प्रजातिमा उच्च ज्वरो (१०४ देखि १०७ डिग्री), कान पुच्छर, पेटको तल्लो भागको बाहिरी छाला रातो हुने, शरीरमा निलो धब्बा देखिने, खाना नखाने, वान्ता गर्ने छट्पटाउने जस्ता लक्षण देखिन्छन्। यस्ता लक्षण भएका सुँगर, बँगुर वा त्यसका पाठापाठी मासु वा रोगी पशुको सम्पर्कमा आएका वस्तु एक स्थानबाट अर्को स्थानमा लैजाँदा सजिलै संक्रमण फैलिने विभागले जनाएको छ।

समयमा कर्जा तिर्ने कृषि व्यवसायीलाई व्याज अनुदान फिर्ता

काठमाडौं जेठ १९ युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषले तोकिएको समयमा कर्जा तिर्ने व्यवसायीलाई व्याज अनुदान फिर्ता गरेको छ। काठमाडौंको तारकेश्वर नगरपालिका वडा नम्बर २मा रहेका काभ्रेस्थली कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड र युवक कृषि सहकारीका सदस्यलाई कोषले ५ लाख ३ हजार रुपैयाँ व्याज अनुदान वितरण गरेको हो। ती दुई सहकारीले स्वरोजगार कोषबाट कर्जा लगेर आफ्ना सदस्यलाई लगानी गरेका थिए।

एक कार्यक्रमकाबीच युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत विश्वमोहन अधिकारीले समयमा कर्जा तिर्ने असल व्यवसायीलाई ६० प्रतिशत व्याज अनुदान वितरण गरेका हुन्। अधिकारीले समयमा कर्जा तिर्ने व्यवसायीलाई थप लगानी गरेर उद्यमशील बनाउने बताए। कोषले सहकारीलाई कर्जा दिए पछि सहकारीले आफ्ना सदस्यलाई लगानी गरेका छन्। कोषले कर्जासहित आवश्यक सीप पनि सिकाउँदै आएको छ। कोषले काभ्रेस्थली कृषि सहकारीलाई ५० लाख रुपैयाँ लगानी गरेको थियो। कोष सहकारीमार्फत लगानी गर्न थप ८० लाख स्वीकृत गरेको जनाएको छ। काभ्रेस्थली कृषि सहकारी संस्था लिमिटेडका अध्यक्ष रामसुधन भण्डारीको अध्यक्षतामा सम्पन्न कार्यक्रममा तारकेश्वर नगरपालिका वडा नम्बर २का वडा सदस्य किशोर भण्डारीले मन्तव्य राखेका थिए। सोही अवसरमा व्यवस्थापक शर्मिला घिमिरेले स्वागतः कार्यक्रम सञ्चालन स्वरोजगार कोषका सहजकर्ता प्रकाश फुयाँलले गरेका थिए।

IFAD inaugural bond issuance

22 June 2022

Rome / Tokyo, 22 June 2022. The International Fund for Agricultural Development (IFAD) has today issued its first-ever bond in Asia of US$50 million with the Dai-ichi Frontier Life Insurance Co., Ltd. (Dai-ichi Frontier Life), setting the stage for increased investment in some of the world's most vulnerable rural communities. The investment comes at a time when millions of rural people are at risk of falling into hunger and poverty due to skyrocketing global food, energy and fertilizer prices, and more frequent and extreme weather shocks driven by climate change.

"We are extremely pleased to be partnering with Dai-ichi Fronter Life on this inaugural issue in Asia. They share our commitment to diversify and scale up funding to ensure that small-scale farmers who produce one third of the world's food can adapt to climate change and other shocks and continue producing food and building better lives for their families," said Katherine Meighan, Associate Vice-President of IFAD, General Counsel and acting Chief Financial Officer.

"In what are currently very volatile market conditions, we are especially pleased to have been able to secure such a long maturity. This is another step toward building a strong funding track record for IFAD," said Natalia Toschi, IFAD's Head of Funding, at IFAD's Financial Operations Department.

"IFAD-financed programmes and projects in countries around the world make a tangible contribution to many of the United Nations' Sustainable Development Goals (SDGs). We believe our commitment to our policy-holders is best achieved by investing the assets we manage on their behalf into initiatives such as those of IFAD to realize beneficial changes that bring about a sustainable society," said Masakatsu Mizukami, Executive Officer from Dai-ichi Frontier Life.

With approximately JPY 9 trillion of assets under management as of 31 March 2022, Dai-Ichi Frontier Life, a provider of savings-type life and pensions insurance, is focused on being a life-long partner to its policy holders in the era of the 100-year life. Dai-Ichi Frontier Life's support for the UN's 17 SDGs is at the heart of its promotion of Environmental Social and Governance (ESG) investments, as well as being core to achieving the Group's goal of 'realizing well-being' and to upholding its corporate principles of 'respecting human rights for all' and 'responding to climate change'.

The notes are being issued under a structure arranged solely by J.P. Morgan.

Three quarters of the world's poorest people live in the rural areas of developing countries. Most depend on agriculture for their livelihoods. With a growing global population and volatile food and energy prices, climate change has the potential to push millions more vulnerable people into extreme poverty and hunger by 2030. Today, one in ten people (more than 800 million globally) suffer from hunger. Those numbers will likely increase in the coming years without greater investment in small-scale farmers' resilience to climate change impacts, market disruptions and other economic shocks. IFAD addresses these fragile situations through GDP growth generated by agriculture which is two to three times more effective at reducing poverty and food insecurity than growth in any other sector.

IFAD has been exploring new funding models to channel more resources to developing countries and vulnerable rural populations. IFAD issued its first bond placement in early June this year. It is the first United Nations Fund and the only UN body and specialized agency other than the World Bank Group to enter the capital markets.

Press release No.: IFAD/39/2022

About International Fund for Agricultural Development

IFAD is an international financial institution and a United Nations specialized agency.

China designated FAO Globally Important Agricultural Heritage Systems

20/05/2022

Rome - Three sites in China - an ancient tea-producing area, a nomadic livestock-rearing region and a rain-fed stone terrace farming system - were formally recognised as Globally Important Agricultural Heritage Systems (GIAHS), for their unique ways of using traditional practices and knowledge while maintaining unique biodiversity and ecosystems.

The sites were designated during a meeting of the GIAHS Scientific Advisory Group taking place in Rome this week (17-19 May). The selection criteria stipulate that sites must be of global importance, have value as a public good, supporting food and livelihood security, agro-biodiversity, knowledge systems, social values and culture as well as outstanding landscapes.

GIAHS, which is celebrating 20 years in October, is a FAO flagship programme. "GIAHS has proven its potential as a model of sustainable agriculture through its remarkable agro-ecological approach. It is a way to revitalize rural communities and promote rural development by utilizing their unique features embedded in the agricultural systems," said FAO Deputy Director-General Maria Helena Semedo.

To date, a total of 18 sites in China have been added to the global agricultural heritage systems list. FAO's worldwide agricultural heritage network now consists of 65 systems in 22 countries around the globe.

An ancient tea-producing area

Tea production in Anxi, located in southeastern Fujian province is believed to date from the 10th century, with its most famous tea, Tieguanyin, meaning Iron Goddess of Mercy, coming into existence in the 18th century. It belongs to the semi-fermented Oolong tea category between green tea and black teas.

Local farmers' unique know-how includes well-honed practices for managing the natural environment to guarantee the best conditions for tea cultivation and the production of an exceptional quality tea leaf. These legacies have ensured the long-term stability and sustainability of the ecological systems of its tea plantations and embedded this emblematic product as part of the identity of the local communities.

A Grassland nomadic system

The Ar Horqin grassland nomadic system in northern China's Inner Mongolia region is the first nomadic agricultural heritage area designated in China and an example for global sustainable animal husbandry and fragile grazing lands management. There is evidence of early inhabitants hunting and living a nomadic life in the area as far back as Neolithic times. More recently, the region's largely ethnic Mongolian population has been able to preserve its traditional nomadic production and lifestyle while adapting to a changing environment.

The region has a variety of ecosystems, such as forests, grasslands, wetlands, rivers with important ecological functions. To adapt to the fragile grassland environment, the ancestors of today's herders adopted a typical nomadic lifestyle. By constantly moving their grazing grounds, they ensured the protection of vegetation and rational utilization of water resources, avoiding soil degradation and overgrazing and bringing a steady supply of livestock products such as meats and cheese to local communities.

The Shexian Dryland Stone Terraced System

Located in northern China's Hebei province, the Shexian Dryland Stone Terraced System is a rain-fed agricultural system dating back to the 13th century. Set amid the harsh environment of the region's mountains, the stone terraced fields still play an important role in making agriculture possible on the steep slopes. Farming provides local people with a stable livelihood, and serves as a model for sustainable, ecological and cyclical agriculture in this northerly limestone mountainous area despite a lack of soil and rain.

The county is well-known for walnut and Chinese prickly ash, with millet, corn, soybean, black jujube and other agricultural and forestry products also cultivated on the terraces. With this variety of crops and using environmentally friendly farming techniques, local communities have managed to guarantee their food security and well-being over a period of hundreds of years,

UN Security Council meeting: Agriculture is key to lasting peace and security, FAO says

19/05/2022

New York - The head of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) today called for greater funding for agriculture to ensure there's available and accessible food in crisis situations, noting that conflict "remains the single greatest driver of hunger."

"My message today is more relevant than before: agriculture is one of the keys to lasting peace and security," FAO Director-General QU Dongyu told a UN Security Council debate in New York entitled "Maintenance of International Peace and Security - Conflict and Food Security."

Despite its critical importance, Qu noted that only 8 percent of total funding for the humanitarian food security sector goes to agriculture. Meanwhile, the war in Ukraine risks adding to the already rising number of people threatened by food insecurity around the world.

In 2021, the number of people experiencing acute food insecurity rose to nearly 193 million, up 40 million from 2020, and is set to increase further this year, according to the Global Report on Food Crises. Afghanistan, Somalia, South Sudan and Yemen are all facing risks of famine.

The latest rise is the result of several factors, including the COVID-19 pandemic and the climate crisis.

However, conflict remains the single biggest contributor to global hunger. Between 2018 and 2021, the number of people in crisis situations in countries where conflict was the main driver of acute food insecurity increased by 88%, to just over 139 million, Qu said.

The war between Russia and Ukraine, two of the world's biggest suppliers of wheat and sunflower oil, has disrupted exports and logistics and seriously affected food availability. In addition, the increase in energy and fertilizer prices is putting the next global harvest at risk. According to FAO's latest scenarios, the conflict could increase chronic undernourishment by an additional 18.8 million people by 2023.

FAO's role

FAO reached more than 30 million people worldwide with emergency agricultural assistance and resilience-building programmes in 2021. In Afghanistan, for example, FAO supplied 3 million people with wheat cultivation packages that cost just $160 each and meet the staple cereal requirements for a family of seven for an entire year. In Ethiopia, despite access challenges, the seeds and planting materials provided by FAO and Agriculture Cluster partners allowed local farmers to produce 900,000 tonnes of food - five-times more than the humanitarian and commercial food supplies that entered the region.

However, severe challenges remain.

To prevent the acceleration of acute food insecurity trends in the coming months and years, Qu stressed the importance of expanding food production at the country-level by providing cash and critical inputs for cereal and vegetable production; as well as protecting livestock with treatments, vaccinations, feed and water.

"Agrifood supply chains and value chains must be strengthened with the engagement of the public and private sector in support of smallholder farmers and households," he said.

Qu also called on the global community to allocate new resources to sustain agricultural production in challenging contexts and to invest more in innovation and new technologies, especially in water management, and in more transparent market information systems.

"Members urgently need to transform their agrifood systems to be more efficient, more inclusive, more resilient, and more sustainable for better production, better nutrition, a better environment and a better life - leaving no one behind," QU said.

The meeting in New York was chaired by U.S. Secretary of State

Indigenous fishers new prospects

28/06/2022

On the edge of the Caribbean Sea is an autonomous, Indigenous Peoples' territory in Panama which has been inhabited by the Guna people for centuries. It winds its way around the gulf of the same name and includes an archipelago of around 300 islands. Within this territory is Naranjo Grande, a coastal town where the sea represents food, work and life itself.

This is where Luisa Lopez Hurtado has lived all her life. A member of the Guna Indigenous People, she has fished with her family off of Panama's eastern coast for as long as she can remember.

"I grew up by the sea," says Luisa, a mother of four sons. "When I was young, I accompanied my father on his fishing trips."

For generations the Guna people have relied on marine and coastal resources for their lives and livelihoods. But Luisa, who heads the Naranjo Grande women's association, says it's becoming harder for fishers to make a living as local stocks of fish and lobster have been impacted by overfishing and climate change.

"Fish production is different from when I was a child. There is not as much fish as there used to be, and it is increasingly difficult to find lobsters, which were plentiful in the past," she says.

Maria Dickson, a 24-year-old member of Luisa's women's group, confirms this. "Production has decreased drastically," Maria says. "Sometimes I think they catch them too small and that is why they can't reproduce."

Women play a significant role in the Guna community with many engaged in cleaning and processing fish, as well as working in agriculture, tourism and handicraft production. But they are often dependent on men for their income.

The drastic fall in tourism since the start of the COVID-19 pandemic combined with declining fish stocks have had a devastating impact, pushing many families, especially women-led households, into poverty.

FAO is now opening new opportunities for the Guna people by sharing skills related to algae production and processing. A new training initiative for coastal Indigenous fishers, particularly women, gives them livelihood options from a different source.

Backed by the Panamanian Administration of Aquatic Resources (ARAP) and the territory's Indigenous government, the FAO pilot programme works with 20 women and five men sharing knowledge on how to grow, harvest and process marine algae before transforming it into commercial soaps and creams.

FAO helped the women create and administer a rotational fund for emergencies and supported them to organize a cooperative for selling their algae-based products. Left/top.

Alejandro Flores, FAO's senior regional fisheries and aquaculture officer for Latin America and the Caribbean, says it is about increasing the resilience and independence of Guna women.

"We were looking to work with an Indigenous women's organization to contribute to their economic empowerment," says Flores.

After consultations with the Naranjo Grande association, FAO and ARAP approached Gracilarias de Panama, a private firm that specialises in the sustainable cultivation and export of marine algae. The company agreed to train the group on a probono basis and to buy their products.

While Gracilarias helped build the capacity of the Guna women in cultivating marine algae, FAO worked with the women on the creation and administration of a rotational fund and helped them organize a cooperative for selling their produce.

Participants planted the initial green algae in November 2021 and the first harvest took place in February 2022. They sundried the algae and learned how to extract agar, a jelly-like substance, from the walls of the algae to make soaps and cosmetics.

Flores says eventually the intention of the fund, set up from the profits of these economic activities, is to finance other projects and support families during emergencies.

"It's in the early days, but they

twice. They feel a lot more empowered now and have contributed more to their families so they can be more autonomous."

The Indigenous women learned how to sundry the algae and extract agar, a jelly-like substance, from its walls to make soaps and cosmetics.

Maria says she's already thrilled with the new skills she has learned. "I never imagined that algae could be cultivated; that was a surprise," she says.

"I can't wait for us to be able to make products and sell them locally and to tourists. That will be a great help to our economy, and I am sure there will be positive changes in the community."

Gracilarias regards the initiative as a success and a model not only for communities of women in Panama but for the entire region.

Apart from those who participated, another 150 members of the Guna community hope to take part in the project in the future.

Beyond the production of soaps and creams, Gracilarias says it hopes to eventually work with the Guna Indigenous women on the commercialization of dried seaweed and using seaweed planting areas as ecotourism centres to cater to local and foreign visitors.

The project coincides with the International Year of Artisanal Fisheries and Aquaculture (IYAFA 2022) which highlights the critical role of small-scale fishers and fish workers and their contribution to lives and livelihoods.

By recognizing the value of the work of small-scale artisanal fishers, fish farmers and fish workers, FAO is looking to create a world where they are empowered to enhance their contribution to human well-being, healthy food systems and poverty eradication through the responsible and sustainable use

IFAD is helping farmers grow in Yemen

16 June 2022

Years of conflict in Yemen have taken their toll - and among all of the devastation that's been wrought, the country's agricultural sector is one of the hardest hit.

Previously, agriculture and fisheries employed over half of the country's workforce. Today, farm machinery stands silent in the fields, damaged by strikes; irrigation systems and storage facilities have been demolished; and herds of livestock have been decimated. Logistical chains have

At the next harvest, farmers saw an incredible difference in their crops, in both quantity and quality. Sabreen, for her part, brought in a bounty of tomatoes.

to weigh heavily on Yemenis, sending the costs of fertilizer skyrocketing and further restricting grain imports.

completely broken down, making it difficult to acquire seeds, fertilizer, and other supplies.

With local food production severely compromised, the country has become increasingly dependent on imports - but they're much more expensive than domestically produced food.

The COVID-19 pandemic has further devastated Yemen, adding increased pressure to an already strained health care system and limiting agricultural production even more.

Adding to the conflict and COVID-19, the war in Ukraine has begun

With as many as 78 per cent of Yemenis now affected by poverty, many households are struggling to obtain even minimal amounts of food, and hunger and food insecurity are widespread.

When representatives of the IFAD-supported POLAR project began their assessments of the situation on the ground, they knew there was a lot of work to be done - but they were hopeful about the outcome.

Sahar (left), a POLAR participant, discusses training materials with an agricultural extension consultant.

Life in Yemen's most food-

FAO Digital Villages initiative empowers farmers to access markets and improve incomes

24/06/2022

Ever since he was about 16 years old, Ziaur Rahman has been working his family's farm in the Rangpur district of northern Bangladesh, growing rice, potatoes and other vegetables. But Ziaur, now 34, is feeling increasingly squeezed by today's harsh economic realities. Even with his wife Sahanaz, and his brother and sister working on the farm, as well as three day-labourers, providing for their family of eight isn't becoming any easier.

"Our biggest challenge is that prices for things like fertilizer, pesticides and seeds are high and rising rapidly, as well as the maize for cattle feed, but the money we get for our crops and vegetables in the local market isn't going up," Ziaur says.

It is a story that is all too familiar for farmers across the planet, yet some help is at hand from digital technology. Under its flagship global 1 000 Digital Villages initiative, FAO is working with the government and farmers' organizations in Bangladesh, including the national network, the Sara Bangla Krishak Society (SBKS), to facilitate access to digital platforms. These enable farmers to reach a wider market and improve their incomes by getting better prices for their crops.

A key aim of the initiative is to narrow the 'rural-urban digital divide'. Nearly 60 digital villages are now up and running in Bangladesh, in three districts including Rangpur where Ziaur lives.

The initiative aims to narrow the 'rural-urban digital divide'. Nearly 60 digital villages are now up and running in Bangladesh. ©FAO/ Fahad Kaizer

An important part of the initiative is to help farmers improve their digital literacy, making use of technologies to find solutions to daily challenges while also getting access to information about the latest agricultural techniques.

When he attended one of the digital literacy trainings, Ziaur says he learned to use his smart phone to carry out an array of tasks, from making internet calls to using banking apps. "I learned how to solve my everyday problems, both agricultural and non-agricultural, saving me time and money."

Among the digital agricultural tools he acquired was a mobile app to identify and remedy plant diseases, as well as to determine which new crops could grow well in his area. The training, together with help from his local Digital Village Centre operator, helped him access information about online marketing platforms and services provided by the government, as well as critical weather forecasts.

By buying agricultural inputs and selling produce online, Ziaur can be more productive with the time and money which he would have otherwise spent on travelling to the nearest town. "I buy seeds and sell vegetables through Facebook groups, which helps me to reach customers outside my local area and sell at more competitive prices." Ziaur reckons that making use of digital technology has helped him boost his income by a third to some USD 232 (BDT 20 000) a month.

The Digital Villages initiative is being implemented in all regions of the world. FAO's goal is to reach 1 000 villages, fostering broad partnerships to scale up innovation and offering a more connected and prosperous future for rural communities.

Beyond a call for help

Enabling farmers to get a better deal for their produce and tap new markets is one of the most important functions of the Digital Villages. In Bangladesh, much of this has been implemented under the G20 Global Agriculture and Food Security Program's Missing Middle Initiative. At the height of the pandemic, with FAO's support, SBKS helped its members establish Virtual Call Centres (VCCs), providing crucial support to farmers in the time of crisis.

Salma Aktar, who worked in one

own family and fellow villagers. She says: "As a farmer's daughter, I saw that potatoes were always sold at a low price. We could not make much profit selling potatoes as they cost a lot to grow. But after working with our VCC, I saw that we can make good profits by exporting our potatoes." She adds, "This improved our financial health. We started not only exporting our own potatoes, but also those grown by most of our villagers. They're delighted to be making more money and the village is seeing economic development."

With the former VCC staff now able to assist villagers face-to-face, many of the call centres have grown into Digital Village service centres, each with a dedicated staff member ready to support farmers in their community.

Targeting 1 000

Looking towards the future, FAO is working with farmers' organizations to analyse how best to develop and expand the Digital Villages network and link it to Bangladesh's national digital agriculture strategy, refining business models and piloting new digital solutions to help farmers such as Ziaur to reap more benefits.

"There is an excellent opportunity here to scale up the Digital Village initiative to help address some of the nutrition security issues in the country as well as food security challenges," says Robert D. Simpson, FAO Representative in Bangladesh.

FAO is implementing the Digital Villages initiative in all regions of the world. In the Asia-Pacific region, other countries involved include China, India, Japan, the Republic of Korea, several Pacific Island states, Nepal, Malaysia, Thailand and Vietnam. FAO's goal is to reach 1 000 villages, fostering broad partnerships to scale up innovation and offering a more connected and prosperous future for rural communities.

IFAD ....

Social Fund for Development, assists land-holding rural Yemeni households by building agricultural value chains that they can take part in. Priority is given to those below the poverty line, those directly affected by the conflict or the pandemic, those hosting displaced persons, and households headed by youth and women.

The project operates in two of the most food-insecure areas of the country, Taiz and Lahj, where practically everyone has cut back in some way-from reducing the amount of food they put on the table to reconsidering their children's school fees. Yet, many of these communities have begun hosting families like Sabreen's who are seeking refuge in rural areas.

Sabreen fled with her children to a small community in Taiz, becoming her family's sole breadwinner overnight. Her father periodically sent her some money, but it was never quite enough to cover their expenses. Cut off from the rest of her family, and with few opportunities to find work in her new community, Sabreen worried constantly about how to make ends meet.

Working with communities from the ground up

Like many IFAD-supported projects, POLAR began by meeting with local farmers to learn what's most important to them. In Taiz and Lahj, farmers wanted to choose familiar crops that didn't need much water, that had a short growth period (to make it easier to market and sell), and that were in high local demand. Together they decided on four crops: tomato, pepper, papaya and courgette.

Sabreen knew POLAR was her best chance to earn a decent income for herself and her family but had no land of her own - a prerequisite to participate in the project. Taking a risk, she spent some of her meagre savings to rent a plot of land so she could join in.

The project provided the inputs and training the farmers needed to get started, covering everything from growing cycles and fertilizer schedules, to how to recognize and treat common crop diseases.

At the next harvest, farmers saw an incredible difference in their crops, in both quantity and quality. Sabreen, for her part, brought in a bounty of tomatoes. They fetched a good price at the market - more than enough to cover her living expenses, including the costs of renting the land.

Sabreen is pictured among her family's papaya trees.

Building resilience for the challenges ahead

In recent months, Sabreen's family and many others have found stability thanks to POLAR's support. Over 1,000 families have seen their agricultural returns grow by up to 70 per cent, and the resulting increase in income has allowed them to access good-quality food and health care, while sending their children to school.

There are still many challenges ahead, of course. Beyond the twin threats of Yemen's ongoing civil conflict and the pandemic, climate change is shifting rainfall patterns, making water ever scarcer.

Just as POLAR is supporting Yemeni small-scale producers through the pandemic, we're ready to do so again as the country grapples with rising food, fertilizer and fuel prices, pushed higher by the war in Ukraine. Yemen is one of the highest-priority countries in IFAD's Crisis Response Initiative, established to build resilience in areas of the world heavily affected by the war.

In the coming months, we'll offer tailored interventions to help farmers access inputs, secure finance, and find markets - as a way to honour the hard work of farmers like Sabreen and do our part to protect them against the uncertainties ahead.

From hard-hit Mariupol to backyard farming

21/06/2022

The war caught Larysa Zueva while she was working a shift at a psychiatric hospital in Mariupol in southeastern Ukraine. She spent more than a month with her grandson in the hospital's shelter with about 200 other people. Despite the attacks, her work at the hospital continued. When the gas lines were cut, they resorted to cooking on an open fire, still managing to feed and care for their patients.

"There were very heavy bombings, so we could not leave the city during the first evacuation, but on 22 March, we finally succeeded," said Larysa.

Larysa and her grandson travelled for five days to reach Pushkarivka in the Dnipropetrovska oblast, north of Mariupol, where the shelling was not constant. Natalia, an ex-colleague of Larysa's daughter, welcomed them and helped them to settle down.

"My apartment in Mariupol was completely destroyed. There is nowhere to come back to. Our beautiful, developed city and our home are gone," Larysa explains.

Now she and her grandson are renting a house and have already started cultivating the land. They are gradually getting used to their new home, the garden and new landscapes.

She had never been a farmer, but the neighbours helped and told her how and what to do.

"People here are very responsive; they advise us on how to cultivate the land. Strawberries were planted yesterday. We also bought cucumber and tomato seeds. And today we received seed potatoes from FAO, which we will plant. We are planting vegetables as no one knows what will happen next," added Larysa.

In total, 862 tonnes of seed potatoes have been delivered to 17 740 households across ten of the country's oblasts. FAO's distribution came in time for the spring potato sowing season, which will ensure that this nutritious food source can be harvested in September.

From FAO's distribution, Larysa received 50 kilograms of seed potatoes that will help her grow about 600 kilograms of potatoes for her family's own consumption or for sale.

Although she does not foresee being able to return to her native Mariupol, she still does not lose hope, and is sincerely thankful for the assistance and agricultural inputs.

"As soon as the war is over, we would like to buy this house."

In total, FAO has delivered 862 tonnes of seed potatoes to 17 740 households across ten of the country's oblasts in the east, south, centre and west of Ukraine. Distribution came in time for the spring potato sowing campaign in mid-May, which will ensure that this nutritious food source can be harvested in September.

Larysa's family is one of 3 690 households in Dnipropetrovska oblast that have received assistance from FAO's Humanitarian Response programme. The distribution of seed potatoes was done in cooperation with the local implementation partner, the Dnipropetrovsk Regional Public Organization's Agricultural Advisory Service.

Following the start of the war, FAO has enacted a Rapid Response Plan to provide agricultural assistance and ensure food security to those most affected by the conflict.

"It's absolutely crucial right now to help farmers, in particular the smallholder ones, who are involved in backyard farming and produce food for their own consumption," said Pierre Vauthier, FAO Ukraine Designated Responsible Officer.

"FAO's response includes providing crop and livestock inputs along with cash to support the most affected smallholder farmers and livestock holders to meet seasonal deadlines. This support will enable households to produce vegetables, cereal crops, milk, meat and eggs to feed themselves."

FAO has been operating in Ukraine since 2003. Following the start of the war, the Organization has enacted a Rapid Response Plan (RRP) to provide agricultural assistance and ensure food security to those most affected by the conflict.

Within the RRP, FAO is calling for a total of USD 115.4 million in funding to provide support to 979 320 smallholder farmers and medium-sized producers through December 2022.

To date, financial contributions have been provided by Australia, Belgium, the Central Emergency Response Fund (CERF) Rapid Response, the European Union, France, Japan, the Louis Dreyfus Foundation, Ukraine

Bees and pollinators: small creatures but great allies on earth

20/05/2022

Rome - Hard-working little creatures, precious allies for the health of the planet and the lives of human beings, bees and other pollinators play a vital role in maintaining ecosystems, are critical for food production and livelihoods and directly link wild ecosystems with agricultural production systems.

Almonds, apples, coffee, or strawberries are all foods that we can enjoy thanks to the meticulous pollination activities of bees and other pollinating insects. In addition to food, these insects indirectly contribute to the provision of medicines and the production of fiber, biofuels, and other materials.

So many gifts come from their tireless work, but bees and pollinators face many challenges today. The Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) in celebration of World Bee Day 2022, warns of declining pollination services in many parts of the world.

"Bees, pollinators, and many other insects are declining in abundance due to unsustainable agricultural practices, pesticides, pests and pathogens, habitat destruction, and climate crisis," FAO Director-General QU Dongyu said in a video message at a ceremony on Friday to mark World Bee Day which falls on 20 May.

"We must act collectively to support, restore and enhance the role of bees, pollinators and beekeeping," he added.

The virtual event was attended by bee and pollinator experts from around the world. It featured discussions and stories from the field that highlighted not only the great benefits of these tiny creatures for humans and nature but also the threats and challenges these insects face today due to humans' negative impact on the environment.

This year's theme, "Bee engaged: celebrating the diversity of bees and beekeeping systems," encourages us all to become involved because we can all do something to respect and protect these insects that do so much for us. In their interventions at the FAO event, experts drew attention to the importance of the diversity bees and beekeeping systems that exist around the world.

Beekeeping is an activity that goes beyond honey production and contributes to the achievement of many Sustainable Development Goals (SDGs). Since it can be done with limited resources and locally available materials, beekeeping provides a source of income for those living in extreme poverty, helping to improve the resilience and livelihoods of rural and indigenous communities.

"Beekeeping is a widespread and global activity, with millions of beekeepers, including Indigenous Peoples, depending on bees for their livelihoods and well-being," the FAO Director-General stressed. Indeed, indigenous peoples are crucial to the conservation of important genetic reservoirs and are often the only ones who know about local bee species and all their products and services.

World Bee Day was established in 2017 through a United Nations resolution, following a proposal by the government of Slovenia. This year's event was again an opportunity to promote actions that governments, the private sector, organizations, civil society, and citizens can take to protect bees and other pollinators and their habitats, promote their diversity, and foster sustainable beekeeping practices.

FAO's work

FAO and its partners are working to safeguard and support the role of bees and other pollinators and the communities that benefit from this through the Global Action on Pollination

A nuclear technique averts a fruit fly

17/06/2022

In the Mexican state of Colima, a recent outbreak of the Mediterranean fruit fly, also known as medfly, was very bad news. This voracious pest was eradicated in Mexico in the 1980s with the help of FAO and the International Atomic Energy Agency (IAEA), but insects know no borders. And unfortunately, with climate change, increase of trade and global travel favouring the spread of pests, they have once more found their way into this horticulturally important state, threatening to wreak havoc on the industry and on the livelihoods of farmers.

Thankfully, Mexico, FAO and the IAEA had prepared for just a scenario.

Building on its years of previous assistance to Mexico, the Joint FAO/IAEA Centre of Nuclear Techniques in Food and Agriculture responded to a request from the Mexican government and has assisted national plant protection authorities in developing and executing an emergency action plan that uses the Sterile Insect Technique (SIT) to contain and eradicate this dangerous pest.

This nuclear technique uses gamma rays to irradiate and thus sterilize male medflies so that, while they remain sexually competitive, they cannot produce offspring. They are mass-reared, sterilized and released into the wild to mate with females, decreasing the population over a few months' time. The SIT is among the most environment-friendly insect pest control methods.

"In the past the Mediterranean fruit fly had been a big threat to the horticultural industry in Mexico, and we developed large scale programmes to defeat and contain its spread along our southern border," said Maritza Juarez Duran, Director of the National Fruit Fly Programme of the Mexican National Service of Health, Food Safety and Quality (SENASICA).

"The detection of this pest in Colima in April 2021, 1 300 kilometers from the closest wild populations located in the state of Chiapas, at the border area between Mexico and Guatemala, was alarming and we value the IAEA's and FAO's support in helping us bring it under control."

Left/top: With guidance from FAO and IAEA, Mexico has quickly enacted an emergency plan that employs the Sterile Insect Technique to contain and eradicate this pest.

A fly with consequences

The medfly (Ceratitis capitata) is considered among the most devastating insect pests worldwide. They lay their eggs in fruits and vegetables and after they hatch, the larvae feed on the pulp. Keeping orchards and gardens fly free is a prerequisite for exports to many countries. If there is a medfly outbreak, it can lead to strict quarantine restrictions on fruit and vegetable trade with enormous socio-economic consequences to the exporting country. The conventional alternatives, such as some post-harvest treatments of the crops, are expensive and often damage their quality, hurting the competitiveness of export products.

Using this SIT, Mexico was able to eradicate the fly from its borders in 1982. However, the fly can easily cross borders from infested areas so states must remain vigilant to incursions.

Mexico is the world's seventh largest exporter of agricultural products so maintaining a medfly-free status is very important for the country. In the Colima outbreak, medflies were recorded affecting tropical almonds and some other fruits in urban areas, posing a risk to agricultural crops such as mangoes, guava, papayas, figs, oranges, pink grapefruits and carambola. Mexico estimates that it produces over USD 9.4 billion worth of horticultural crops for export every year. These could all be affected by the medfly outbreak if not brought under control.

Walther Enkerlin Hoeflich, an FAO/IAEA entomologist supporting medfly control programmes across Latin America and the Caribbean, travelled to Colima in April 2022.

activities undertaken by Mexican authorities were implemented following international standards and to recommend actions to improve the operation.

"Mexico's response to the medfly outbreak in Colima was quick, professional and efficient. Their technicians are experienced in applying the SIT thanks to the long-standing cooperation Mexico has with the IAEA and FAO in using this technique," Enkerlin Hoeflich said.

FAO and IAEA assisted Mexico in designing a new mass-rearing facility that can produce one billion sterile flies in a week. This facility is proving vital in containing the current outbreak in Colima and eradicating the pest.

FAO and IAEA assisted the country to design a new mass-rearing facility capable of producing one billion sterile flies a week. Inaugurated in 2021, this facility is the world's second largest. So far, 1.2 billion sterile male flies produced in the facility have been released over Colima's outbreak areas. The FAO/IAEA-led panel has recommended continuing the release of sterile flies until June 2022 in order to eradicate any remaining pest population pockets.

"The Colima operation is on track and for the now the outbreak is well under control. We'll continue to work with Mexico to ensure the livelihoods of farmers remain secure from this devastating pest," Enkerlin Hoeflich said.

The Joint Centre is furthering its collaboration with Mexico, advancing SIT technology through Research and Development as well as providing technical advice in the implementation of SIT.

Using nuclear solutions to combat pests is just one area of the Joint Centre's work. This joint programme advances and supports the safe and appropriate use of nuclear and related technologies in food and agriculture, contributing to global food security and sustainable agricultural development worldwide.

Thriving pig farm in the green hills of Lao PDR

24 June 2022

In the tiny village of Manh, nestled in the green uplands of Lao PDR, Boun Tham's pig farm is thriving. Today, he has a drift of 12 healthy animals, who spend their days enjoying the spacious new shed he's built for them. Only a few years ago, this success would have been unimaginable for Boun Tham. He's reared pigs for much of his life, working hard for his family and his animals. He'd left school after grade seven, in fact, to help his father around the farm. Yet he, like many of his fellow villagers, found the business to be quite challenging. Keeping his pigs healthy and well-fed was a constant struggle, and he and many of his neighbours found themselves unable to rely on a steady income or enjoy a diverse and nutritious diet for themselves.

In 2018, the IFAD-supported AFN project came to Manh. AFN, an initiative financed by the G20's Global Agriculture and Food Security Programme and implemented by the Lao Ministry of Agriculture and Forestry, is designed to address the challenges faced by many low-income rural dwellers in Lao PDR's upland regions.

Farmers in upland Lao are finding success thanks to the AFN's support.

The AFN staff began by helping the villagers draw up development plans built around addressing the needs

they themselves saw as most urgent. Based on the plan, AFN staff introduced agricultural production groups - that is, groups of small-scale farmers who come together to develop their businesses, share inputs and learn new techniques.

When Boun Tham heard about AFN, he signed up right away. He joined a group of 18 households that established an agricultural production group specifically focused on pig rearing.

In March 2019, AFN awarded his group grants of 2.6 million kips (about US$315) per household. Boun Tham immediately invested his share in three

breed piglets, and in materials to build a pig shed.

AFN also arranged a training session for group members to learn best practices and modern techniques in pig farming. Boun Tham was eager to learn and apply his acquired knowledge. Soon, his pigs were happier and healthier, and the drift began to multiply.

Boun Tham's drift is now happy and healthy.

The road to prosperity wasn't exactly smooth. Soon after the group was established, swine flu came to Manh village. But with the information he'd received from AFN, Boun Tham knew what to do. He acted quickly, selling off his whole drift except for one pregnant gilt, which he kept in isolation, well away from the village. She managed to avoid infection - and once the swine flu had finally gone, she was the key to helping Boun Tham rebuild his drift.

Since joining the agricultural production group, Boun Tham has sold 15 animals and earned 8.5 million kips (approximately US$1,020). Another six went to his family for home consumption.

Today, as he looks over his healthy pigs, Boun Tham is satisfied. "Now, I am happy," he says. "I understand that by doing this correctly, I can earn a stable income and have some pork left over for my family. I would like to encourage my fellow villagers to adopt this activity, as it gives quick returns."

Boun Tham has reinvested his earnings in his business and in his family's well-being. He's also bought two goats to diversify the household income stream - and he's building a shed for them, too. Now that his income has stabilized, he's able to buy

WFP taking gear emergency food earthquake-hit areas

23 June 2022, WFP StaffEmergencies Afghanistan

The World Food Programme has deployed food and logistics equipment to support communities devastated by the earthquake that struck near Afghanistan's border with Pakistan in the early hours of Wednesday morning (22 June).

At least 1,000 people have reportedly been killed, with 2,000 others injured, around the epicentre of the magnitude 5.9 quake, 27 miles from the city of Khost.

"'The Afghan people are already facing an unprecedented crisis following decades of conflict, severe drought and an economic downturn," said Gordon Craig, WFP Deputy Country Director in Afghanistan. "The earthquake will only add to the already massive humanitarian needs they endure daily, including for the nearly 19 million people across the country who face acute hunger and require assistance. Our teams rapidly mobilized and will continue to provide support to help affected families get through this latest tragedy."

The World Food Programme has 239 trucks accessing remote areas of Afghanistan every day. Photo: WFP/Afghanistan

At least 18 trucks are making their way to the earthquake-affected areas carrying emergency supplies, including high-energy biscuits and mobile storage units. WFP plans to provide emergency food to an initial 3,000 households and is ready to ramp up its support pending results of ongoing assessments on the ground conducted with humanitarian partners.

However, rescue efforts have been hampered by heavy rain and winds, as well as poor connectivity in affected areas.

The remote districts of Giyan and Barmal in Paktika province, and Spera in Khost province, are among the areas worst hit. In Barmal, more than 70 percent of homes were completely destroyed.

Afghanistan is one of the WFP's most urgent emergencies. Famine-like conditions have been reported for at least 20,000 people in Ghor province, while almost half the country's population do not have enough to eat, according to latest figures.

A plummeting economy, back-to-back drought seasons, soaring food prices and the COVID-19 pandemic all contribute to continued suffering for millions.

Mary-Ellen McGroarty, WFP's Country Director for Afghanistan, recently called for donors to step up their support for the country after the organization and its humanitarian partners helped to avert famine over the hard winter months.

WFP works in all 34 provinces of the country and has a fleet of 239 trucks on the road every day, delivering food to some 800 food distribution sites across the country. In May, WFP provided 590,000 people in Paktika province and 320,000 in

बाढी/पहिरोबाट सतर्क रहौं ।

- गाउँघरको माथिल्लो भागमा कुलो बनाई पानीको उचित निकास दिऔं ।
- जमीन चिरा परेको देखिएमा पानी नछिर्ने गरी टालौं ।
- घरभित्र वा वरिपरिको जमीन चिरा परेको भए सुरक्षित स्थानमा बसौं ।
- नदी वा खोलामा बाढी आएमा तल्लो भागमा बस्ने समुदायलाई सूचना दिऔं ।
- भूकम्पले चिरा परेको छ भने त्यस्तो स्थानलाई टालौं र सजगता अपनाऔं ।
- भौगोलिक अवस्था विचार गरेर मात्र बाटो वा कुलो नहर जस्ता संरचना बनाऔं । भूक्षयबाट बचौं ।

नेपाल सरकार

विज्ञापन बोर्ड